

Dolnośląski Barometr Planów i Aspiracji Młodzieży

(raport z badania za rok szkolny 2024/2025)

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Charakterystyka regionu	7
3. Informacja o badaniu	11
3.1. Etapy realizacji: pilotaż i badanie właściwe	11
3.2. Metodologia: założenia, narzędzia, procedury	12
3.3. Organizacja pola badawczego i rola szkół	13
3.4. Struktura danych i procedury analityczne	14
3.5. Etyka badawcza, anonimowość i jakość danych	14
3.6. Upowszechnianie danych z badania	15
4. Charakterystyka badanej grupy	16
4.1. Charakterystyka badanych	16
4.2. Charakterystyka badanych uczniów i uczennic w szkołach podstawowych	16
4.3. Charakterystyka badanych uczniów i uczennic w szkołach ponadpodstawowych	22
5. Aspiracje edukacyjne i plany zawodowe uczniów szkół podstawowych	29
5.1. Plany edukacyjne – wybór szkoły podstawowej	29
5.1.1. Ogólny obraz planów edukacyjnych w badanej grupie	29
5.1.2. Płeć uczniów a wybór szkoły	30
5.1.3. Miejsce zamieszkania a wybór szkoły	30
5.1.4. Wykształcenie ojca a wybór szkoły	31
5.1.5. Wykształcenie matki a wybór szkoły	33
5.1.6. Zróżnicowanie przestrzenne planów edukacyjnych	35
5.2. Aspiracje edukacyjne	36
5.2.1. Ogólny obraz aspiracji edukacyjnych w badanej grupie	36
5.2.2. Płeć uczniów a aspiracje edukacyjne	37
5.2.3. Miejsce zamieszkania a aspiracje edukacyjne	38
5.2.4. Wykształcenie ojca a aspiracje edukacyjne	39
5.2.5. Wykształcenie matki a aspiracji edukacyjne	41
5.2.6. Zróżnicowanie przestrzenne aspiracji edukacyjnych	42

5.3.	Wyobrażenia uczniów o branży ich przyszłej pracy zawodowej	45
5.4.	Planowany przez uczniów charakter zatrudnienia	46
5.5.	Deklarowana przez uczniów mobilność zawodowa	47
5.5.1.	Ogólny obraz deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej	47
5.5.2.	Płeć uczniów a mobilność zawodowa	47
5.5.3.	Miejsce zamieszkania a mobilność zawodowa	48
5.5.4.	Wykształcenie ojca a mobilność zawodowa	49
5.5.5.	Wykształcenie matki a mobilność zawodowa	51
5.5.6.	Zróźnicowanie przestrzenne mobilności zawodowej.....	52
6.	Aspiracje edukacyjne i plany zawodowe uczniów szkół ponadpodstawowych	55
6.1.	Plany edukacyjne – wybór ścieżki dalszego kształcenia.....	55
6.1.1.	Ogólny obraz planów edukacyjnych w badanej grupie	55
6.1.2.	Płeć uczniów a plany edukacyjne	56
6.1.3.	Miejsce zamieszkania a plany edukacyjne.....	57
6.1.4.	Wykształcenie ojca a plany edukacyjne	57
6.1.5.	Wykształcenie matki a plany edukacyjne	59
6.1.6.	Ukończona szkoła a plany edukacyjne	61
6.1.7.	Zróźnicowanie przestrzenne planów edukacyjnych	62
6.2.	Aspiracje edukacyjne.....	64
6.2.1.	Ogólny obraz aspiracji edukacyjnych w badanej grupie	64
6.2.2.	Płeć uczniów a aspiracje edukacyjne	65
6.2.3.	Miejsce zamieszkania a aspiracje edukacyjne	66
6.2.4.	Wykształcenie ojca a aspiracje edukacyjne	68
6.2.5.	Wykształcenie matki a aspiracje edukacyjne	70
6.2.6.	Ukończona szkoła a aspiracje edukacyjne	71
6.2.7.	Zróźnicowanie przestrzenne aspiracji edukacyjnych	72
6.3.	Wyobrażenia uczniów o branży ich przyszłej pracy zawodowej	74
6.4.	Planowany przez uczniów charakter zatrudnienia	76
6.5.	Deklarowana przez uczniów mobilność zawodowa	77

6.5.1.	Ogólny obraz deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej	77
6.5.2.	Płeć uczniów a mobilność zawodowa	77
6.5.3.	Miejsce zamieszkania a mobilność zawodowa	78
6.5.4.	Wykształcenie ojca a mobilność zawodowa	80
6.5.5.	Wykształcenie matki a mobilność zawodowa	82
6.5.6.	Ukończona szkoła a mobilność zawodowa	83
6.5.7.	Zróżnicowanie przestrzenne deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej 85	
Rekomendacje		87
SPIS RYCIN		90

1. Wprowadzenie

Badanie „Barometr” zostało zaplanowane jako populacyjne, cykliczne badanie diagnostyczne, którego głównym celem jest systematyczne rozpoznawanie aspiracji edukacyjnych oraz planów zawodowych młodzieży kończącej kluczowe etapy kształcenia – klas ósmych szkół podstawowych oraz ostatnich klas szkół ponadpodstawowych – na terenie województwa dolnośląskiego. Badanie ma być odpowiedzią na potrzebę dostarczenia rzetelnych, wiarygodnych i porównywalnych w czasie danych dla polityk oświatowych, programów doradztwa zawodowego i regionalnych strategii rozwoju zasobów ludzkich, a także dla praktyk szkolnych i interwencji wspierających wyrównywanie szans edukacyjnych. W ujęciu strategicznym „Barometr” jest odpowiedzią na konieczność lepszego dopasowania oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz na rosnące oczekiwania społeczności lokalnych wobec instytucji oświatowych jako producentów kapitału ludzkiego, kulturowego i społecznego regionu.

Aspiracje edukacyjne, w niniejszym badaniu, należy rozumieć jako deklarowane przez uczniów zamierzenia dotyczące osiągnięcia określonego poziomu wykształcenia, a plany zawodowe – jako preferencje odnoszące się do potencjalnych zawodów, sektorów gospodarki lub typów aktywności zawodowej, w których młodzi ludzie chcieliby rozwijać swój potencjał. Takie definicyjne rozróżnienie umożliwia badanie relacji pomiędzy przebiegającymi równolegle, ale nie zawsze kompatybilnymi liniami orientacji życiowej: edukacyjną i zawodową, oraz pozwala uchwycić napięcia między prestiżem ścieżek akademickich a dostępnością i atrakcyjnością kwalifikacji praktycznych.

Wyniki uzyskiwane w ramach przedsięwzięcia mają wielorakie zastosowanie. Na poziomie regionalnym umożliwiają lepsze planowanie sieci szkół ponadpodstawowych, różnicowanie oferty kształcenia zawodowego, kierowanie zasobów wsparcia (np. doradztwo, stypendia, projekty rozwojowe) do grup wymagających interwencji oraz budowanie pomostów pomiędzy systemem edukacji a pracodawcami czy instytucjami rynku pracy. Na poziomie analityczno-badawczym stanowią materiał do studiów porównawczych w obszarze socjologii

edukacji, pedagogiki społecznej i ekonomii oświaty, w tym badań nad dziedziczeniem statusu edukacyjnego i społecznego oraz nad rolą kapitału rodzinnego w kształtowaniu trajektorii zawodowych i edukacyjnych młodzieży.

Projekt ma charakter populacyjny: jego pełny zasięg obejmuje całą kohortę uczniów kończących szkołę podstawową oraz uczniów ostatnich klas liceów, techników i szkół branżowych na Dolnym Śląsku, co łącznie przekracza pięćdziesiąt tysięcy respondentów. Tak określona skala czyni badanie *Dolnośląski Barometr Planów i Aspiracji Młodzieży* unikatowym w skali kraju.

2. Charakterystyka regionu

Dolny Śląsk jest regionem zróżnicowanym geograficznie i społeczno-gospodarczo. Powierzchnia województwa wynosi 19,9 tys. km², co pozycjonuje je na siódmym miejscu w Polsce. W roku 2025 na terenie województwa znajdują się 93 miasta oraz 2 357 wsi. Zgodnie z podziałem administracyjnym kraju województwo dolnośląskie obejmuje 4 miasta na prawach powiatu, 26 powiatów ziemskich oraz 169 gmin, w tym 35 miejskich, 58 miejsko-wiejskich i 76 wiejskich. Natomiast według nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NTS) dzieli się na podregiony: jeleniogórski, legnicko-głogowski, wałbrzyski, wrocławski oraz miasto Wrocław. Stolicą województwa jest Wrocław, który w roku 2024 liczył 672 882 mieszkańców¹. Gęstość zaludnienia województwa wynosi 144,8 osoby na km² i jest zbliżona do średniej krajowej. Natomiast przy wskaźniku urbanizacji 67,1% region zajmuje drugie miejsce w Polsce pod względem stopnia zurbanizowania.

Dolnośląskie jest piątym województwem w Polsce pod względem liczby ludności. Według danych GUS, na dzień 31 grudnia 2024 roku, liczba ludności Dolnego Śląska wyniosła 2 868 240 osób². Ogólne tendencje związane ze starzeniem się społeczeństwa powodują, że w województwie dolnośląskim ulega zmianie struktura wieku ludności. Zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, a zwiększa liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 112 985 osób w stosunku do 2015 roku). W województwie dolnośląskim obserwuje się wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem. Według danych GUS w roku 2021 osób takich było 640,9 tysięcy podczas gdy w roku 2011 tylko 434,8 tysięcy. W porównaniu do roku 2011, w roku 2021 wzrosła również liczba osób z wykształceniem średnim. Liczba osób z wykształceniem branżowym, gimnazjalnym i podstawowym zmniejszyła się, podczas gdy w 2021 roku nieznacznie wzrosła liczba osób bez wykształcenia.

Dolny Śląsk to region o wysokiej aktywności gospodarczej, co znajduje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie podmiotów gospodarczych. Rozwojowi gospodarczemu regionu sprzyja

¹ GUS. (2024). Dane według dziedzin. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

² GUS. (2024). Dane według dziedzin. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa oraz istniejące tereny inwestycyjne³, co przyciąga zarówno krajowych, jak i zagranicznych inwestorów.

W pierwszym kwartale 2024 roku w województwie dolnośląskim w rejestrze REGON zarejestrowanych było 445 tysięcy podmiotów gospodarki narodowej. W porównaniu z analogicznym okresem roku 2020 liczba ta wzrosła o 15,54%. Czyni to Dolny Śląsk piątym województwem w Polsce pod względem tempa przyrostu liczby podmiotów gospodarczych. W strukturze przedsiębiorstw dominują małe i średnie firmy zatrudniające do 9 osób. Najwięcej przedsiębiorstw zlokalizowanych jest we Wrocławiu (ponad 150 tysięcy podmiotów) oraz powiatach: wrocławskim (ponad 31 tysięcy podmiotów), świdnickim (ponad 21 tysięcy podmiotów) i kłodzkim (prawie 20 tysięcy). We Wrocławiu znajduje się prawie połowa dużych podmiotów (zatrudniających ponad 250 pracowników).

Liczba osób pracujących w województwie dolnośląskim sukcesywnie rośnie. W 2024 roku wyniosła 1 149 183 osób, co oznacza wzrost o 2,3 % w stosunku do roku 2020 (w 2020 w województwie dolnośląskim pracowało 1 123 165 osób) i aż o 15,3% w stosunku do roku 2010 (996 960 osób)⁴. Dane GUS z lat 2010- 2024 wskazują na wzrost liczby osób pracujących we wszystkich gałęziach gospodarki oprócz rolnictwa⁵. Największą liczbę pracujących w 2024 odnotowano w przemyśle, handlu i naprawie pojazdów samochodowych, edukacji, ochronie zdrowia i pomocy społecznej oraz w budownictwie. Natomiast największy wzrost liczby pracujących w latach 2010- 2024 wystąpił w branży informacji i komunikacji, w działalności profesjonalnej i naukowo technicznej oraz w transporcie i gospodarce magazynowej.

Województwo dolnośląskie jest liderem w Polsce pod względem liczby utworzonych specjalnych stref ekonomicznych. Na jego terenie funkcjonują 4 specjalne strefy ekonomiczne:

- Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości,
- Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna,

³ Na przykład znajdujące się na Dolnym Śląsku tereny specjalnych stref ekonomicznych.

⁴ GUS. (2024). Dane według dziedzin. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

⁵ Widoczny w zestawieniach GUS spadek liczby pracujących w rolnictwie może być wynikiem zmian prawnych, w tym definicji zawodu rolnika.

- Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna,
- Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wrocław-Kobierzyce.

Kluczowymi branżami dla gospodarki Dolnego Śląska są: odzysk surowców, energetyka, budownictwo, rolnictwo, turystyka, przemysł chemiczny, przemysł farmaceutyczny, przemysły kreatywne, transport, ochrona zdrowia, gospodarka wodno-ściekowa, dostarczanie wody, gospodarka wodno-ściekowa, odbiór ścieków, przemysł wydobywczy, górnictwo i wydobycie surowców naturalnych, przemysł wydobywczy, przetwarzanie rud metali, przemysł hutniczy, przemysł wydobywczy, bezpieczne składowanie odpadów, Auto-Moto, przemysł lotniczy i kosmiczny (Aero&Space), produkcja maszyn i urządzeń, produkcja elektroniki i automatyki, produkcja wyrobów metalowych, przemysł papierniczy.

Oferta edukacyjna skoncentrowana jest w dużych miastach regionu. Szczególnie widoczna jest dysproporcja między Wrocławiem i innymi miastami na prawach powiatu a pozostałymi częściami województwa. W województwie dolnośląskim funkcjonuje 865 szkół podstawowych, w tym 142 we Wrocławiu⁶. Na poziomie ponadpodstawowym, w województwie funkcjonuje 217 liceów ogólnokształcących. Najwięcej liceów ogólnokształcących jest we Wrocławiu (60), Legnicy (16) i Wałbrzychu (11). Kształcenie zawodowe w województwie prowadzone jest w 135 technikach, 88 szkołach branżowych I stopnia, 11 szkołach branżowych II stopnia i 101 szkołach policealnych.

Według rankingu Wiodących Miast Akademickich, opracowanego przez Polski Instytut Ekonomiczny⁷, Wrocław jest trzecim miastem pod względem akademickości. W województwie Dolnośląskim działają 42 uczelnie, z czego aż 30 znajduje się we Wrocławiu. Pozostałe zlokalizowane są w takich miejscowościach jak: Wałbrzych, Jelenia Góra, Legnica, Polkowice, Świdnica, Szczawno Zdrój i Głogów. Ponadto w województwie działają dwa wydziały zamiejscowe uczelni oraz siedem filii uczelni dolnośląskich i mających siedzibę poza województwem.

⁶ dane dotyczą roku szkolnego 2022/2023

⁷ PIE. (2024) Akademickość Miast Polskich II. <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2024/02/Akademickosc-miast-2.pdf>

Dolny Śląsk jest regionem o znacznej wewnętrznej heterogeniczności gospodarczej i demograficznej. Z jednej strony obserwujemy dynamicznie rozwijające się ośrodki metropolitalne, takie jak Wrocław czy Legnica, przyciągające inwestycje w branżach wysokiej technologii, usługach wiedzochłonnych, automatyce, logistyce i sektorze medycznym. Z drugiej strony można zaobserwować obszary peryferyjne, które zmagają się z depopulacją, odpływem młodych osób i ograniczoną dostępnością wysokiej jakości usług edukacyjnych i doradczych. Zróżnicowane warunki lokalne przekładają się na nierówny dostęp do szans edukacyjnych, co czyni badanie aspiracji i planów młodzieży szczególnie istotnym narzędziem diagnostycznym dla wyrównywania tych dysproporcji.

Procesy migracyjne wewnątrz regionu oraz odpływ młodzieży do dużych ośrodków lub poza granice kraju generują nie tylko wyzwania dla sieci edukacyjnej, lecz także dla regionalnego rynku pracy, który zmagają się z niedopasowaniami kompetencyjnymi. W tym sensie „Barometr” dostarcza danych pozwalających przewidywać kierunki dalszych przepływów edukacyjno-zawodowych, a także identyfikować potencjalne obszary niedoborów kadrowych, zwłaszcza w zawodach technicznych, branżowych i usługowych, których prestiż w oczach młodzieży pozostaje relatywnie niski w porównaniu z aspiracjami akademickimi.

Nie sposób pominąć faktu, że badana populacja należy do generacji Z oraz pierwszych roczników pokolenia Alfa – pokoleń wychowanych w środowisku cyfrowym, charakteryzującego się wysoką wrażliwością na globalne trendy i labilnością aspiracji i planów. Jednocześnie badania pilotażowe pokazały, że wiedza o możliwościach edukacyjnych i zawodowych jest w badanej grupie nierównomierna, a jakość doradztwa zawodowego bywa zmienna w zależności od lokalizacji i zasobów szkoły. Zwiększa to ryzyko podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych w oparciu o stereotypy lub na podstawie fragmentarycznych informacji rówieśniczych, co dodatkowo uzasadnia potrzebę szerokiej kampanii informacyjno-doradczej opartej na wynikach „Barometru”.

3. Informacja o badaniu

3.1. Etapy realizacji: pilotaż i badanie właściwe

Całość przedsięwzięcia została podzielona na dwa główne etapy: badanie pilotażowe przeprowadzone w grudniu 2024 roku oraz badanie właściwe, zaplanowane i zrealizowane w dniach 17.02–14.04.2025 roku (cykl pierwszy). Pilotaż, obejmujący cztery szkoły (dwie podstawowe i dwie ponadpodstawowe: liceum i technikum), miał na celu przetestowanie logistyki, zrozumiałości pytań, funkcjonowania narzędzia online oraz identyfikację obszarów wymagających korekty przed wdrożeniem pomiaru populacyjnego. Wybór oddziałów do pilotażu uwzględnił zróżnicowanie typów szkół i poziomów klas. W badaniu pilotażowym wzięli udział uczniowie niższych roczników, aby uniknąć dwukrotnego badania tych samych uczniów, w pilotażu i miesiąc później w badaniu właściwym.

Przesunięcie głównego terminu badania, pierwotnie planowanego na ostatni kwartał 2024 roku, na luty 2025 okazało się konieczne z powodów organizacyjnych. Do kluczowych czynników należały spiętrzenia kalendarza szkolnego (klasyfikacje śródroczne, egzaminy zawodowe w technikach, okres świąteczny), formalne procedury uzgodnień z Wojewódzkim Zespołem Koordynacji i Wrocławskim Kuratorium Oświaty oraz potrzeba dopracowania narzędzi na podstawie pilotażu. Decyzja o przesunięciu, choć logistycznie wymagająca, przełożyła się na wyższą jakość zbieranych danych oraz większą gotowość szkół do udziału w badaniu.

Analiza przebiegu pilotażu ujawniła kilka ważnych kwestii metodologicznych. Po pierwsze, uczniowie mieli trudności z precyzyjnym wpisywaniem szczegółowych danych geograficznych, takich jak kody pocztowe czy rozmiar miejscowości, co skłoniło zespół badawczy do wdrożenia list wyboru i automatycznych podpowiedzi. Po drugie, odpowiedzi na pytania otwarte dotyczące branż zatrudnienia rodziców, wykonywanych zawodów oraz planowanych profesji nierzadko przyjmowały formy potocznych lub niekompletnych zapisów (np. żartobliwe wpisy, nazwy firm zamiast zawodów). Wskazało to na potrzebę zastosowania kategoryzowanych list odpowiedzi opartych na klasyfikacji PKD oraz na uproszczonych opisach stanowisk.

Po trzecie, wprowadzono możliwość pominięcia odpowiedzi na pytania, co przełożyło się na wyższą rzetelność danych – ograniczając liczbę odpowiedzi przypadkowych i wymuszonych. Ostatnią kwestią wynikającą z badania pilotażowego, było opracowanie finalnego zakresu pytań, który został zastosowany w kwestionariuszu ankiety on-line.

3.2. Metodologia: założenia, narzędzia, procedury

Metodologiczny fundament „Barometru” stanowi orientacja ilościowa badań społecznych osadzona w modelu sondażu diagnostycznego realizowanego online. Narzędzia badawcze zostały zaprojektowane tak, aby połączyć wysoką użyteczność analityczną z przyjazną formą dla respondentów w wieku szkolnym. Sondaż diagnostyczny pozwala w sposób uporządkowany i porównywalny gromadzić dane o dużej liczbie uczestników, minimalizując koszt jednostkowy pozyskania informacji i umożliwiając wielowymiarowe analizy zależności pomiędzy zmiennymi demograficznymi, edukacyjnymi i aspiracyjnymi.

W badaniu wykorzystano dwa równoległe kwestionariusze: uproszczoną wersję dla szkół podstawowych (kwestionariusz „Barometr A – szkoły podstawowe”) i bardziej rozbudowaną dla szkół ponadpodstawowych (kwestionariusz „Barometr B – szkoły ponadpodstawowe”). Formularz dla uczniów kończących szkołę podstawową obejmował pytania o planowany wybór szkoły ponadpodstawowej (liceum, technikum, szkoła branżowa I stopnia, brak decyzji), o aspiracje docelowego wykształcenia (od zawodowego po wyższe studia podyplomowe lub doktoranckie), o zainteresowanie sektorami gospodarki w ujęciu branżowym oraz o preferowane stanowisko pracy w szerokim ujęciu (specjalista, technik, praca o niskich kwalifikacjach, przedsiębiorczość, rolnictwo, brak decyzji). Rozszerzona ankieta dla szkół ponadpodstawowych dodawała moduły dotyczące planów po ukończeniu szkoły (studia dzienne lub zaoczne, szkoły policealne, wejście na rynek pracy), szczegółowych preferencji wykształcenia, oceny szans powodzenia oraz bardziej zniuansowanych pytań o rodzaj planowanej aktywności zawodowej.

Istotną innowacją konstrukcyjną było zastosowanie rozwijanych list branż, zakodowanych według agregatów klasyfikacji PKD. Kwestionariusz uzupełniono o pytanie

o ocenę poczucia skuteczności badanego: pewności realizacji planów (zmienna mierzona na skali Likerta).

Dystrybucja kwestionariuszy przebiegała w trybie on-line poprzez dedykowane linki (osobny dla szkół podstawowych i osobny dla szkół ponadpodstawowych) rosyłane szkołom przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu. Takie rozwiązanie zapewniło kontrolę nad polem badawczym (możliwość przypisania odpowiedzi do jednostek terytorialnych) oraz pozwoliło szkołom decydować o organizacji sesji wypełniania ankiety w dogodnym momencie zajęć dydaktycznych, co z kolei przełożyło się na zadowalającą, jak na badanie kwestionariuszowe, responsywność. Krótki czas potrzebny do wypełnienia formularza – szacowany na około osiem minut – sprzyjał utrzymaniu koncentracji uczniów i zmniejszał ryzyko rezygnacji w trakcie badania.

3.3. Organizacja pola badawczego i rola szkół

Skala przedsięwzięcia wymagała ścisłej współpracy instytucjonalnej. Koordynacją projektu zajmował się Zespół ds. Badań Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji działający przy Dolnośląskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu, przy wsparciu Biura Koordynacji oraz Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, odpowiedzialnego za komunikację ze szkołami. Model ten pozwolił wykorzystać istniejące struktury administracyjne systemu oświaty do jednolitego przekazu instrukcji i terminów oraz do zapewnienia, że badanie zostanie potraktowane jako element działań systemowych, a nie dodatkowe obciążenie fakultatywne. Do opieki merytorycznej nad przebiegiem badania zostały wskazane osoby z Zespołu ds. Badań WZK, które odpowiadały na pytania i wątpliwości dotyczące zakresu badania oraz procesu jego realizacji. Pytania były kierowane przez dyrektorów szkół, nauczycieli oraz rodziców.

Na poziomie szkół zadania koordynacyjne powierzano dyrektorom i wyznaczonym nauczycielom – często pedagogom szkolnym lub doradcom zawodowym – którzy organizowali warunki techniczne (sale komputerowe, dostęp do Internetu, wsparcie przy logowaniu) i czuwali nad przebiegiem wypełniania ankiet. Zgromadzone doświadczenia wskazują, że bezpośrednie zaangażowanie nauczycieli znacząco ogranicza liczbę braków danych technicznych oraz sprzyja

utrzymaniu dyscypliny badawczej, zwłaszcza w dużych oddziałach klasowych. Jednocześnie nauczyciele stanowili ważne źródło informacji zwrotnej, na podstawie której dopracowano ostateczne wersje narzędzi, m.in. upraszczając niektóre sformułowania pytań oraz doprecyzowując kategorie odpowiedzi w modułach branżowych.

3.4. Struktura danych i procedury analityczne

Badanie, dedykowane uczniom ostatnich klas dolnośląskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych było prowadzone on-line, a zespół badawczy monitorował, w cotygodniowych przedziałach czasowych, poziom zwrotu kwestionariuszy. Po trzech tygodniach badania, wobec zwrotu ok. 15% planowanych ankiet, podjęto decyzję o przedłużeniu *okna badawczego* o trzy tygodnie oraz wysyłce maili do szkół przypominających o badaniu Barometr. Ostatecznie przyniosło to przyrost zgromadzonych ankiet do poziomu 22,37%. Uzyskana ilość ankiet, mimo że pozwala na pracę na dużej próbie danych statystycznych, nie jest satysfakcjonująca w odniesieniu do realizacji badania populacyjnego. Zespół badawczy, zidentyfikował problemy związane niskim zwrotem kwestionariuszy, zaplanował i wdrożył działania informacyjne, których celem jest zwiększenie responsywności w kolejnym cyklu badania barometr (październik-listopad 2025).

3.5. Etyka badawcza, anonimowość i jakość danych

Z uwagi na udział w badaniu nieletnich respondentów szczególną wagę przywiązano do kwestii etycznych. Rodzice uczniów zostali, za pośrednictwem dyrektorów szkół, poinformowani o celach badania, sposobie gromadzenia i wykorzystania danych oraz zapewnieni o jego etyczności w liście przygotowanym i przekazanym przez zespół badawczy. Ankiety były anonimowe, a dane gromadzone na serwerze Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, zabezpieczonym zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony danych osobowych. Szkoły otrzymywały instrukcje dotyczące poinformowania uczniów o dobrowolności udziału i prawie do przerwania wypełniania ankiety. Rezygnacja z wymuszania odpowiedzi została potraktowana jako rozwiązanie pragmatyczne i etyczne zarazem, minimalizujące presję oraz ryzyko udzielania nieprawdziwych informacji.

Podsumowując, „Barometr” jest projektem łączącym szeroki zasięg populacyjny z dopracowaną metodyką badań i przetestowanym narzędziem. Dzięki etapowi pilotażowemu możliwe było wypracowanie procedur, które zwiększyły rzetelność i użyteczność danych, a wielowymiarowa struktura ankiet pozwala diagnozować zarówno proste rozkłady preferencji, jak i bardziej złożone relacje pomiędzy kapitałem rodzinnym, osiągnięciami szkolnymi, miejscem zamieszkania i planami życiowymi młodzieży Dolnego Śląska. Wymiar cykliczny projektu daje szansę na budowanie regionalnego systemu monitorowania aspiracji młodzieży, który – jeśli będzie konsekwentnie prowadzony – może stać się wzorem dla podobnych rozwiązań w innych województwach.

3.6. Upowszechnianie danych z badania

Dane z badania „Barometr” posłużyły przygotowaniu niniejszego raportu szczegółowego (wraz z dokumentami mu towarzyszącymi: raport skrócony oraz streszczenie raportu), który jest prezentacją uzyskanych informacji, ogólnych wniosków z badania oraz rekomendacji.

Poza tym, szkoły biorące udział w badaniu otrzymały raporty szkolne, które były zestawieniem danych uzyskanych w badaniu danej szkoły w odniesieniu do średnich danych z badania. Raporty zostały przygotowane dla szkół, w których odpowiedzi na pytania udzieliło więcej niż 15 uczniów.

Ponadto wyniki z badania posłużą do opracowań naukowych oraz prezentacji danych na konferencjach naukowych, metodycznych i specjalistycznych.

Raport oraz informacje zwrotne z badania „Barometr” będą przedstawiane na posiedzeniach dolnośląskiego Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji oraz udostępnione innym WZK na terenie kraju.

4. Charakterystyka badanej grupy

4.1. Charakterystyka badanych

Adresatami badania *Dolnośląski Barometr Planów i Aspiracji Młodzieży* są uczniowie u progu kluczowej decyzji edukacyjnej, jaką jest wybór dalszej ścieżki kształcenia, czyli w szkołach podstawowych: ósmoklasiści, a w szkołach ponadpodstawowych uczniowie ostatnich klas: branżowych szkół I i II stopnia, liceów i techników.

Na podstawie danych udostępnionych przez Wrocławskie Kuratorium Oświaty, oszacowana została liczba respondentów badania:

- w szkołach podstawowych: 26796 uczniów i uczennic (bez uwzględnia szkół dla dorosłych),
- w szkołach ponadpodstawowych 23694 uczniów i uczennic (uwzględniając uczniów z dwóch ostatnich semestrów branżowej szkoły II stopnia).

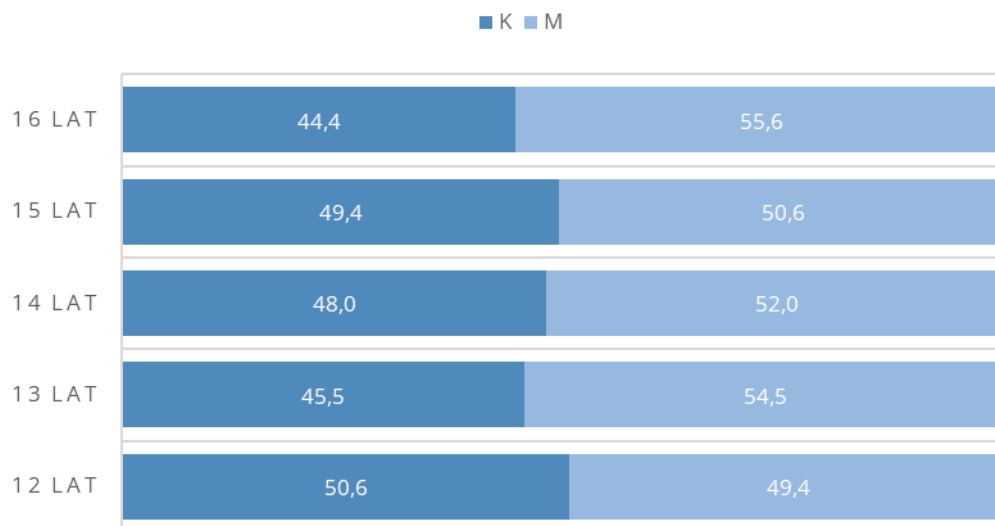
W badaniu wzięło udział w szkołach podstawowych 7767 uczniów i uczennic, a w szkołach ponadpodstawowych 3544 uczniów i uczennic, co stanowi odpowiednio 29% i 15 % planowanych respondentów.

W szkołach ponadpodstawowych ankiety wypełnili uczniowie i uczennice szkół branżowych: 439 osób, techników: 1476 osób i liceów: 1629 osób.

4.2. Charakterystyka badanych uczniów i uczennic w szkołach podstawowych

W badaniu wzięło udział **7767** uczniów i uczennic, w tym **3964** chłopców i **3717** dziewcząt, co stanowi odpowiednio 51% i 47,9% badanej grupy. Niewielka liczba badanych, tj. 85 osób, 1,1%, nie wskazało swojej płci lub udzieliło odpowiedzi odbiegającej od binarnej klasyfikacji. **Struktura płci próby** jest zbliżona do rozkładu populacji czternastolatków w województwie dolnośląskim, gdzie według danych GUS (GUS BDL: 2025) chłopcy stanowią

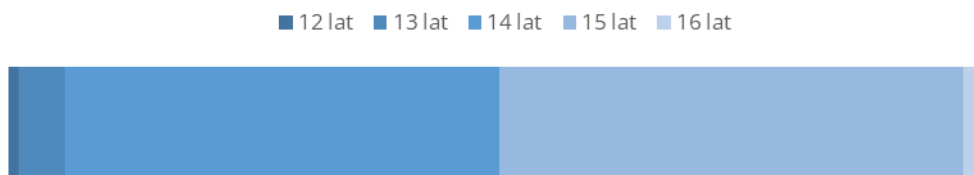
51,4%, a dziewczęta 48,5%. Dzięki temu możliwe jest prowadzenie analiz porównawczych bez ryzyka zniekształcenia wyników przez nadreprezentację którejkolwiek grupy. Niewielki odsetek badanych nie wskazał płci, co należy interpretować jako naturalny margines błędu lub brak identyfikacji z dostępnymi kategoriami.

Ryc. 1. Struktura respondentów (uczniów szkół podstawowych) według płci i wieku
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Struktura wiekowa uczniów i uczennic, z małym wyjątkiem, odpowiada wiekowi uczniów i uczennic kończących szkoły podstawowe. Najliczniejszą grupę stanowili piętnastolatki: 3650, czyli 47,0% wszystkich respondentów. W badaniu wzięło udział 44,0% czternastolatków, 4,7 % trzynastolatków, 2,6 % szesnastolatków oraz zgodnie z deklaracjami badanych, 1,1 % dwunastolatków.

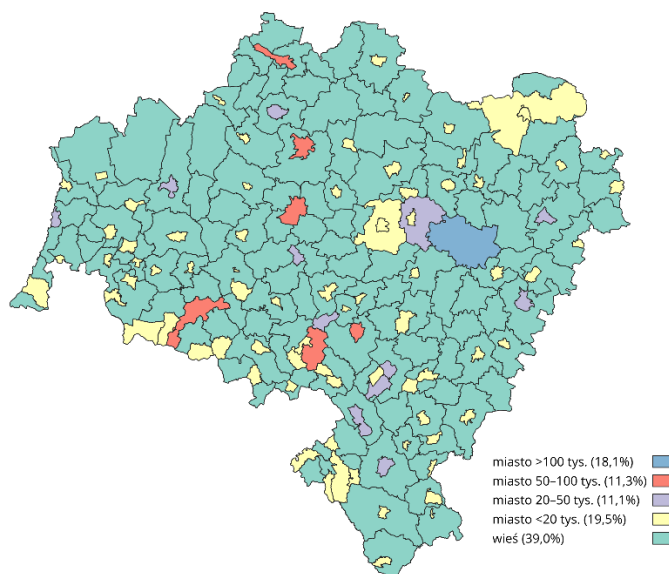
O ile, w badanej grupie, nie dziwi udział 16-latków, gdyż uczniowie z orzeczeniami, w tym o potrzebie kształcenia specjalnego, mają prawo i z często z niego korzystają, uczęszczać do szkół ogólnodostępnych, co się wiąże czasami z koniecznością powtarzania klasy, o tyle dziwi udział 82 dwunastolatków. Jest to raczej wiek szósto- niż ósmoklasistów.

Ryc. 2. Struktura respondentów (uczniów szkół podstawowych) według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Badaną grupę charakteryzuje zróżnicowanie pod względem **miejsca zamieszkania**. Największy odsetek uczniów zadeklarował pochodzenie z terenów wiejskich – 39,3% badanych. Zamieszkiwanie w miastach do 20 tysięcy mieszkańców wskazało-19,7%, w miastach liczących od 20 do 50 tysięcy mieszkańców- 11,2% a w miastach liczących od 50 do 100 tysięcy – 11,4% respondentów. Uczniowie i uczennice z największych ośrodków miejskich, czyli miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców, stanowili 18,3% badanych. Dane te ujawniają istotne zróżnicowanie przestrzenne uczniów oraz pozwalają uwzględnić kontekst lokalny przy interpretacji ich planów i aspiracji.

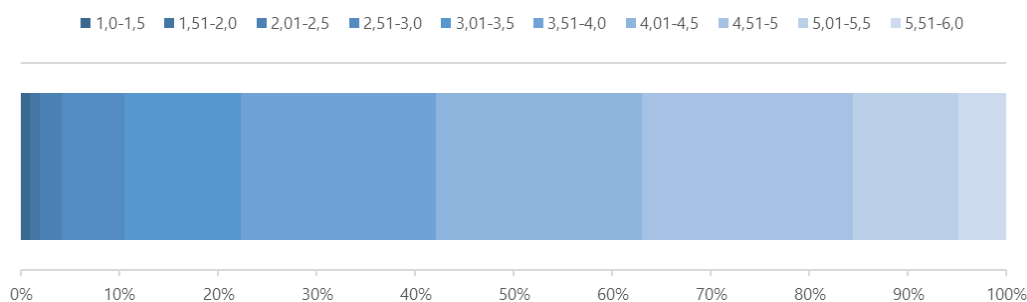

Ryc. 3. Udział respondentów (uczniów szkół podstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Zdecydowana większość uczniów - 91,7% zadeklarowała **narodowość** polską. Narodowość ukraińską wskazało 6,1% badanej grupy. Deklaratywnie, wśród badanych występują też inne narodowości- 2,1% uczniów i uczennic. Choć udział uczniów o pochodzeniu innym niż polskie pozostaje niewielki, ich obecność w próbie wskazuje na przesunięcie w kierunku wielokulturowości. Zastanawia za to 6% wynik respondentów, którzy nie wskazali swojej narodowości lub ich odpowiedź była niejednoznaczna.

Osiągnięcia edukacyjne badanych uczniów, oceniane na podstawie **średniej ocen** z ostatniego semestru, ukazują rozkład sugerujący dominację wyników dobrych i bardzo dobrych. Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie z ocenami w przedziale 4,51–5,0 (20,9%), a kolejne dwie grupy to osoby uzyskujące średnią 4,01–4,5 (20,9%) oraz 3,51–4,0 (19,8%).

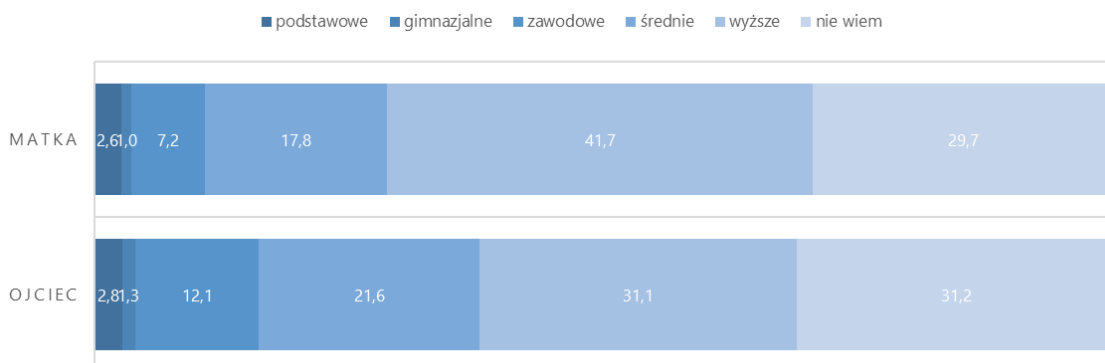
Ryc. 4. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Średnia ocen, uzyskana przeze mnie w ostatnim semestrze”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Uczniowie z bardzo wysokimi wynikami – średnia ocen od 5,01 do 6,0 – stanowili łącznie 15,6% badanych, co może oznaczać obecność znacznej liczby uczniów o ponadprzeciętnych kompetencjach edukacyjnych. Jednocześnie, blisko 22% uczniów uzyskało średnie ocen w przedziale poniżej 3,5, co może wskazywać na potrzebę wsparcia dydaktycznego lub rozwoju indywidualnych ścieżek kształcenia.

Deklaratywne dane dotyczące **poziomu wykształcenia rodziców** pozwalają na ostrożne szacowanie kapitału edukacyjnego rodzin uczniów. Najczęściej deklarowanym poziomem wykształcenia ojca było wykształcenie wyższe (31,1%), następnie średnie (21,6%) oraz zasadnicze zawodowe (12,1%). Podobny rozkład obserwujemy w przypadku matek, przy czym odsetek kobiet z wykształceniem wyższym wynosi aż 41,7%. Wykształceniem średnim

legitymuje się 17,8 % matek badanych, 7,2%- zawodowym, 2,6%- podstawowym, a 1,0 %- gimnazjalnym.

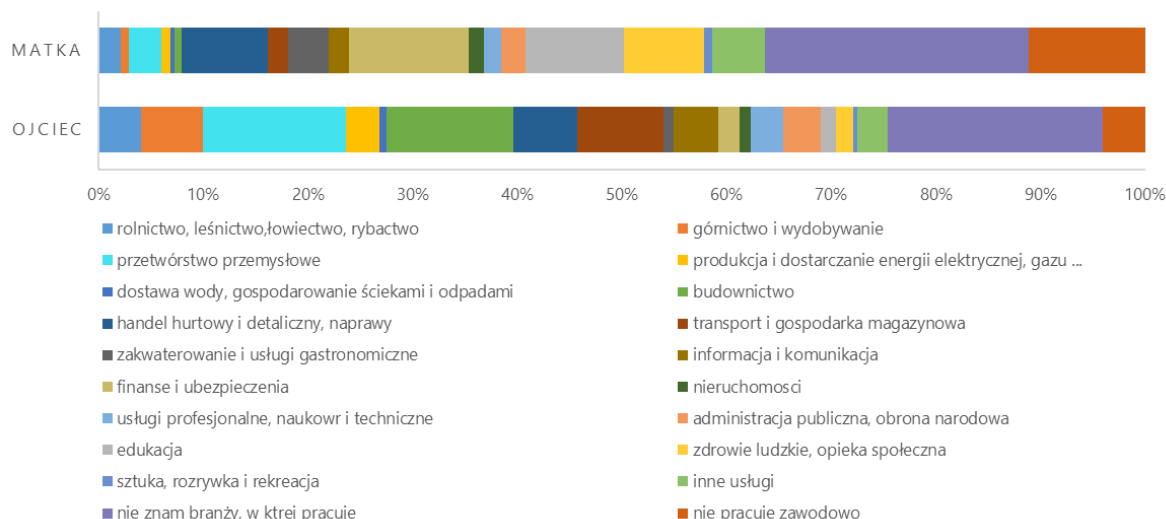
Ryc. 5. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Wykształcenie moich rodziców”
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Należy jednak zauważyć, że duża część uczniów nie potrafiła określić poziomu wykształcenia swoich rodziców. W przypadku wykształcenia ojca było to 31,2%, a w przypadku matki 29,7%. Braki te mogą być konsekwencją braku otwartego dialogu o edukacji w rodzinach lub ograniczonym zainteresowaniem bądź świadomością uczniów na temat ścieżek zawodowych ich opiekunów.

W analizie branż, w których zatrudnieni są rodzice badanych uczniów, wyróżniają się **branże** tradycyjnie, związane z fizycznym charakterem pracy i przemysłem. W przypadku ojców najczęściej wskazywanymi sektorami były przetwórstwo przemysłowe (12,9%), budownictwo (11,5%) oraz transport i gospodarka magazynowa (7,8%). Znaczący był również odsetek uczniów, którzy nie znali branży zawodowej ojca – aż 19,4% badanych. Dodatkowo 3,9% uczniów wskazało, że ich ojciec nie pracuje zawodowo. Dane te ilustrują fragmentaryczność wiedzy uczniów na temat pracy swoich opiekunów, co powinno być istotnym sygnałem dla doradców zawodowych i wychowawców.

W przypadku matek, uczniowie wskazywali najczęściej branże usługowe i branże związane z opieką społeczną: finanse i ubezpieczenia (11,0%), edukacja (8,9%), zdrowie i opieka społeczna (7,3%) oraz handel (7,8%). Duża część badanych nie potrafiła wskazać branży

zatrudnienia matki – aż 24,0%, co potwierdza występowanie podobnych barier poznawczych jak w przypadku ojców. Ponadto 10,6% uczniów zadeklarowało, że ich matki nie pracują zawodowo.

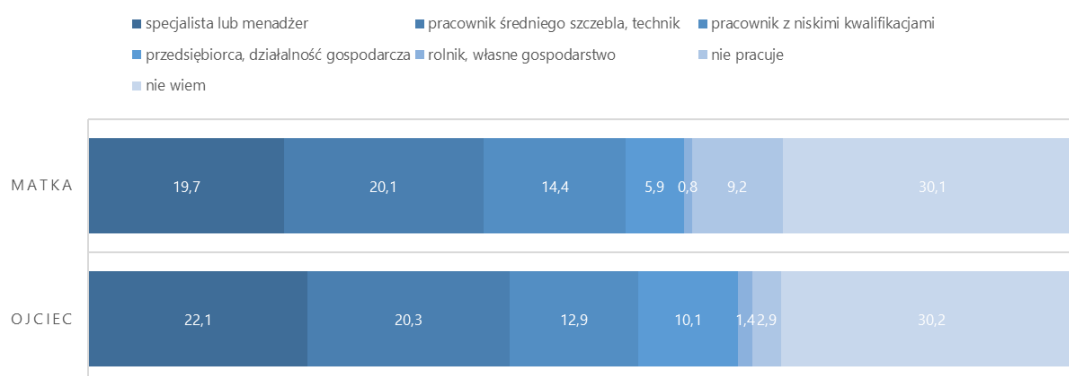
Ryc. 6. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Zawód wykonywany przez moich rodziców/opiekunów prawnych to...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Struktura stanowisk zajmowanych przez rodziców badanych uczniów jest zróżnicowana. Ojców określano najczęściej jako specjalistów lub menadżerów (22,1%) oraz pracowników średniego szczebla (20,3%). Przedsiębiorców i prowadzących działalność gospodarczą jest 10,1%. Wśród ojców badanych są też pracownicy z niskimi kwalifikacjami – 12,9% oraz ojcowie nie pracujący zawodowo – 2,9%.

Wśród matek dominowały stanowiska średniego szczebla (20,1%) oraz stanowiska menadżerskie lub specjalistyczne (19,7%). Pracownice o niskich kwalifikacjach stanowiły 14,4%. Matki badanych na stanowiskach przedsiębiorczyń to 5,9%, a kobiety zatrudnione w rolnictwie – 0,0%. Z kolei 9,2% respondentów deklaruje, że ich matka nie pracuje zawodowo.

Znaczna część uczniów, tj. ponad 30,0%, nie potrafiła wskazać stanowiska pracy zarówno ojca ani matki, co potwierdza niedostateczną znajomość zawodowych ról rodziców. Jest to czynnik ograniczający wyobrażenia uczniów o rynku pracy, który może utrudniać uczniom podejmowanie realistycznych decyzji zawodowych.

Ryc. 7. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie
„Mój ojciec/opiekun prawny (matka/opiekunka prawna) pracuje na stanowisku”
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Podsumowując, **uczniowie szkół podstawowych** objęci badaniem stanowią zbiorowość zróżnicowaną, zarówno pod względem osiągnięć edukacyjnych, jak i zaplecza społeczno-kulturowego. W badanej grupie są obecni uczniowie o bardzo wysokich wynikach w nauce, pochodzący z rodzin o wysokim poziomie wykształcenia, jak również uczniowie z niskimi średnimi, z rodzin z wykształceniem np. podstawowym.

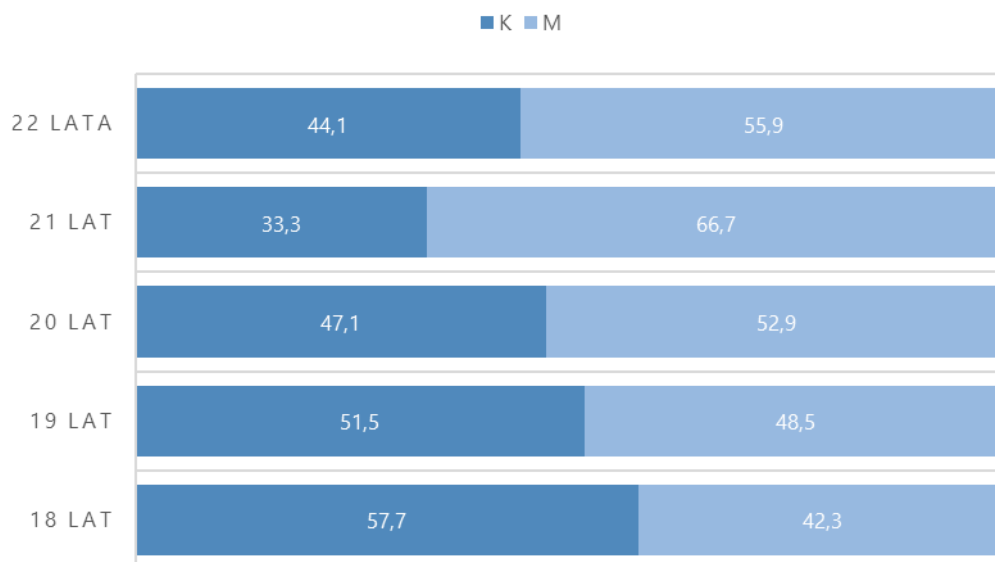
Analiza struktury społecznej badanej grupy pozwala nie tylko lepiej zrozumieć aktualne wskazania uczniów dotyczące ich aspiracji edukacyjnych jak i planów zawodowych, ale równie może stanowić fundament dla planowania skutecznych interwencji w zakresie wsparcia młodzieży w procesie wyboru dalszej ścieżki kształcenia i kariery zawodowej.

4.3. Charakterystyka badanych uczniów i uczennic w szkołach ponadpodstawowych

W badaniu wzięło udział 3544 uczniów i uczennic, co stanowi co stanowi 15 % uczniów kończących szkoły ponadpodstawowe na Dolnym Śląsku i czyni ją próbą o znacznym ciężarze poznawczym i statystycznym.

W badanej próbie było 1880 dziewcząt i 1638 chłopców, co stanowi odpowiednio 51,3% i 46,2% badanej grupy. Niewielka liczba uczniów, tj. 28 osób (0,8%), nie wskazało swojej płci lub udzieliło odpowiedzi odbiegającej od binarnej klasyfikacji.

Rozkład ten ukazuje względną równowagę w reprezentacji obu dominujących płci, co pozwala na prowadzenie analiz porównawczych bez ryzyka znacznego przechyłu statystycznego.

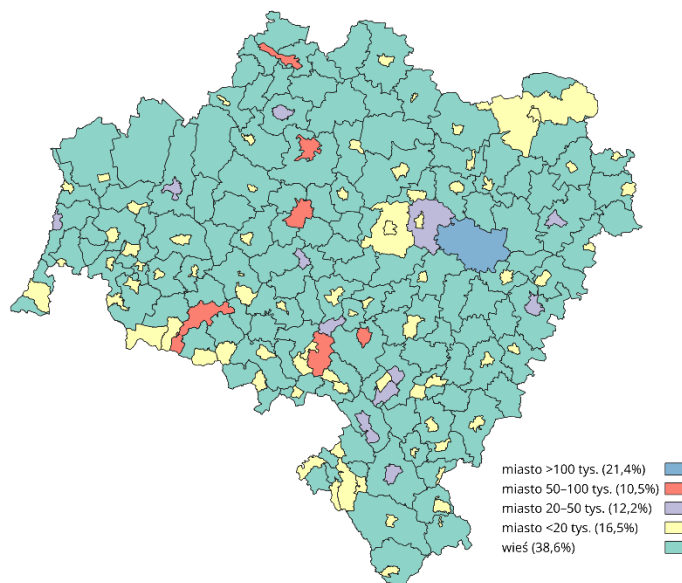
Ryc. 8. Struktura respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) według płci
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Zróźnicowanie wiekowe wśród badanych uczniów rozkładało się w sposób typowy dla końcowych roczników szkół ponadpodstawowych. Uczniowie w wieku osiemnastu lat stanowili największą grupę – 50,2% całej próby. W badaniu wzięło 29,4 % dziewiętnastolatków, 17,0% dwudziestolatków. W grupie znaleźli się również uczniowie w wieku dwudziestu jeden i dwudziestu dwóch lat, po 1,0% badanych. Taki rozkład zmiennej: wiek świadczy o obecności uczniów, którzy z różnych względów – takich jak powtarzanie klasy, zmiana szkoły, indywidualny tok nauki bądź decyzje życiowe – przekroczyli standardowy wiek edukacyjny przypisany do III etapu edukacji (21 lat – absolwenci techników).

Analiza **miejsca zamieszkania** ujawnia, że największą grupą wśród badanych stanowili uczniowie pochodzący z obszarów wiejskich – 38,6% badanych. Drugą co do liczebności grupę stanowili mieszkańcy dużych miast (powyżej stu tysięcy mieszkańców) – 21,4% próby. Miasta liczące od pięćdziesięciu do stu tysięcy mieszkańców zamieszkiwało 10,5%, a średnie ośrodki

miejskie (od dwudziestu do pięćdziesięciu tysięcy mieszkańców) – 12,2% badanych. Najmniejsze miasta, liczące do dwudziestu tysięcy mieszkańców, reprezentowało 16,5% ogółu badanych

Dane te ujawniają, podobnie jak w przypadku uczniów ze szkół podstawowych, istotne zróżnicowanie przestrzenne uczniów oraz pozwalają uwzględnić kontekst lokalny przy interpretacji ich planów zawodowych i aspiracji edukacyjnych (por. ryc. 9).

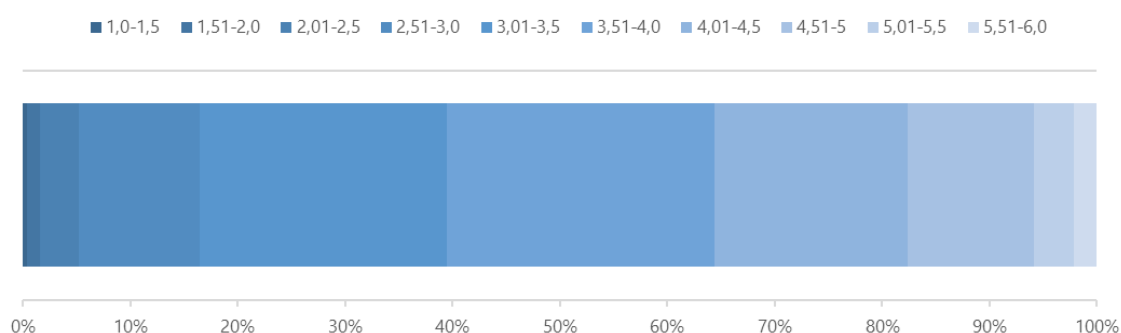

Ryc. 9. Udział respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pod względem **przynależności narodowej** większość respondentów wskazała narodowość polską- 92,3%. Uczniowie identyfikujący się jako obywatele Ukrainy stanowili 2,1% próby. Zaledwie 0,2% badanych wskazało na inne narodowości. Wśród pozostałych odpowiedzi znalazło 0,1% respondentów, którzy określili swoją tożsamość w sposób nietypowy, wymykający się standardowej klasyfikacji.

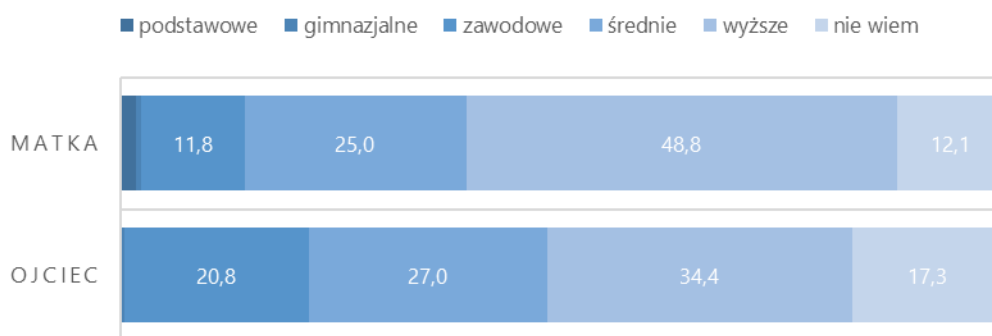
Badanych można również scharakteryzować przez pryzmat ich **osiągnięć edukacyjnych**. Najliczniejszą grupę wśród badanych uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych stanowią uczniowie, których średnia ocen mieści się w przedziale od 3,51 do 4,0 – 24,8% wszystkich respondentów. Niewiele mniej liczną grupę tworzą osoby ze średnią 3,01–3,5- 22,8% oraz 4,01–

4,5 - 17,8% badanych. Największy odsetek uczniów osiąga oceny w przedziałach odpowiadających raczej dobremu lub dostatecznemu poziomowi nauki (w systemie oceniania 1–6 oznacza to oceny 3 i 4), Jednocześnie, niemal 12% uczniów osiąga wyniki w przedziale 2,51–3,0, a kolejne 3,6% w zakresie 2,01–2,5. Są to oceny niskie, wskazujące na poważne trudności edukacyjne. Skrajnie niskie wyniki (średnia 1,0–1,5 i 1,51–2,0) dotyczą zaledwie 1,6% badanych. Wysokie osiągnięcia – czyli średnia w przedziałach 4,51–5,0 oraz powyżej 5,0 – dotyczą ok. 17,5% całej próby. Warto zaznaczyć, że najwyższą możliwą średnią (5,51–6,0) osiągnęło 2,2% respondentów.

Ryc. 10. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie:
„Średnia ocen, uzyskana przeze mnie w ostatnim semestrze”
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

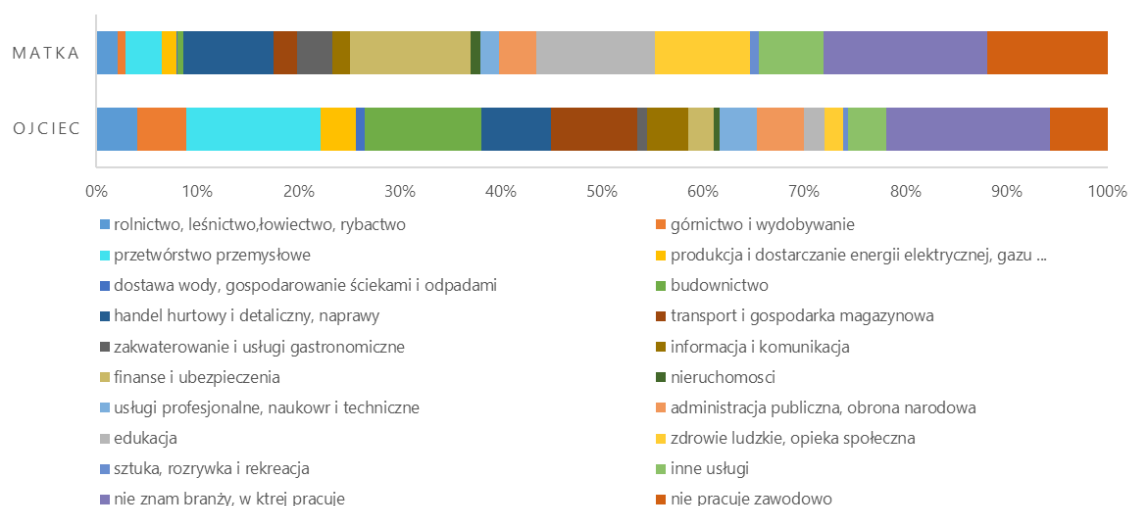
Badanych różnicuje również **poziom wykształcenia ich rodziców**. Najczęściej deklarowanym poziomem wykształcenia ojca było wykształcenie wyższe (32,6%), następnie średnie (25,6%) oraz zasadnicze zawodowe (20,0%). Marginalną odpowiedź stanowiło wykształcenie gimnazjalne – 0,5% respondentów. Podobny rozkład obserwujemy w przypadku matek, przy czym odsetek wskazań na wykształcenie wyższe matki wynosi aż 48,4%, wykształcenie średnie – 24,8%, zasadnicze zawodowe – 11,7%. Matki legitymujące się wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym zadeklarowało odpowiednio 1,7% i 0,5% respondentów. Znaczna część uczniów nie potrafiła określić poziomu wykształcenia swoich rodziców. W przypadku wykształcenia ojca było to ponad 16%, a w przypadku matki blisko 12% badanych.

Ryc. 11. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Wykształcenie moich rodziców”
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Rozkład zatrudnienia rodziców badanych uczniów w poszczególnych sektorach gospodarki ukazuje dużą różnorodność zawodową. Najwięcej ojców pracuje w przetwórstwie przemysłowym – 12,7%, budownictwie – 11% oraz transporcie i gospodarce magazynowej – 8,2% osób. Wysoką reprezentację mają również handel hurtowy i detaliczny – 6,5% oraz administracja publiczna i obrona narodowa – 4,5% ojców badanych uczniów. Stosunkowo niewielki udział wykazują branże wymagające wyższego wykształcenia, takie jak edukacja – 1,9%, zdrowie – 1,7% czy finanse i ubezpieczenia – 2,4% ojców respondentów. Znamienny jest również wysoki odsetek uczniów, którzy nie potrafią wskazać branży zatrudnienia ojca – 15,4%) lub deklarują, że ojciec nie pracuje zawodowo – 5,4% wskazań.

Matki respondentów są często zatrudnione w sektorach związanych z usługami społecznymi i zawodami wymagającymi kontaktu interpersonalnego. Największy odsetek matek pracuje w sektorze edukacji-11,4%, ochronie zdrowia i opiece społecznej- 9,2% oraz finansach i ubezpieczeniach- 11,5%. Mniejszy udział notują branże takie jak transport-2,3%, przemysł przetwórczy - 3,4% czy budownictwo - 0,5% wskazań badanych. Aż 15,7% badanej grupy deklaruje, że nie zna branży zatrudnienia matki, a 11,5% wskazuje, że matka nie pracuje zawodowo.

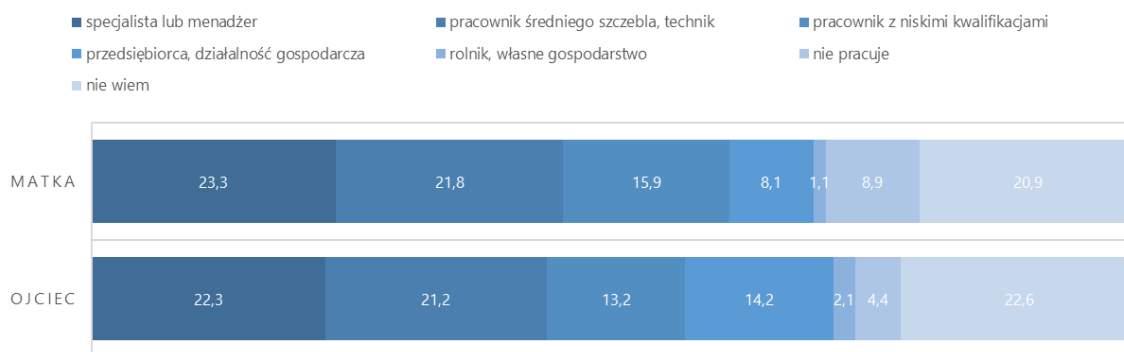

Ryc. 12. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie:
 „Zawód wykonywany przez moich ojca/opiekuna prawnego (matkę/opiekunkę prawną) to...”
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Struktura stanowisk zajmowanych przez rodziców badanych uczniów jest zróżnicowana. Ojców określano najczęściej jako specjalistów lub menadżerów (20,9%) oraz pracowników średniego szczebla (19,8%). Przedsiębiorców i prowadzących działalność gospodarczą jest 13,3%. Wśród ojców badanych są też pracownicy z niskimi kwalifikacjami – 12,4% oraz ojcowie nie pracujący zawodowo – 4,1%.

Wśród matek dominowały specjalistki lub menadżerki (22,0%), pracownice średniego szczebla (20,5%) oraz pracownice o niskich kwalifikacjach (15,0%). Matki badanych na stanowiskach przedsiębiorczyń to 7,6%, a kobiety zatrudnione w rolnictwie – 1,0%. 8,4% respondentów deklaruje, że ich matka nie pracuje zawodowo.

Znaczna część uczniów nie potrafiła wskazać stanowiska pracy ani ojca – 21,1%, ani matki – 19,6%.

Ryc. 13. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Mój ojciec/opiekun prawny (matka/opiekunka prawna) pracuje na stanowisku”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

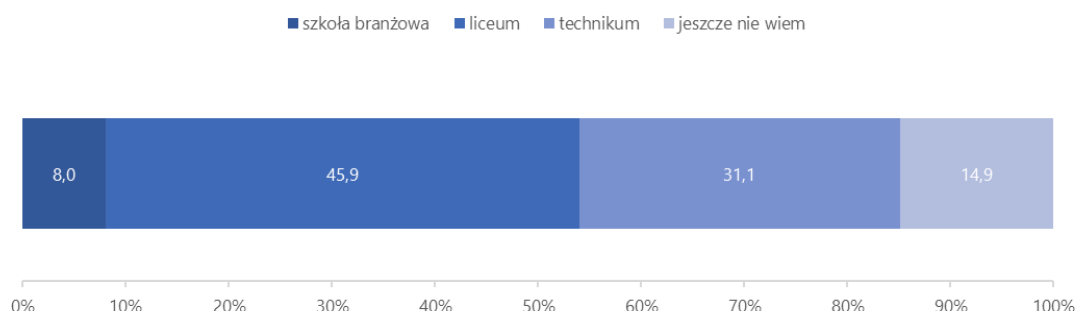
Podsumowując, **uczniowie szkół ponadpodstawowych** objęci badaniem stanowią zbiorowość zróżnicowaną, zarówno pod względem osiągnięć edukacyjnych, jak i zaplecza społeczno-kulturowego.

5. Aspiracje edukacyjne i plany zawodowe uczniów szkół podstawowych

5.1. Plany edukacyjne – wybór szkoły podstawowej

5.1.1. Ogólny obraz planów edukacyjnych w badanej grupie

W analizie planów edukacyjnych uczniów klas ósmych szkół podstawowych województwa dolnośląskiego ujawnił się zróżnicowany obraz preferencji dotyczących dalszej ścieżki kształcenia. Najczęściej wskazywanym wyborem szkoły ponadpodstawowej było liceum ogólnokształcące, które wybrało 45,9% respondentów. Drugim najczęściej deklarowanym typem wyboru szkoły ponadpodstawowej było technikum, na które zdecydowało się 31,1% uczniów. Zdecydowanie najmniej preferowanym wyborem edukacyjnym wśród uczniów i uczennic ostatnich klas szkół podstawowych okazało się szkolnictwo branżowe. Wybór kształcenia w szkole branżowej I stopnia zadeklarowało 8,0% uczniów. Znaczący jest jednak odsetek respondentów, którzy nie podjęli jeszcze decyzji w tym zakresie – 14,9% osób objętych badaniem wskazało odpowiedź „jeszcze nie wiem”.

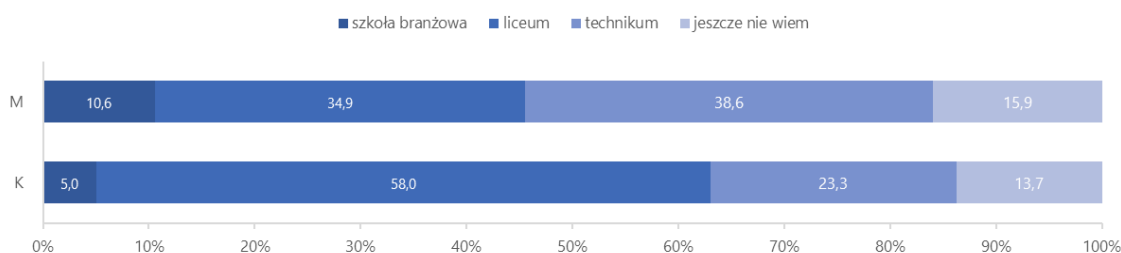

Ryc. 14. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Po skończeniu szkoły podstawowej zamierzam uczyć się...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.1.2. Płeć uczniów a wybór szkoły

W zakresie planów edukacyjnych dziewczęta najczęściej wskazywały na kontynuowanie nauki w liceum (58,0%), następnym w kolejności wyborem było technikum (23,3%). Szkoły branżowe jako miejsce kształcenia po ukończeniu szkoły podstawowej, wskazało 5,0% dziewcząt. W przypadku chłopców struktura preferencji kształtuje się odmiennie. Chłopcy wskazali technikum jako najbardziej popularny typ szkoły ponadpodstawowej (38,6%), na drugim miejscu wybierali liceum (34,9%). Odsetek chłopców planujących naukę w szkole branżowej jest także wyższy niż u dziewcząt i wynosi 10,6%. Warto podkreślić, że więcej chłopców niż dziewcząt zadeklarowało odpowiedź „jeszcze nie wiem” (15,9% vs. 13,7%) w kontekście wyboru szkoły ponadpodstawowej.

Ryc. 15. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według płci (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.1.3. Miejsce zamieszkania a wybór szkoły

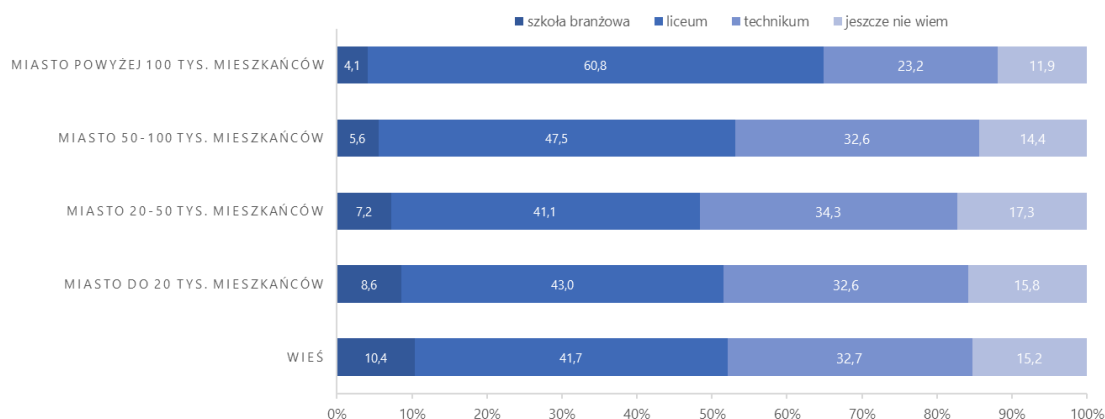
Na obszarach wiejskich dominuje wybór liceum ogólnokształcącego, który deklaruje 41,7% badanych. Znacząco mniej popularne jest technikum, wybierane przez 32,7%. Wybór szkoły branżowej jest w tej kategorii najniższy, wynosząc zaledwie 10,4%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” stanowi 15,2% deklaracji.

W małych miastach do 20 tys. mieszkańców, liceum, wybiera 43,0% respondentów. Wybór technikum jest deklarowany przez 32,6% uczniów. Naukę w szkole branżowej planuje 8,6% uczniów. Odsetek niezdecydowanych (odpowiedź „jeszcze nie wiem”) wynosi 15,8%.

W miastach średniej wielkości (20 tys.- 50 tys. mieszkańców) liceum wybrało 43% uczniów. Technikum wskazało 34,3% uczniów, szkołę branżową – 7,2%. Odsetek osób, które „jeszcze nie wiedzą”, wynosi 17,3%.

W miastach 50-100 tys. mieszkańców, najczęściej wskazywane liceum wybiera 47,5% badanych. Udział technikum wynosi 32,6%. Wybór szkoły branżowej jest deklarowany przez 5,6% respondentów. Odsetek niezdecydowanych (odpowiedź „jeszcze nie wiem”) wynosi 14,4%.

W największych aglomeracjach (miasta powyżej 100 tys. mieszkańców) wyboru liceum ogólnokształcącego dokonało 60,8% badanych. Technikum wskazało 23,2%, szkołę branżową – 4,1%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” została wskazana przez 11,9% badanych uczniów.

Ryc. 16. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.1.4. Wykształcenie ojca a wybór szkoły

Wykształcenie ojca w powiązaniu z planami edukacyjnymi uczniów i uczennic ostatnich klas szkół podstawowych przedstawia się następująco:

- **dzieci ojców z wykształceniem podstawowym** najczęściej wskazywali odpowiedź dotyczącą technikum (37,3%), drugą najczęściej wybieraną odpowiedź

było liceum (25,9%). Szkoła branżowa znajdowała się na trzecim miejscu (22,9%), odpowiedź „nie wiem” wskazało 13,9%) badanych uczniów;

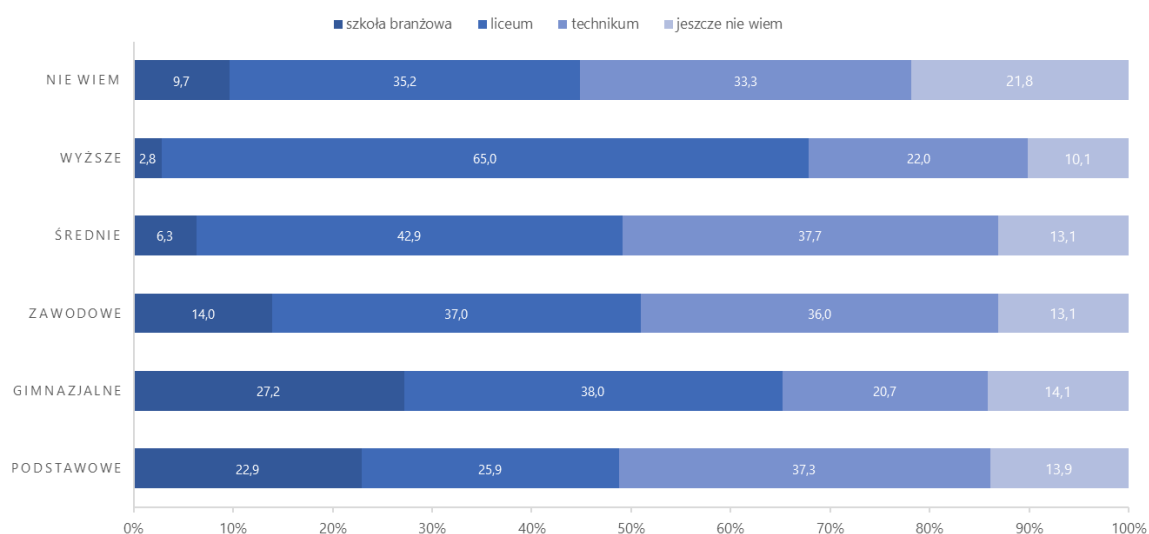
- **dzieci ojców z wykształceniem gimnazjalnym** najczęściej wskazywały rozpoczęcie nauki w liceum (38%), następnie rozpoczęcie nauki w szkołach zawodowych (27,2%); na kolejnym miejscu były odpowiedzi wskazujące na wybór technikum (20,7%). Co ważne, 14,1% uczniów i uczennic wskazało odpowiedź „jeszcze nie wiem”;

- **dzieci ojców z wykształceniem zawodowym** najczęściej deklarowały wybór liceum (37% odpowiedzi), niemal taką samą ilość odpowiedzi uzyskało technikum (36%). Edukacja zawodowa była wybierana przez 27,2% badanych. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” była wyborem 13,1% badanych.

- **dzieci ojców z wykształceniem średnim** – najczęściej wskazywali wybór liceum (42,9%), drugim wyborem było technikum (37%). Następnie wskazywane były szkoły branżowe (14,0%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” pojawiła się w 13,1% odpowiedzi.

- **dzieci ojców z wykształceniem wyższym** – najczęściej wybierały licea (65%); następnie technikum (22,0%). Szkoły branżowe wybrało 2,8% uczniów. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 10,1% respondentów.

- **badani, którzy nie wiedzieli, jakie wykształcenie ma ojciec** preferowali, jako swoje plany na przyszłość, kształcenie w liceach (35,2%), niewiele mniej osób wybrało technika (33,3%). Odpowiedź dotycząca braku planów („jeszcze nie wiem”) padła w 21,8% wskazań. Najmniej uczniów wskazało szkoły branżowe (9,7%).

Ryc. 17. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

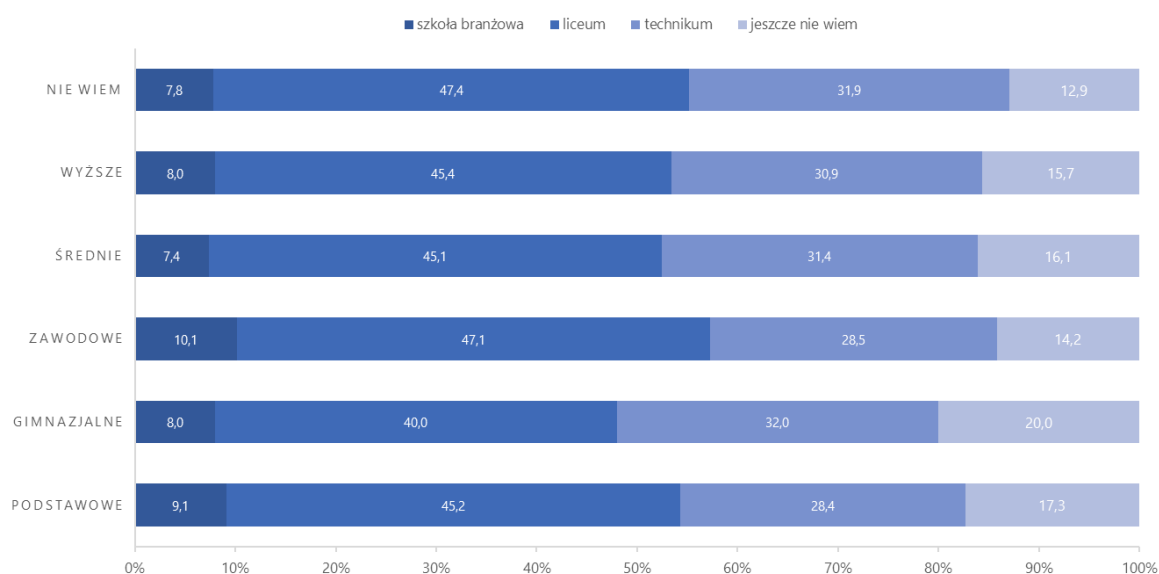
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.1.5. Wykształcenie matki a wybór szkoły

Wykształcenie matki w powiązaniu z planami edukacyjnymi uczennic i uczniów ostatnich klas szkół podstawowych przedstawia się następująco:

- **dzieci matek z wykształceniem podstawowym** – najczęściej jako plan na przyszłość wskazywały kontynuowanie nauki w liceum (45,2%). Drugie miejsce pośród wyborów zajęło technikum (28,4%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wybrało 17,3% respondentów. Jedynie 9,1% badanych wskazało szkołę branżową.
- **dzieci matek z wykształceniem gimnazjalnym** – najczęściej planują kontynuowanie nauki w liceum (40,0%), na drugim miejscu znalazło się technikum (32,0%). Co piąty respondent nie wiedział jeszcze co wybierze (20,0%). Najmniej osób wskazało szkołę branżową (8,0%).
- **dzieci matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym** – najczęściej wiążą swoje plany z kontynuowaniem nauki w liceum (47,1%). Technikum wybrało 28,5%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 14,1% uczniów. Najmniej osób wskazało chęć kontynuowania nauki w szkole branżowej (10,1%).

- **dzieci matek z wykształceniem średnim** – wybrały najczęściej kształcenie w liceum (45,1%). Naukę w technikum wskazało 31,4% badanych, trzecią najczęściej wybieraną odpowiedzią było „jeszcze nie wiem”. Najmniej osób wskazało wybór szkół branżowych (7,4%).
- **dzieci matek z wykształceniem wyższym** – najczęściej wybierały kontynuację nauki w liceum (45,1%) lub w technikum (30,9%). Tylko 8% wybrało szkołę branżową. Brak decyzji w tej kwestii wskazało 15,7% uczniów.
- **badani, którzy nie wiedzieli, jakie wykształcenie ma matka** – najczęściej wskazywali na odpowiedź dotyczącą liceum (47,4%). Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią było technikum (31,9%). Odpowiedź „nie wiem” wskazało 12,9% badanych. Szkołę branżową wskazało jedynie 7,8% badanych, którzy nie wskazali wykształcenia matki.

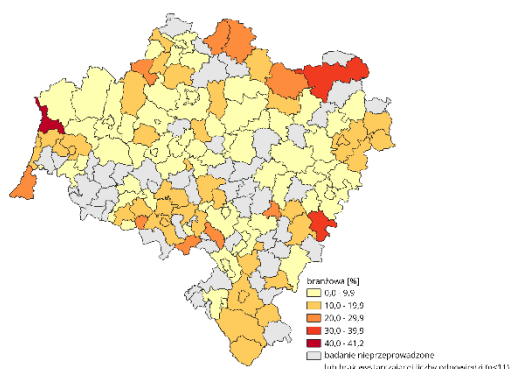
Ryc. 18. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

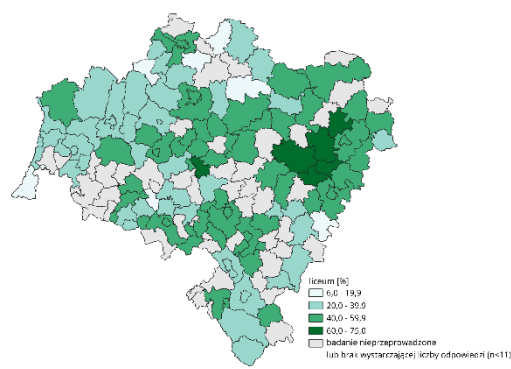
5.1.6. Zróżnicowanie przestrzenne planów edukacyjnych

Analiza przestrzenna planów edukacyjnych uczniów szkół podstawowych pozwala dostrzec istotne zróżnicowanie pomiędzy gminami województwa dolnośląskiego. Kartogramy prezentujące preferencje wyboru dalszej ścieżki kształcenia ukazują, że decyzje ósmoklasistów nie są równomiernie rozłożone, lecz koncentrują się w określonych typach środowisk lokalnych.

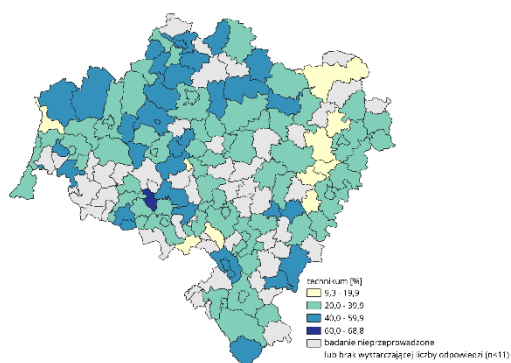
Dane wskazują na stosunkowo niski udział deklaracji wyboru szkół branżowych w większości gmin – w wielu obszarach wskaźnik mieści się w przedziale poniżej 10,0%. Wyższe wartości (powyżej 20%) koncentrują się głównie na peryferiach województwa. Najwyższe udziały (> 30%) występują punktowo, m.in. na zachodnim krańcu województwa oraz w kilku gminach północnych.

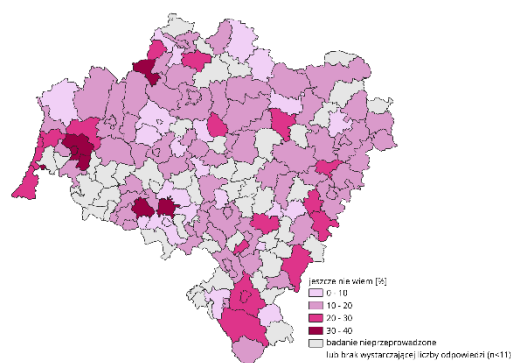
Kontynuacja nauki w szkole branżowej

Kontynuacja nauki w liceum

Kontynuacja nauki w technikum

Brak decyzji dotyczącej dalszej nauki

Ryc. 19. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w szkole...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]

*Gminy zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska (n < 11).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Udział uczniów planujących kontynuację nauki w liceum jest zróżnicowany – od poniżej 20% do ponad 60%. Najwyższe wartości występują w centrum województwa (obszar Wrocławia i gminy sąsiednie) oraz w części północno-wschodniej i środkowej. Gminy o niższych wskaźnikach (< 20%) znajdują się częściej na obrzeżach województwa. Wzorzec ten wskazuje na silny wpływ bliskości dużych miast i ośrodków edukacyjnych na wybór liceum ogólnokształcącego.

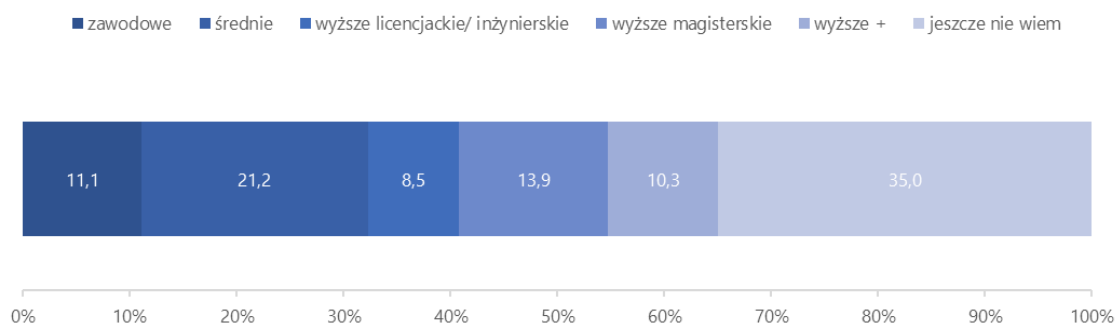
Wybór technikum cechuje się najbardziej równomiernym rozkładem przestrzennym. W wielu gminach odsetek odpowiedzi mieści się w przedziale 40–60%, co świadczy o stabilnym zainteresowaniu tą formą kształcenia. Wyższe wartości (60–68%) obserwuje się lokalnie, w południowej części regionu.

Znaczący odsetek uczniów (20–40%) deklarujących brak decyzji o dalszej edukacji koncentruje się w gminach południowo-zachodnich i punktowo w części północnej. Niższe wartości (0–10%) występują częściej w dużych miastach i w gminach z silniejszym zapleczem edukacyjnym. Może to wskazywać, że w środowiskach o większym dostępie do informacji edukacyjnych decyzje są podejmowane wcześniej, a w gminach mniej zurbanizowanych – później.

5.2. Aspiracje edukacyjne

5.2.1. Ogólny obraz aspiracji edukacyjnych w badanej grupie

Największy odsetek badanych – 35,7% – nie potrafiło określić, jaką poziom wykształcenia chciałby w przyszłości uzyskać. Wśród pozostałych odpowiedzi najczęściej wskazywano wykształcenie średnie (21,2%) oraz zawodowe (11,1%). Wybór studiów wyższych – zarówno na poziomie licencjackim i inżynierskim, jak i magisterskim – zadeklarowała mniejszość respondentów, odpowiednio 8,5% oraz 13,9%. Warto zaznaczyć, że 10,2% uczniów wskazało chęć ukończenia studiów wyższych powyżej poziomu magistra.

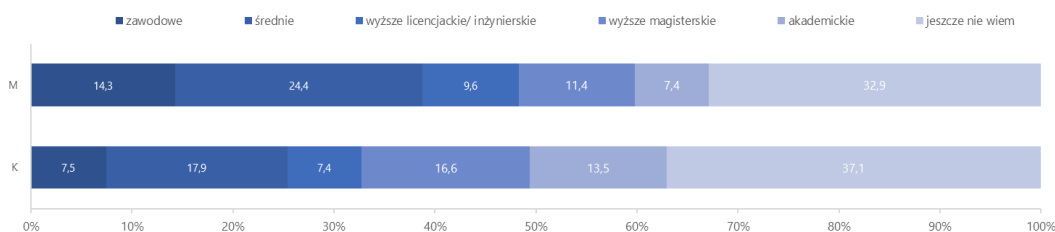
Ryc. 20. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Docelowo chcę zdobyć wykształcenie...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.2.2. Płeć uczniów a aspiracje edukacyjne

Najczęściej deklarowanym przez uczniów poziomem aspiracji jest wykształcenie średnie (24,4%). Wykształcenie zawodowe wskazało 14,3% uczniów biorących udział w badaniu, niewiele mniej wskazało wykształcenie magisterskie (11,4%). Aspiracje do wykształcenia wyższego licencjackiego/inżynierskiego deklarowało 9,6% uczniów. Wykształcenie wyższe niż magisterskie wskazało 7,4% badanych. Odpowiedź jeszcze nie wiem była najczęściej wskazywaną odpowiedzią (32,9%).

Wśród uczennic najwięcej osób aspiruje do wykształcenia średniego (17,9%) oraz wyższego magisterskiego (16,5%). Niewiele mniej dziewcząt aspiruje do wykształcenia wyższego niż magisterskie (13,5%). Wykształcenie zawodowe jest celem 7,5% badanych. Podobny odsetek uczennic jak wykształcenie licencjackie/inżynierskie - 7,4% wskazań. Podobnie jak w grupie uczniów, w grupie uczennic najczęściej wskazywaną odpowiedzią była „jeszcze nie wiem” (37,1%).

Ryc. 21. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według płci (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.2.3. Miejsce zamieszkania a aspiracje edukacyjne

Wśród respondentów mieszkających na wsi najwyższe aspiracje edukacyjne odnotowano dla wykształcenia średniego którą wskazało 22,0% badanych. Do wykształcenia zawodowego (13,3%) aspiruje podobny odsetek osób co do wykształcenia magisterskiego (13,2%). Do wykształcenia powyżej wyższego magisterskiego aspiruje 10,2% mieszkańców wsi. Odpowiedź jeszcze nie wiem zaznaczyło 33,0% ankietowanych.

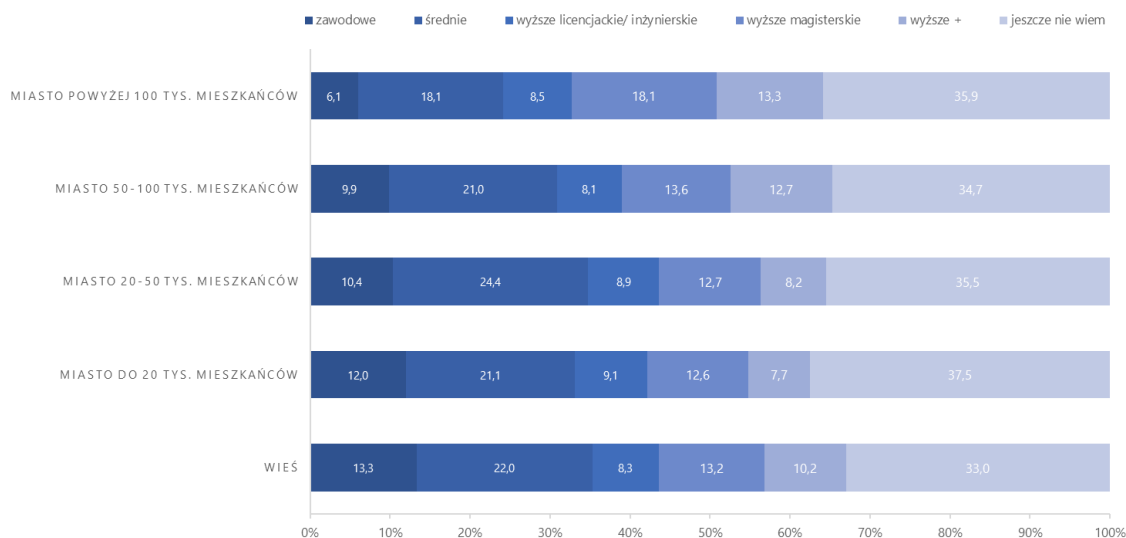
W małych miastach (do 20 tys. mieszkańców) najwyższy odsetek aspiracji dotyczy wykształcenia średniego (21,1%). Aspiracje wyższe magisterskie wynoszą 12,6%, a do wykształcenia zawodowego – 9,1%. Wykształcenie wyższe niż magisterskie zostało wskazane przez 7,7% badanych. Wykształcenie zawodowe wskazało 12% badanych pochodzących z małych miast. Odpowiedź jeszcze nie wiem wskazało 37,5% badanych.

W miastach średniej wielkości (20-50 tys. mieszkańców) dominuje aspiracja do wykształcenia średniego, deklarowana przez 24,4% badanych. Wykształcenie wyższe magisterskie wskazało 12,7% uczniów i uczennic, powyżej tego poziomu aspiruje 8,2% uczniów. Wykształcenie zawodowe zostało wskazane przez 10,4% badanych, wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie – 8,9%. Odpowiedź jeszcze nie wiem wskazało 35,5%

W miastach tej wielkości (50-100 tys. mieszkańców) największy odsetek osób wskazał wykształcenie średnie (21,0%). Wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie wskazało 8,1% badanych, wyższe magisterskie 13,6%, a powyżej tego poziomu aspiruje 12,7% badanych. Wykształcenie zawodowe wskazało 9,9% osób, a największy odsetek odpowiedzi dotyczył odpowiedzi „jeszcze nie wiem” (34,7%).

W największych miastach (powyżej 100 tys. mieszkańców) uczniowie i uczennice wskazywali wykształcenie średnie (18,1%) oraz wyższe magisterskie (13,3%). Chęć osiągnięcia wykształcenia wyższego magisterskiego została zgłoszona przez 13,3% uczestników.

Wykształcenie branżowe wskazało jedynie 6,1% badanych. Najczęściej wybieraną odpowiedzią było „jeszcze nie wiem” 35,9%.

Ryc. 22. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)

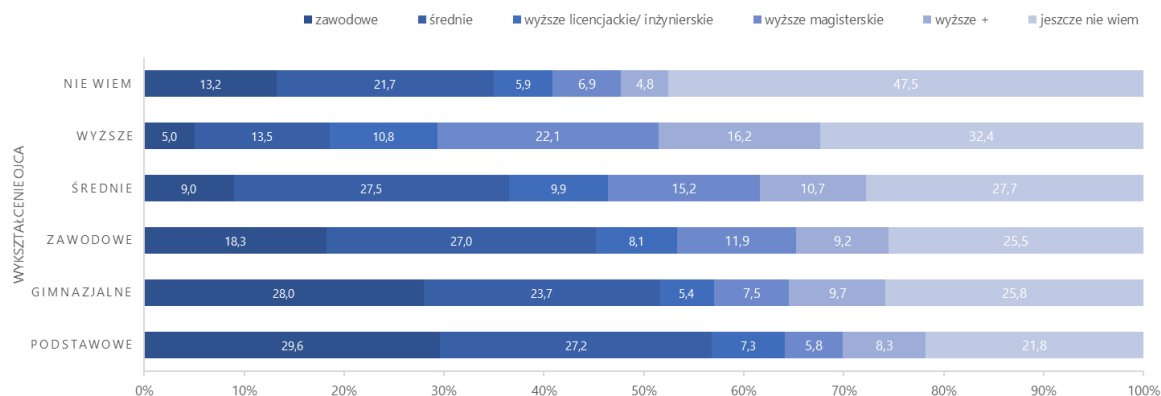
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.2.4. Wykształcenie ojca a aspiracje edukacyjne

Wykształcenie ojca w powiązaniu z aspiracjami edukacyjnymi uczniów i uczennic ostatnich klas szkół podstawowych przedstawia się następująco:

- **dzieci ojców z wykształceniem podstawowym** najczęściej wskazywali odpowiedź dotyczącą wykształcenia zawodowego (29,6%), drugim najczęściej wskazywanym było wykształcenie średnie (27,2%). Wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie wskazało 7,3% uczniów, wyższe magisterskie – 5,8%. Wykształcenie wyższe niż magisterskie wskazało 8,3% ankietowanych. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 21,8% badanych.
- **dzieci ojców z wykształceniem gimnazjalnym** najczęściej wskazywały wykształcenie zawodowe jako docelowe (28%). Wykształcenie średnie wskazało 23,7% osób. Wyższe licencjackie/inżynierskie wskazało 5,4% osób, wyższe magisterskie 7,5%, wyższe niż magisterskie – 9,7%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wybrało 25,8% osób.

- **dzieci ojców z wykształceniem zawodowym** najczęściej deklarowały chęć osiągnięcia wykształcenia średniego (27,0%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wybrało aż 25,5% osób. Wykształcenie zawodowe wskazało 18,3% osób. Do wykształcenia wyższego magisterskiego aspiruje 11,9% osób, do wyższego licencjackiego/inżynierskiego – 8,1%, ponad poziom magisterski aspiruje 9,2% uczniów.
- **dzieci ojców z wykształceniem średnim** – najczęściej wskazywali odpowiedź „jeszcze nie wiem” (27,7%). Drugim najczęściej wskazywanym poziomem wykształcenia, do którego aspirują badani uczniowie było wykształcenie średnie (27,5). Do wykształcenia magisterskiego aspiruje 15,2% osób, powyżej wyższego – 10,7%. Wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie wybrało 10,7%.
- **dzieci ojców z wykształceniem wyższym** – najczęściej wskazywały odpowiedź „jeszcze nie wiem” (32,4%). Do wykształcenia wyższego magisterskiego aspiruje 22,1%, ponad wykształcenie wyższe magisterskie – 16,2%. Do wykształcenia wyższego licencjackiego/inżynierskiego aspiruje 10,8% badanych osób. Jedynie 5% wybrało wykształcenie zawodowe, zaś wykształcenie średnie wybrało 13,5% badanych uczniów.
- **badani, którzy nie wiedzieli, jakie wykształcenie ma ojciec** prawie w połowie przypadków wskazywało odpowiedź „jeszcze nie wiem” (47,5%). Wykształcenie średnie wskazało 21,7% badanych. Wykształcenie zawodowe wybrało 13,2% osób. Wykształcenie wyższe magisterskie wskazało 6,9% badanych, wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie wskazało 5,9% osób, do wykształcenia wyższego niż magisterskie aspirowało 4,8% badanych osób.

Ryc. 23. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.2.5. Wykształcenie matki a aspiracji edukacyjne

Wśród dzieci matek z wykształceniem podstawowym najczęściej deklarowaną aspiracją jest wykształcenie średnie (18,8%). Nieco mniej badanych wskazało wykształcenie magisterskie (17,3%). Wykształcenie zawodowe zostało wskazane przez 11,2% badanych, wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie wskazało 17,3% badanych, a wykształcenie powyżej magisterskiego deklarowało 8,1% badanych. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 35,5% osób.

Dzieci matek z wykształceniem gimnazjalnym najczęściej aspirują do wykształcenia magisterskiego (17,1%), powyżej tego poziomu aspiruje 3,9% badanych, wykształcenie licencjackie/inżynierskie (9,2%) Odpowiedź jeszcze nie wiem wskazało 47,1%,

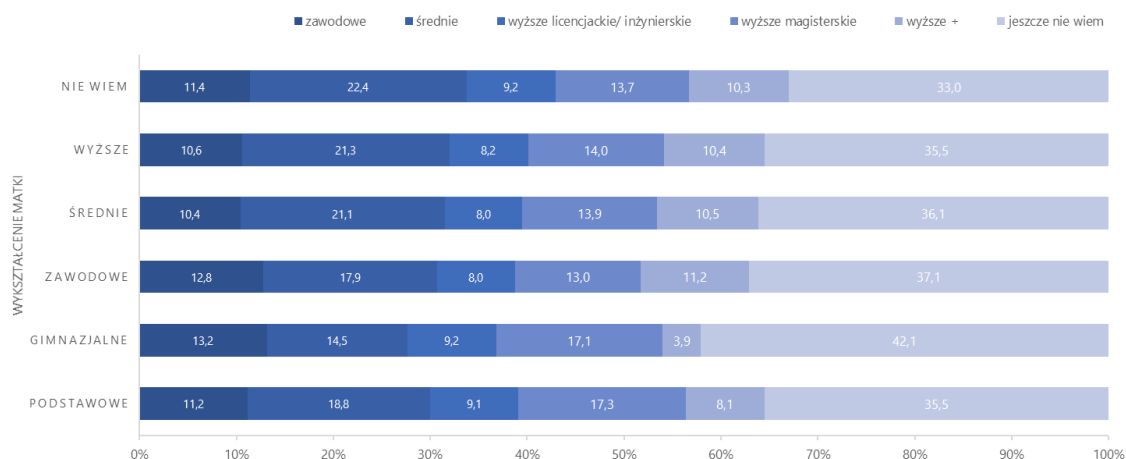
W grupie dzieci matek z wykształceniem zawodowym przeważa wybór wykształcenia średniego (17,9%). Wykształcenie magisterskie chce zdobyć 13,0% uczniów, aż 11,2% uczniów chce osiągnąć wykształcenie wyższe niż magisterskie, zaś wykształcenie licencjackie/inżynierskie wskazało 8,0%. Wykształcenie zawodowe chce zdobyć 12,8%. Odpowiedź jeszcze nie wiem wskazało 37,1% badanych.

Wśród dzieci matek z wykształceniem średnim najpopularniejsze było wskazanie wykształcenia średniego (21,1%). Do wykształcenia wyższego magisterskiego aspiruje 13,9%

badanych. Wykształcenie zawodowe (10,4%) wybrał podobny odsetek dzieci co wykształcenie powyżej wyższego (10,5%). Odpowiedź jeszcze nie wiem wynosi 36,1%.

Dzieci matek z wykształceniem wyższym najczęściej wybierają wykształcenie średnie (21,3%). Odpowiedź jeszcze nie wiem została wskazana na poziomie przynosi 15,4%, a szkołę branżową wybiera 7,9%.

W przypadku dzieci, które nie wiedziały lub nie podały informacji o wykształceniu matki, wykształcenie średnie wskazało 22,4% badanych. Wykształcenie wyższe magisterskie zostało wybrane przez 13,7% osób, zawodowe- 11,4%. Aż 10,3% badanych aspiruje do wykształcenia powyżej magisterskiego, do wykształcenia licencjackiego/inżynierskiego - 9,2%. Odpowiedź "jeszcze nie wiem" wybrało 33% badanych.

Ryc. 24. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.2.6. Zróżnicowanie przestrzenne aspiracji edukacyjnych

Kartogramy przedstawiają przestrzenny rozkład deklaracji uczniów dotyczących najwyższego poziomu wykształcenia, jaki planują uzyskać. Wyniki te stanowią istotny wskaźnik aspiracji edukacyjnych i pośrednio odzwierciedlają lokalne uwarunkowania społeczne, kapitał kulturowy rodzin oraz dostępność infrastruktury edukacyjnej.

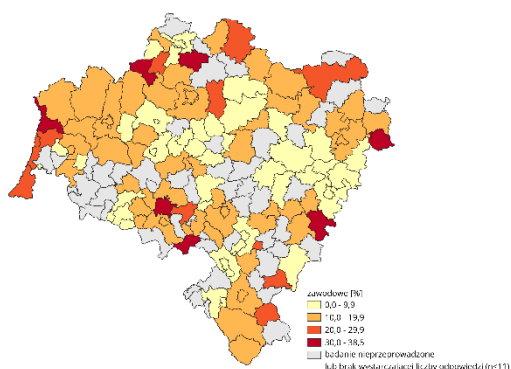
Aspiracje kończące się na poziomie wykształcenia zawodowego cechują się wyraźnym zróżnicowaniem regionalnym. Najwyższe wartości (>30%) występują głównie w północno-zachodnich, wschodnich i południowych krańcach województwa. W większości gmin jednak odsetek tych odpowiedzi mieści się w przedziale 10–20%.

Deklaracje ukończenia edukacji na poziomie średnim dominują w znaczącej liczbie gmin, zwłaszcza w centralnych i południowo-zachodnich częściach województwa. W wielu jednostkach wskaźnik ten przekracza 30%, a w niektórych sięga 40–46%. Oznacza to, że w wielu społecznościach aspiracje edukacyjne są ograniczone do poziomu ukończenia szkoły średniej.

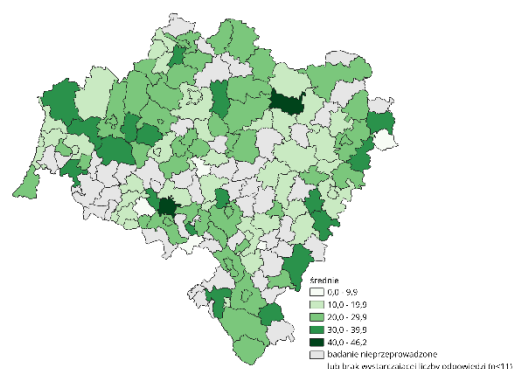
Aspiracje związane z uzyskaniem wykształcenia wyższego zawodowego (licencjat lub inżynier) charakteryzują się większym rozproszeniem przestrzennym. W wielu gminach wskaźnik ten mieści się w przedziale 10–15%, a lokalnie przekracza 20%, zwłaszcza w północnych i południowych częściach województwa.

Najwyższe aspiracje (plany ukończenia studiów magisterskich) koncentrują się głównie w centralnej części regionu — szczególnie w gminach w otoczeniu dużych ośrodków miejskich, takich jak Wrocław, a także lokalnie w południowych i północno-wschodnich częściach województwa. W wielu gminach odsetek ten przekracza 20%, a w pojedynczych jednostkach osiąga ponad 30%.

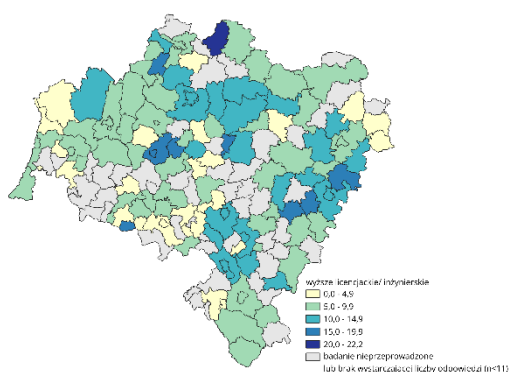
Deklaracje dotyczące kontynuowania edukacji na poziomie wyższym niż magisterski (doktorat lub dalsze studia specjalistyczne) są nieliczne, ale występują w sposób dość równomierny w całym województwie. W kilku gminach wskaźnik ten przekracza 15–20%, co można interpretować jako obecność środowisk o wysokim kapitale kulturowym i ambicjach akademickich.

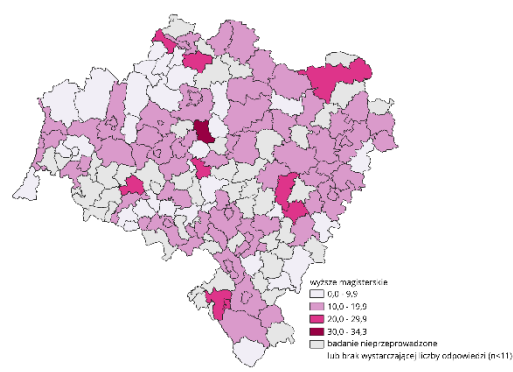
Wykształcenie zawodowe

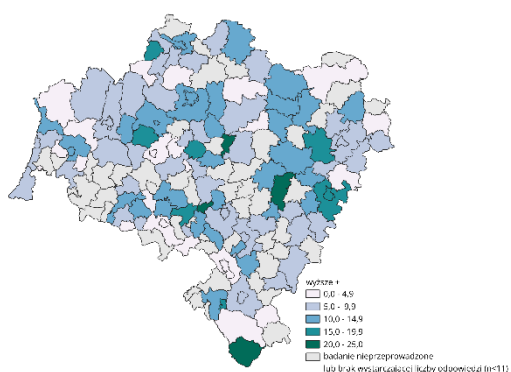
Wykształcenie średnie

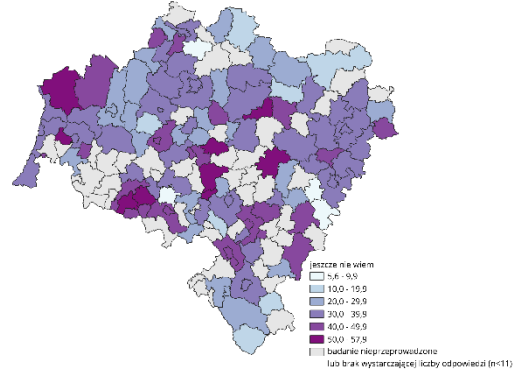
Wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie

Wykształcenie magisterskie

Wykształcenie wyższe +

Brak decyzji dotyczącej poziomu wykształcenia

Ryc. 25. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]

*Gminy zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska ($n < 11$).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Znaczna część uczniów (nawet do 50–57% w niektórych gminach) nie potrafiła jednoznacznie określić swoich planów edukacyjnych. Najwyższe wskaźniki niepewności występują w zachodnich i południowych gminach regionu.

5.3. Wyobrażenia uczniów o branży ich przyszłej pracy zawodowej

W obszarze preferencji zawodowych badani uczniowie zostali poproszeni o wskazanie zarówno branż, w których chcieliby w przyszłości pracować, jak i typowych stanowisk, jakie planują objąć. Należy zaznaczyć, że największa grupa badanych (32,1%) nie ma jeszcze sprecyzowanych planów dotyczących branży, w której zamierza pracować.

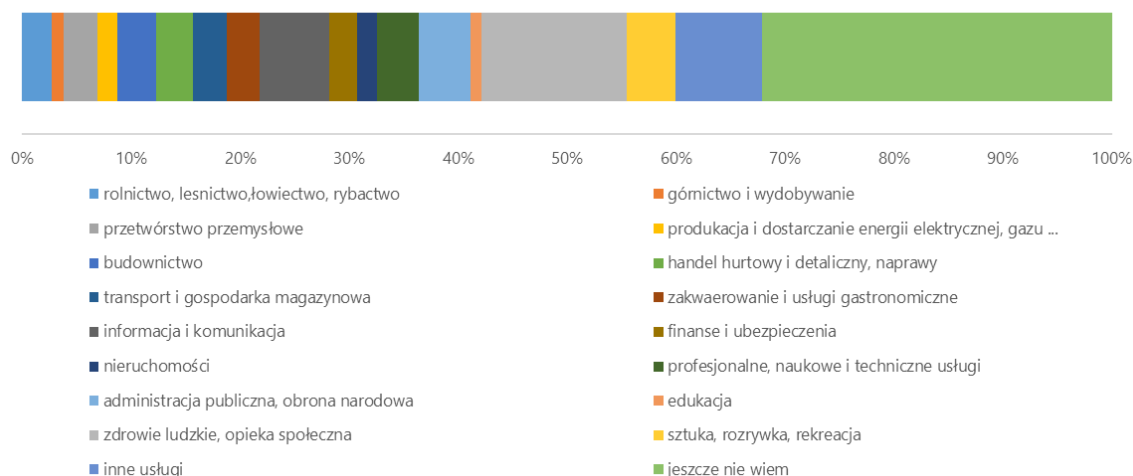
Wśród osób, które określiły swoje aspiracje, zdecydowanie prowadzi branża zdrowia ludzkiego i opieki społecznej, która została wskazana przez 13,3% uczniów. Kolejnymi znaczącymi sektorami, cieszącymi się największym zainteresowaniem, są inne usługi, stanowiące 8,0% ważnych odpowiedzi, a także branża informacji i komunikacji, którą wybrało 6,4% badanych.

Dalsze miejsca pod względem popularności zajmują: administracja publiczna i obrona narodowa z wynikiem 4,7%, sztuka, rozrywka i rekreacja z poparciem 4,4%, oraz profesjonalne, naukowe i techniczne usługi, które wskazało 3,9% uczniów.

W przedziale od 3% do 4% znalazły się branże: budownictwo (3,6%), handel hurtowy i detaliczny, oraz naprawy (3,4%), przetwórstwo przemysłowe (3,1%), transport i gospodarka magazynowa (3,1%), a także zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (3,0%).

Branże rolne i finansowe uzyskały niższe wyniki: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 2,7%, a finanse i ubezpieczenia – 2,6%.

Najmniejsze zainteresowanie wzbudzają następujące sektory: nieruchomości (1,8%), produkcja i dostarczanie energii elektrycznej, gazu... (1,8%), górnictwo i wydobywanie (1,1%), oraz na samym końcu edukacja, którą wybrało zaledwie 1,0% badanych.

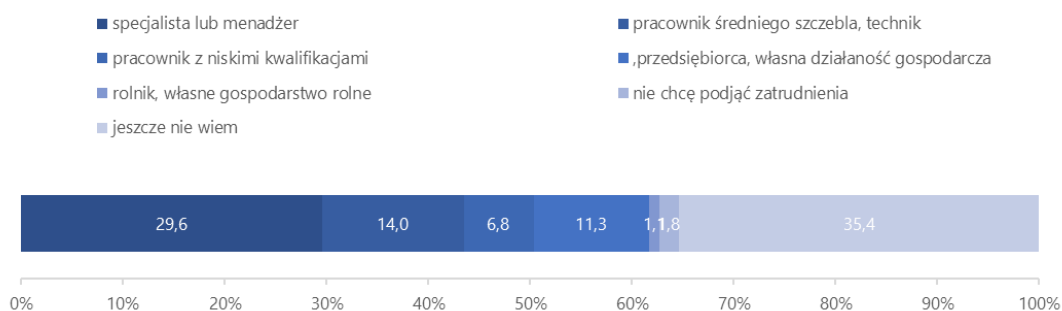

Ryc. 26. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Zamierzam pracować w branży”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.4. Planowany przez uczniów charakter zatrudnienia

Największa część respondentów, tj. 29,6%, deklaruje chęć pracy na stanowisku specjalisty lub menedżera. Znacząca grupa – 11,3%, planuje podjąć pracę na stanowiskach technicznych lub średniego szczebla.

Ryc. 27. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Chcę pracować jako...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

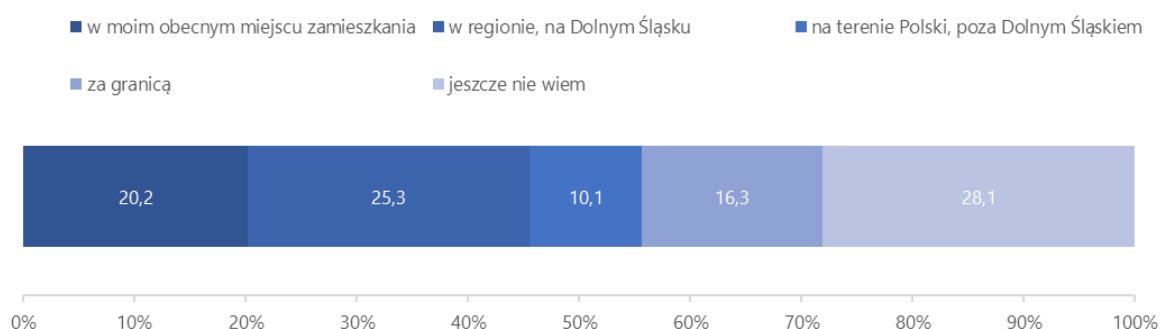
Zaledwie 6,8% osób objętych badaniem wskazuje na gotowość do pracy fizycznej w zawodach wymagających niższych kwalifikacji. Jedynie 1,0% uczniów wyraża chęć pozostania w sektorze rolniczym. Z kolei 10,9% badanych planuje prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

Równocześnie należy zwrócić uwagę na to, iż 1,8% respondentów nie zamierza podejmować pracy zawodowej, zaś aż 34,2% wskazało na odpowiedź „jeszcze nie wiem”.

5.5. Deklarowana przez uczniów mobilność zawodowa

5.5.1. Ogólny obraz deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej

W kolejnym obszarze badania, dotyczącym preferencji co do lokalizacji przyszłego zatrudnienia, ujawnia się stosunkowo silne przywiązanie młodzieży do miejsca zamieszkania. Co piąty uczeń wyraził chęć pracy w swojej rodzinnej miejscowości (20,1%), a kolejne 25,3% deklaruje gotowość do podjęcia zatrudnienia w obrębie regionu dolnośląskiego. Praca na terenie innych regionów Polski interesuje 10% uczniów, zaś 16,1% rozważa emigrację zarobkową. Pomimo tego, że relatywnie duża liczba uczniów deklaruje zamiar pozostania w regionie, aż 28,1 % respondentów nie jest w stanie określić preferowanego miejsca pracy.

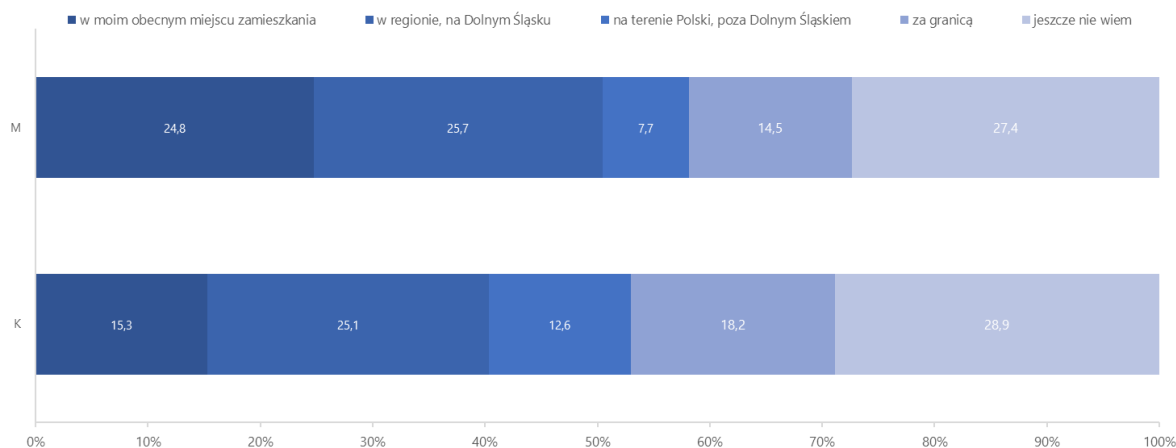
Ryc. 28. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.5.2. Płeć uczniów a mobilność zawodowa

Wśród przedstawicieli obu płci, którzy brali udział w badaniu, największy odsetek odpowiedzi obejmuje odpowiedź “w regionie, na Dolnym Śląsku” (25,7% M i 25,1% K). Wśród kobiet drugim najczęstszym wskazaniem była praca w regionie (na Dolnym Śląsku), która została wybrana przez 25,1%. Trzecim pod względem ilości były wskazania dot. Wyboru miejsca

wykonywania pracy: 24,8% mężczyzn deklaruje chęć pozostania w obecnym miejscu zamieszkania (24,8% M i 15,3% K). Wyjazd za granicę deklarowało 27,4% mężczyzn i 18,3 wśród kobiet.

Ryc. 29. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według płci (w %)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.5.3. Miejsce zamieszkania a mobilność zawodowa

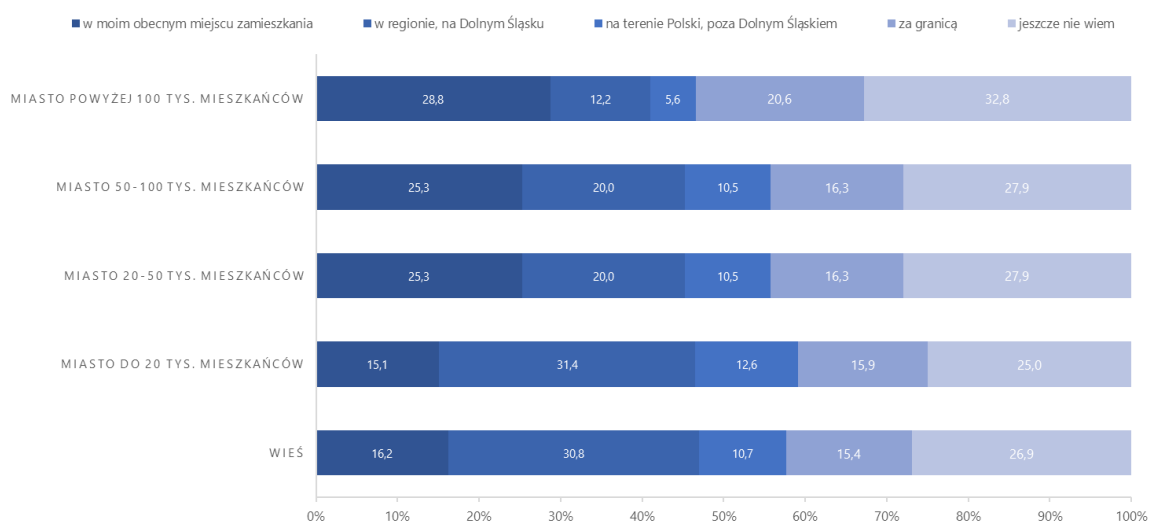
Mieszkańcy wsi najczęściej deklarują chęć wykonywania pracy na Dolnym Śląsku (30,8%), w miejscu zamieszkania chęć pracy deklaruje 16,2% badanych. Za granicę Polski wyjechać chciałoby 15,4% badanych, a poza Polskę – 19,7%. Poza Dolnym Śląskiem, ale w granicach Polski chciałoby pracować 15,5% uczennic). Odpowiedź nie wiem wybrało 15,4% badanych.

Mieszkańcy małych miast najchętniej deklarują wykonywanie pracy na Dolnym Śląsku (31,4%). Za granicą kraju chciałoby pracować 15,9% badanych, podobnie jak w przypadku chętnych do pracy w miejscu zamieszkania (15,1%). Na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem chciałoby pracować 12,6% badanych. Odpowiedź nie wiem wybrało 25% badanych.

Mieszkańcy miast 20-50 tys. mieszkańców najczęściej wskazują odpowiedź „nie wiem” (27,9%) i tylko nieco mniejszy odsetek deklaruje chęć pracy w miejscu zamieszkania (25,3%). Chęć pracy w województwie dolnośląskim deklarowało 20% badanych. W Polskę, ale poza

Dolnym Śląskiem, chciałoby pracować 10,5% uczniów. Za granicą pracować chciałoby 16,3% uczniów.

Wśród mieszkańców największych miast w aktualnym miejscu zamieszkania chciałoby pracować 28,8% badanych, za granicą – 20,6%. W regionie chciałoby pracować 12,2% badanych. Jedynie 5,6% osób chciałoby pracować na terenie województwa.

Ryc. 30. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.5.4. Wykształcenie ojca a mobilność zawodowa

Dzieci ojców posiadających wykształcenie podstawowe, najczęściej wskazywali na chęć pracy w miejscu zamieszkania (31,3%). W regionie dolnośląskim chce wykonywać 24,5% uczniów, za granicą chce pracować 16,3% badanych, poza regionem, ale w Polsce – 10,1% badanych. Odpowiedź “jeszcze nie wiem” wskazało 17,8% badanych.

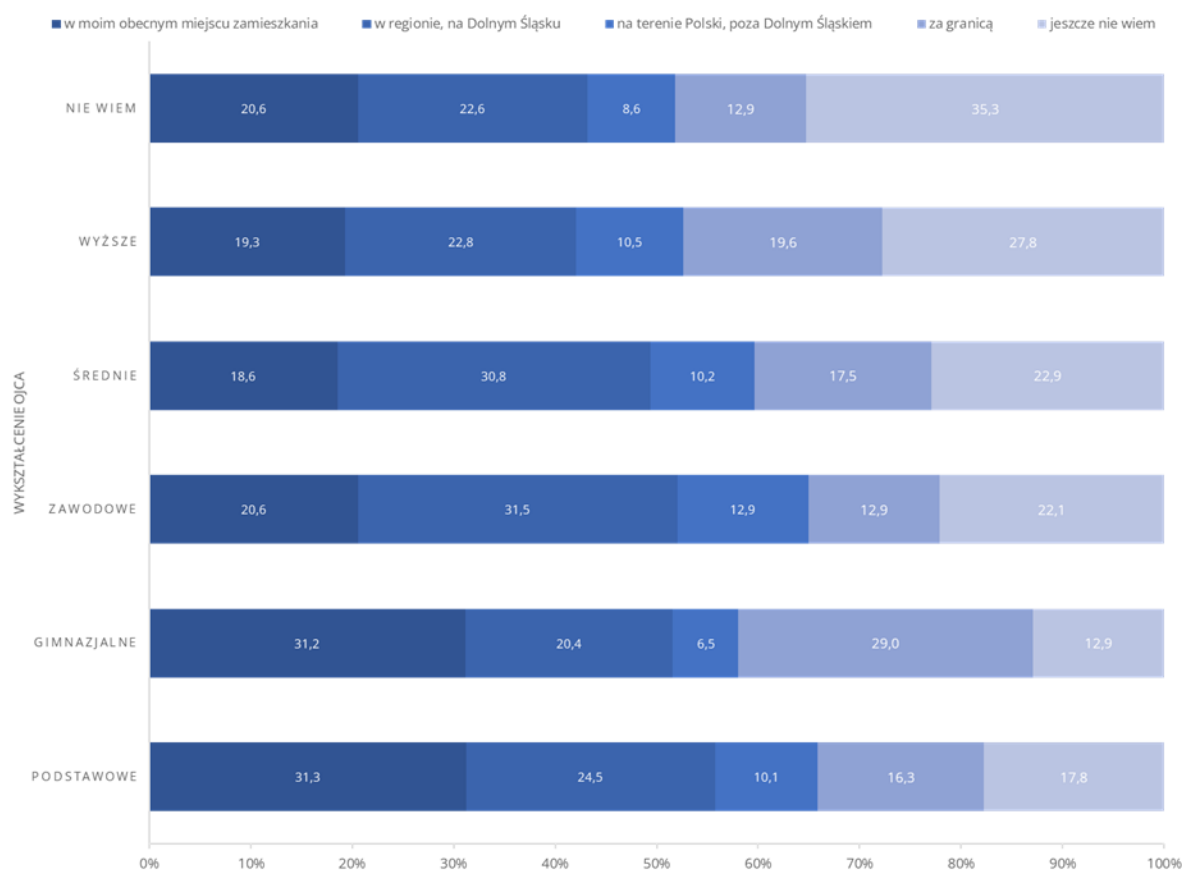
Dzieci ojców posiadających wykształcenie gimnazjalne najczęściej wskazywało chęć pracy w miejscu zamieszkania (31,2%) lub chęć wyjazdu za granicę (29,0%). W regionie chce pracować 20,4% badanych, poza regionem, ale w Polsce – 6,5% badanych. Odsetek odpowiedzi “nie wiem” wyniósł 12,9%.

Dzieci ojców z wykształceniem zawodowym najczęściej wskazywała chęć pracy w regionie (31,5%) oraz w miejscu zamieszkania (20,6%). Poza Dolnym Śląskiem, ale w Polsce chce

pracować 12,9% badanych. Za granicę chciałoby wyjechać 12,9% badanych, aż 22,1% osób jeszcze nie wie, gdzie chciałoby zamieszkać.

Dzieci ojców z wykształceniem średnim najczęściej wskazywały chęć pracy w regionie (30,8%) oraz w. miejscu zamieszkania (18,6%). Nieco mniej wskazywało na chęć podjęcia pracy za granicą (17,5%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 22,9% badanych.

Dzieci ojców z wykształceniem wyższym najczęściej deklarowali chęć pracy w regionie (22,8%). Chęć pracy w miejscu zamieszkania deklarowało 19,3% badanych, za granicą – 19,6%. W Polsce, ale poza regionem wskazało 10,5% badanych. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wybrało 27,8% badanych.

Ryc. 31. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Dzieci rodziców, których wykształcenie nie zostało wskazane, najczęściej wybierały odpowiedź „jeszcze nie wiem” (35,3%). Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią był wybór

opcji dotyczącej pracy w regionie (22,6%), kolejną – w miejscu zamieszkania (20,6%). Za granicą chce pracować 12,9% badanych z kolei w Polsce, ale poza regionem – 8,6% uczniów.

5.5.5. Wykształcenie matki a mobilność zawodowa

Dzieci **matek z wykształceniem podstawowym** najczęściej wskazywały na chęć podjęcia pracy w regionie (29,2%). W miejscu zamieszkania i za granicą chce pracować tyle samo uczniów (16,4%). Poza regionem, ale w Polsce chce pracować 10,3% badanych. Aż 27,7% badanych udzieliło odpowiedzi „jeszcze nie wiem”.

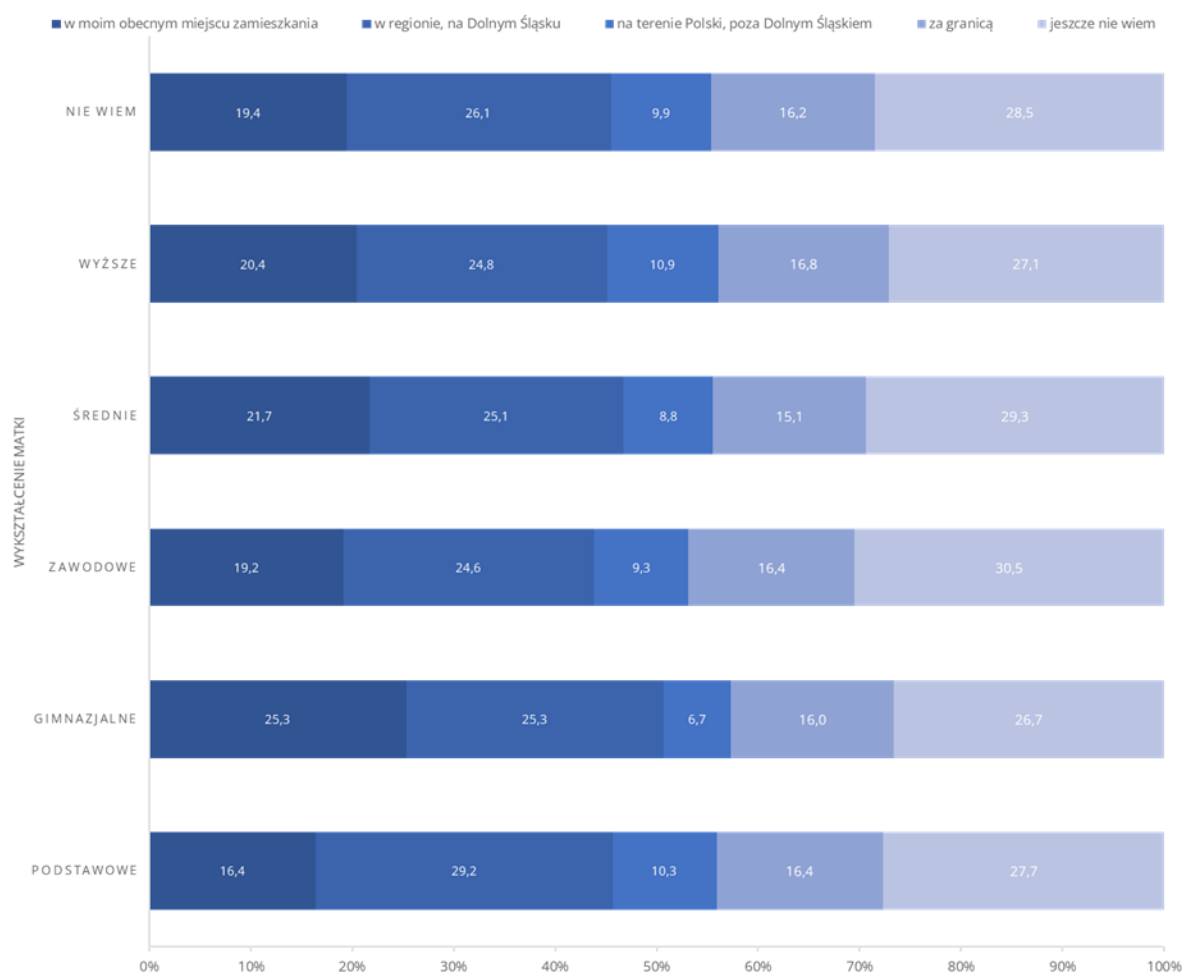
Dzieci **matek z wykształceniem gimnazjalnym** najczęściej wskazywały chęć podjęcia pracy w miejscu zamieszkania (25,3%) oraz w regionie (25,3%). Za granicą chce pracować 16% badanych, w Polsce, ale poza regionem – 6,7%. Odsetek niezdecydowanych wyniósł 26,7%.

Dzieci **matek z wykształceniem zawodowym** najczęściej deklarowały chęć pracy w regionie (24,6%) oraz w miejscu zamieszkania (19,2%). Poza granicami kraju chce pracować 16,4% badanych, poza regionem, ale w Polsce 9,3%. Odpowiedź “jeszcze nie wiem” wybrało 30,5% badanych.

Dzieci **matek z wykształceniem średnim** najczęściej wskazywały chęć pracy w regionie (25,1%). Miejsce zamieszkania jako przyszłe miejsce pracy wskazało 21,7%, za granicą – 15,1%. Chęć wykonywania pracy zawodowej poza regionem, ale w Polsce zadeklarowało 8,8% badanych. Brak wiedzy w tym zakresie wskazało 29,3% badanych.

Dzieci **matek z wykształceniem wyższym** najczęściej wskazywały na chęć pracy w regionie (24,8%), a potem kolejno: w miejscu zamieszkania (20,4%), za granicą (16,8%), w Polsce, ale poza regionem (10,9%). Odpowiedź “jeszcze nie wiem” wybrało 27,1% badanych.

Dzieci **matek, których wykształcenie nie było znane**, najczęściej wskazywały na odpowiedź „jeszcze nie wiem” (28,5%). Chęć pracy w regionie (26,1%) była drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią, a potem kolejno: w miejscu zamieszkania (19,4%), poza granicami (16,2%), poza regionem, ale w Polsce (9,9%).

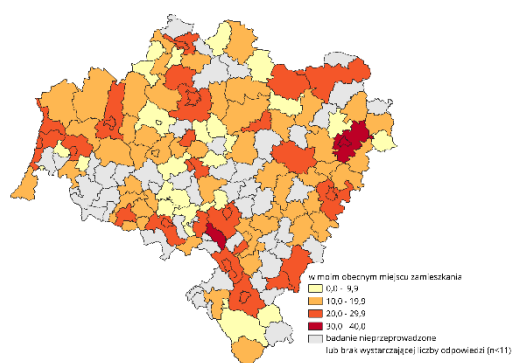

Ryc. 32. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

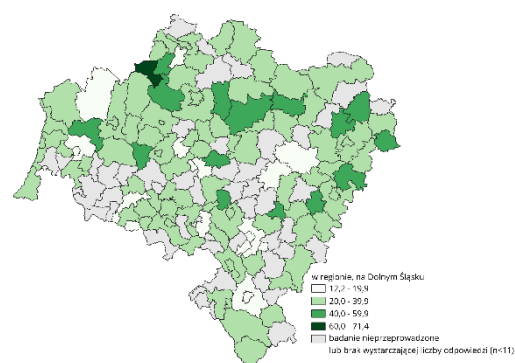
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

5.5.6. Zróżnicowanie przestrzenne mobilności zawodowej

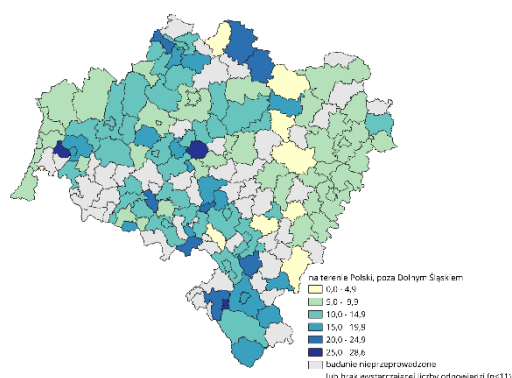
Kartogramy prezentujące rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...” w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie ukazują przestrzenne zróżnicowanie planów dotyczących przyszłego miejsca pracy. Dane te pozwalają zidentyfikować kierunki aspiracji zawodowych i migracyjnych młodzieży z Dolnego Śląska oraz wskazać obszary, w których młodzi ludzie planują pozostać w regionie lub rozważyć jego opuszczenie.

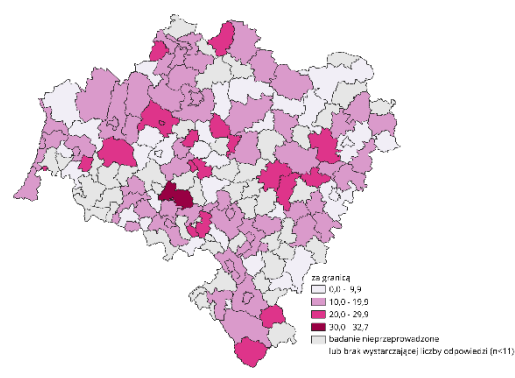
W moim obecnym miejscu zamieszkania

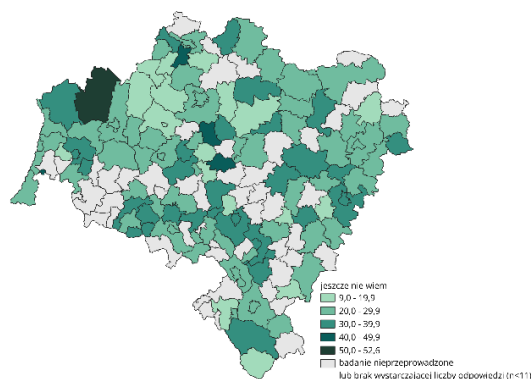
W regionie, na Dolnym Śląsku

Na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem

Za granicą

Brak decyzji

Ryc. 33. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]

*Powiaty zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska (n < 11).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Deklaracje dotyczące chęci pozostania i pracy w rodzinnej miejscowości są zróżnicowane, lecz generalnie niskie. Najwięcej takich wskazań (20–40%) notuje się w

południowych i północno-wschodnich gminach Dolnego Śląska, czyli w miejscach o silnej lokalnej tożsamości, ale często o ograniczonych możliwościach zawodowych. W większości jednostek odsetek ten jednak nie przekracza 20%, co potwierdza, że młodzież rzadko wiąże swoją przyszłość z obecnym miejscem zamieszkania.

Duża część uczniów wiąże swoją przyszłość zawodową z Dolnym Śląskiem. W wielu gminach wskaźnik ten przekracza 40%, a w niektórych sięga nawet 60–70%. Najwyższe wartości obserwuje się w północno-zachodnich i centralnych częściach województwa, co może świadczyć o stosunkowo silnym przywiązaniu do regionu oraz o postrzeganiu go jako miejsca oferującego możliwości zatrudnienia i rozwoju.

Odsetek uczniów planujących pracę w innych regionach kraju mieści się zazwyczaj w przedziale 10–20%. Najwyższe wartości (25–29%) odnotowano punktowo — m.in. w gminach południowych, północno-wschodnich i zachodnich.

Zainteresowanie emigracją zarobkową utrzymuje się na umiarkowanym poziomie. W większości gmin odsetek takich odpowiedzi mieści się w zakresie 10–20%, a najwyższe wartości (30% i więcej) obserwuje się lokalnie — głównie w południowych i centralnych częściach województwa. Układ ten może odzwierciedlać rodzinne wzorce migracyjne.

Znaczna grupa uczniów (często 30–50% w wielu gminach) nie potrafiła wskazać, gdzie chciałaby w przyszłości pracować. Wysoki poziom niepewności występuje szczególnie w północno-zachodniej części województwa oraz lokalnie w jego centrum. Wskazuje to na ograniczoną świadomość zawodową młodzieży oraz potrzebę wzmocnienia doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych.

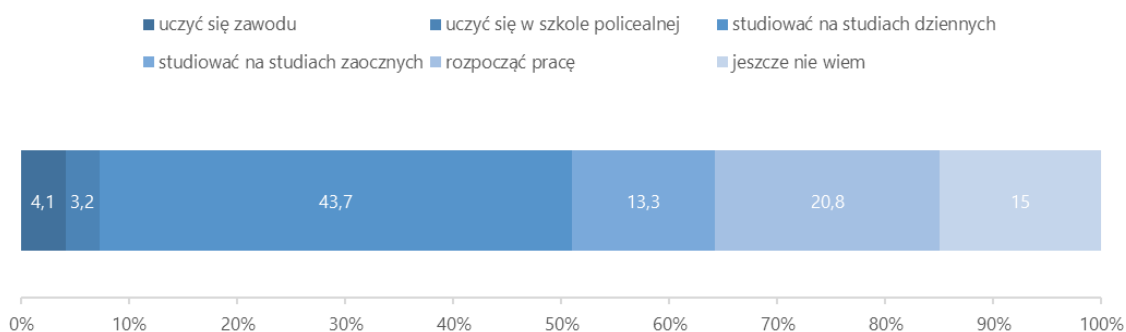
6. Aspiracje edukacyjne i plany zawodowe uczniów szkół ponadpodstawowych

6.1. Plany edukacyjne – wybór ścieżki dalszego kształcenia

6.1.1. Ogólny obraz planów edukacyjnych w badanej grupie

Uczennice i uczniowie ostatnich klas szkół ponadpodstawowych otrzymali pytanie dotyczące ich planów edukacyjnych po zakończeniu obecnego etapu kształcenia. Celem pytania było rozpoznanie, jaką ścieżkę dalszej edukacji planują wybrać młodzi ludzie kończący licea, technika i szkoły branżowe – czy zamierzają kontynuować naukę w systemie szkolnictwa wyższego, skorzystać z oferty szkół policealnych, zdobywać kwalifikacje zawodowe, czy też podjąć zatrudnienie. W pytaniu zawarto również możliwość wskazania braku decyzji, co pozwala uchwycić poziom niepewności i niezdecydowania wśród badanych.

Uzyskane dane odzwierciedlają nie tylko indywidualne preferencje uczniów, ale także szersze mechanizmy społeczne, związane z postrzeganiem wartości edukacji, aspiracjami klasowymi, dostępnością ofert szkolnictwa wyższego i zawodowego, a także wpływem otoczenia rodzinnego i rówieśniczego. Analiza rozkładu częstości w tym obszarze pozwala zidentyfikować dominujące tendencje w planach młodzieży, a także grupy uczniów wymagających wsparcia doradczego i informacyjnego.

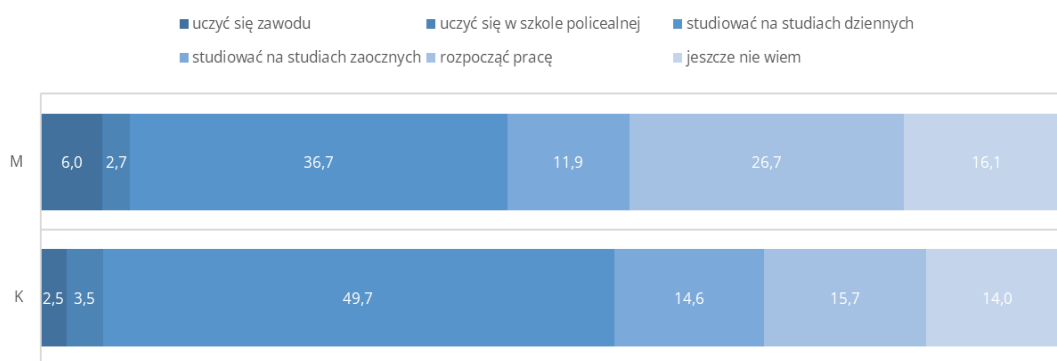
Ryc. 34. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Po ukończeniu szkoły zamierzam...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Analiza planów edukacyjno-zawodowych uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych pokazuje, że największą grupę – 43,7% – stanowią młodzi ludzie deklarujący zamiar rozpoczęcia studiów dziennych. Kolejne 13,3% badanych wskazuje studia zaoczne, co łącznie daje ponad połowę badanych (57%), potwierdzając utrzymujący się trend na kształcenie akademickie. Kolejną grupą są respondenci planujący od razu podjąć pracę – 20,8% badanych. Ich wybór może sugerować rosnącą atrakcyjność wczesnego wejścia na rynek oraz potrzebę systemowych rozwiązań – programów stażowych, mentorstwa, a także elastycznych form zatrudnienia – które ułatwią wykorzystanie tego potencjału. Zaledwie 4,1% respondentów zamierza kontynuować naukę zawodu, a 3,2% badanych chce podjąć naukę w szkole policealnej. Istotna jest również grupa niezdecydowanych – 15,0% – której wahanie podkreśla rangę doradztwa zawodowego i dostępu do rzetelnych informacji o możliwościach kariery.

6.1.2. Płeć uczniów a plany edukacyjne

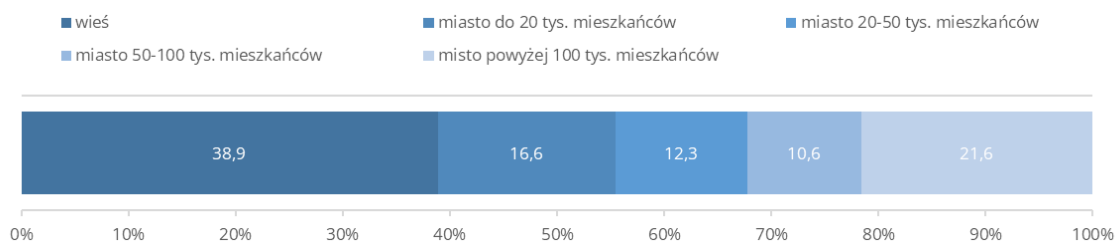
W analizie planów edukacyjnych uczniów i uczennic ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (liceów ogólnokształcących, techników, szkół branżowych I i II stopnia) województwa dolnośląskiego ujawnił się zróżnicowany obraz panów dotyczących dalszego kształcenia. Najczęściej wskazywanym wyborem były studia wyższe dzienne, które wybrała blisko połowa uczennic (49,7%) i ponad jedna trzecia uczniów (36,7%) szkół ponadpodstawowych. Drugim najczęściej deklarowanym wyborem było „rozpoczęcie pracy” – wskazanie tej odpowiedzi padło w odpowiedziach udzielonych przez 26,7% uczniów oraz 15,7% uczennic szkół ponadpodstawowych. Na kolejnym miejscu znalazły się plany związane ze studiowaniem na studiach zaocznych zarówno w wyborach uczennic (14,6%), jak i uczniów (11,9%). Wybór kształcenia zawodowego wskazało 6% badanych uczniów oraz 2,5% uczennic, zaś nauka w szkołach policealnych była odpowiedzią zaledwie 2,7% uczniów i 3,5% uczennic. Warto odnotować stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi „jeszcze nie wiem”, którego udzieliło 14,0% uczennic i 16,1% uczniów szkół ponad podstawowych.

Ryc. 35. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: Po skończeniu szkoły zamierzam..., według płci (w %)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.1.3. Miejsce zamieszkania a plany edukacyjne

Analiza miejsca zamieszkania ujawnia, że największą grupą wśród badanych byli uczniowie i uczennice z obszarów wiejskich, stanowili 38,9% badanej grupy. Drugą, co do liczebności grupę stanowili mieszkańcy dużych miast (powyżej stu tysięcy mieszkańców) 21,6% próby. Miasta liczące od pięćdziesięciu do stu tysięcy mieszkańców zamieszkiwało 10,6%, a średnie ośrodki miejskie (od dwudziestu do pięćdziesięciu tysięcy mieszkańców) 12,3% badanych. Najmniejsze miasta, liczące do dwudziestu tysięcy mieszkańców, reprezentowało 16,6% respondentów.

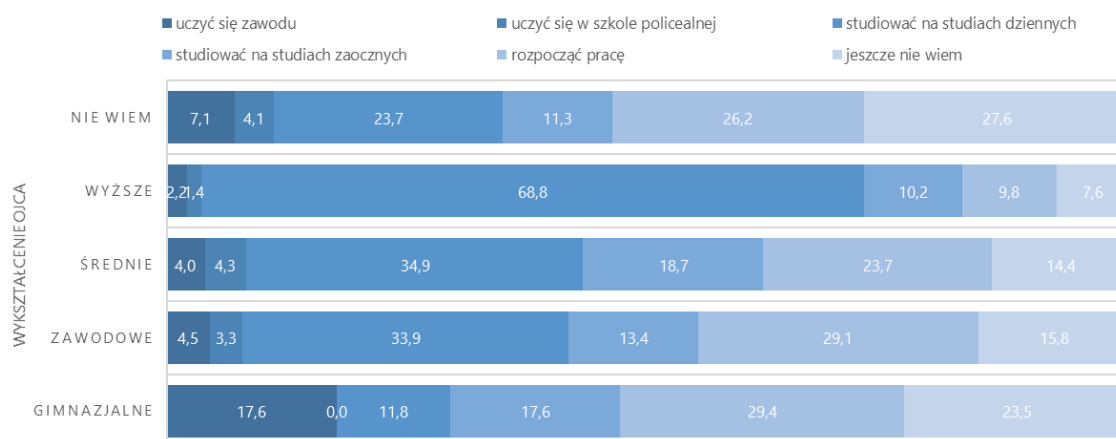
Ryc. 36. Udział respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.1.4. Wykształcenie ojca a plany edukacyjne

Zestawienie wykształcenia ojców w powiązaniu z planami edukacyjnymi uczniów i uczennic ostatnich klas szkół ponadpodstawowych przedstawia się następująco:

- **dzieci ojców z wykształceniem wyższym** – najczęściej wskazywały na odpowiedź „studia dzienne” (68,8%); następnie studia zaoczne (10,2%) – łącznie kształcenie na poziomie wyższym była wskazaniem 79% uczniów i uczennic w tej grupie. Rozpoczęcie pracy zostało wskazane jako plan 9,8% badanych. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 7,6% respondentów. Śladowe wskazania dotyczyły planów związanych z podjęciem nauki zawodu (2,2%) i kształceniem w szkole policealnej (1,4%).
- **dzieci ojców z wykształceniem średnim** – najczęściej ujawniały plany podjęcia kształcenia na studiach – łącznie to 53% odpowiedzi (odpowiednio wybór studiów dziennych przez 34,9%, a zaocznych przez 18,7% badanych). Dalej w kolejności udzielanych odpowiedzi było rozpoczęcie pracy zawodowej (23,7%). Szkoła policealna była w planach zaledwie 4,3%, a jeszcze mniej popularnym wskazaniem była nauka zawodu 4,0%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 14,4% badanych.
- **dzieci ojców z wykształceniem zawodowym** najczęściej deklarowały chęć podjęcia studiów 47,3% (w tym studia dzienne są w planach 33,9% uczniów i uczennic, a studia zaoczne 13,4%). Na kolejnym miejscu było zatrudnienie (29,1%), dalej kształcenie na studiach zaocznych. Edukacja zawodowa była wybierana przez 4,5% badanych, a kształcenie w szkołach policealnych 3,3%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” była wyborem 15,8% badanych.
- **dzieci ojców z wykształceniem gimnazjalnym** wskazywały na rozpoczęcie pracy jako plan na przyszłość 29,4%. Taka sama liczna odpowiedzi padła na wybór edukacji wyżej 29,4%, ale jako kumulacja wyboru kształcenia wyższego na studiach zaocznych (17,6%) oraz dziennych (11,8%). Na kolejnym miejscu były odpowiedzi wskazujące na plany podjęcia nauki zawodu (17,6%). Co ważne, 23,5% uczniów i uczennic wskazało odpowiedź „jeszcze nie wiem”.
- **dzieci, które nie znały poziomu wykształcenie ojca** preferowały, jako swoje plany na przyszłość, kształcenie na uczelniach wyższych – 35,0% odpowiedzi (23,7% to wskazania dotyczące studiów dziennych, a 11,3% studiów zaocznych). Odpowiedź dotycząca braku planów („jeszcze nie wiem”) padła w 27,6% wskazań. Na kolejnej pozycji znalazły się

plany związane z rozpoczęciem pracy (26,2%); nauką zawodu (7,1%) oraz kształceniem w szkole policealnej (4,1%).

Ryc. 37. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

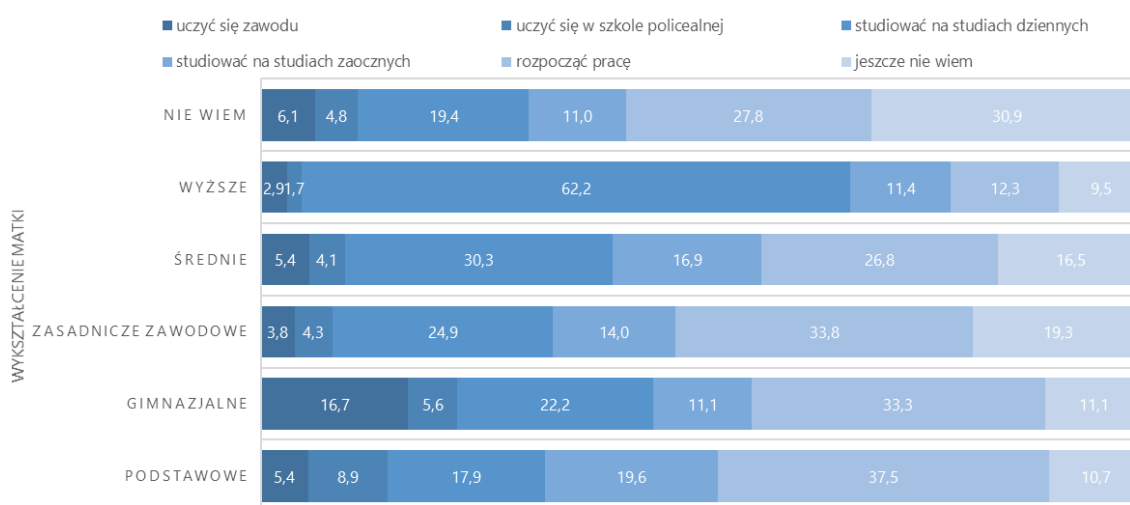
6.1.5. Wykształcenie matki a plany edukacyjne

Zestawienie wykształcenia matek w powiązaniu z planami edukacyjnymi uczennic i uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych przedstawia się następująco:

- **dzieci matek z wykształceniem wyższym** – najczęściej wybierały odpowiedzi dotyczące kształcenia akademickiego – to 73,6% wskazań (w tym na studia dzienne 62,2% i studia zaoczne 11,4% odpowiedzi). Pozostałe ujawnione plany edukacyjne dotyczyły: rozpoczęcia pracy (12,3%), nauki zawodu (2,9%) oraz kształcenia w szkole policealnej (1,7%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 9,5% przypadków.
- **dzieci matek z wykształceniem średnim** – jako plan na przyszłość wybrały najczęściej kształcenie na uczelniach wyższych – 47,2% (na studiach dziennych zamierza studiować 30,3% badanych, na studiach zaocznych 16,9% respondentów). Podjęcie pracy zawodowej planuje 26,8% badanych. Chęć podjęcia nauki zawodu wyraziło 5,4%

badanych, a kształcenie w szkołach policealnych to plan 4,1% uczniów i uczennic. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 16,5% przypadków.

- **dzieci matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym** – najczęściej wiązą swoje plany z wykształceniem wyższym, to łączne wskazanie 37,9% badanych (odpowiednio 24,9% jako odpowiedź wskazało studia dzienne, a 14,0% studia zaoczne). Z kolei 33,8% uczniów i uczennic objętych badaniem zadeklarowało rozpoczęcie pracy. Mniejszość badanych kieruje swoje plany edukacyjne do szkół policealnych (4,3%) lub wiąże je z nauką zawodu (3,8%). Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 19,3% przypadków.
- **dzieci matek z wykształceniem gimnazjalnym** – najczęściej planują kształcenie na studiach wyższych 33,3% (odpowiednio 22,2% na studiach dziennych oraz 11,1% na studiach zaocznych) lub rozpoczęcie pracy po ukończeniu szkoły (33,3%). Nauka zawodu była wyborem 16,7% badanych, a kształcenie w szkołach policealnych wybrało 5,6% respondentów. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 11,1% przypadków.
- **dzieci matek z wykształceniem podstawowym** – jako plan na przyszłość najczęściej – bo w 37,5% odpowiedzi – wybierały podjęcie zatrudnienia studia wyższe i kształcenie wyższe. W przypadku kształcenia akademickiego wskazane odpowiedzi dotyczyły wyboru studiów dziennych 17,9% lub zaoczne 19,6% przypadków. Plany edukacyjne realizowane przez naukę zawodu wskazało 5,4% badanych, a kształcenie w szkole policealnej 8,9%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wybrało 10,7% respondentów.
- **badani, którzy nie wiedzieli, jakie wykształcenie ma matka** – najczęściej wskazywali na odpowiedź „jeszcze nie wiem” (30,9%), tuż za nią było kształcenie na studiach wyższych 30,4% (w tym studia dzienne 19,4%) i studia zaoczne 11,0%) oraz rozpoczęcie pracy (27,8%). Niski poziom odpowiedzi był związany z podjęciem nauk zawodu (6,1%) i kształceniem w szkole policealnej (4,8%).

Ryc. 38. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

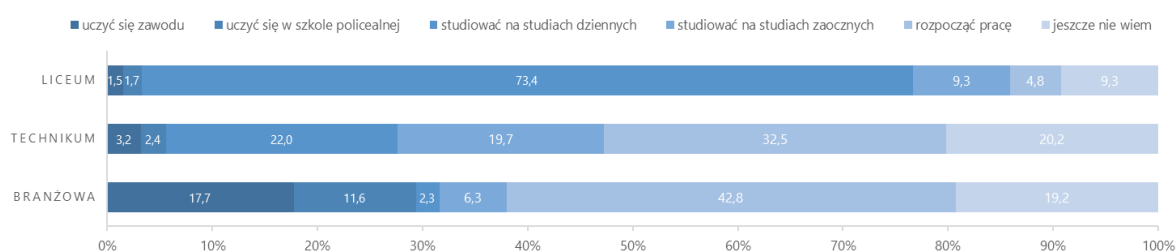
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.1.6. Ukończona szkoła a plany edukacyjne

Analiza planów edukacyjnych uczniów i uczennic w zależności od typu szkoły, do którego osoby objęte badaniem uczęszczają ujawnia, że:

- **absolwenci i absolwentki szkół branżowych stanowiący 12,4% badanej grupy** planują skupić na rozpoczęciu pracy, co wskazało 42,8% badanych. Kolejnymi wyborami w tej grupie badanych jest nauka zawodu (17,7%) oraz kontynuacja kształcenia w szkołach policealnych (11,6%). Zaledwie 2,3% respondentów planuje kształcenie na studiach dziennych, ale studia zaoczne są w planach już 6,3% respondentów. Aż 19,2 % uczniów jeszcze nie zna lub nie ujawnia swoich planów edukacyjnych.
- **absolwenci i absolwentki techników stanowiący 41,6% badanej grupy** planują kontynuację nauki na studiach: dziennych: 22,0% i zaocznych 19,7%. Równocześnie, aż 32,5 % badanych deklaruje podjęcie pracy po ukończeniu technikum. Naukę zawodu na dalszym etapie kształcenia planuje 3,2% respondentów, a 2,4% wskazało szkoły policealne jako potencjalne miejsce edukacji. Równocześnie aż 20,2 % uczniów nie ma skonkretyzowanych zamiarów w zakresie dalszej edukacji.

- absolwenci i absolwentki liceów stanowiący 46,0% badanej grupy planują, w zdecydowanej przewadze, studiować. Większość wskazań dotyczy studiów dziennych – 73,4%, mniej popularne są plany kształcenia na studiach zaocznych 9,3 %. W tej grupie, tylko 4,8% respondentów zamierza po skończeniu szkoły podjąć pracę. Plan nauki zawodu (1,5%) lub kontynuacji nauki w szkole policealnej (1,7%) nie cieszy się wśród licealistów powodzeniem. Jednocześnie, ze wszystkich trzech badanych grup, licealiści w największym stopniu mają sprecyzowane plany dotyczące dalszego kształcenia, 90,7 % uczniów wie, co zamierza.

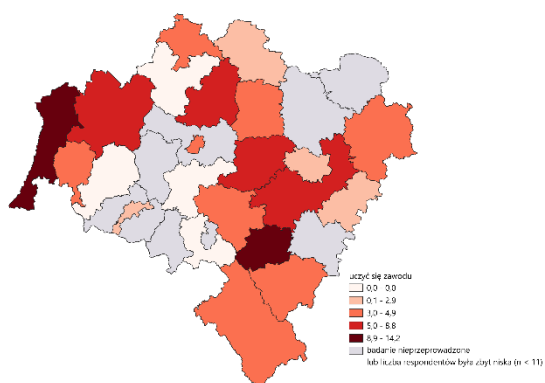
Ryc. 39. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według typu szkoły (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

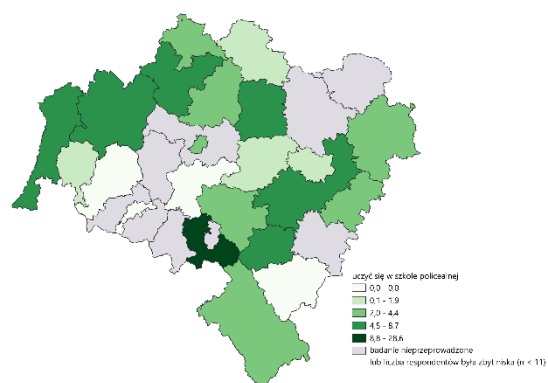
6.1.7. Zróżnicowanie przestrzenne planów edukacyjnych

Kartogramy przedstawiają odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam...”. Wyniki ukazują zróżnicowanie przestrzenne planów dalszej edukacji i aktywności zawodowej młodzieży Dolnego Śląska.

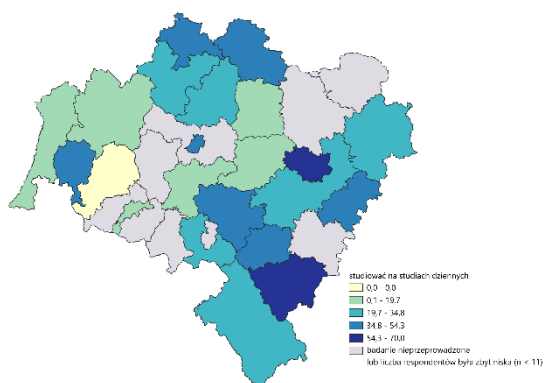
Deklaracje chęci dalszego kształcenia zawodowego są skoncentrowane przestrzennie – szczególnie w zachodnich i południowych powiatach województwa. W tych rejonach odsetek przekracza 8%, podczas gdy w większości pozostałych gmin utrzymuje się na poziomie poniżej 3%.

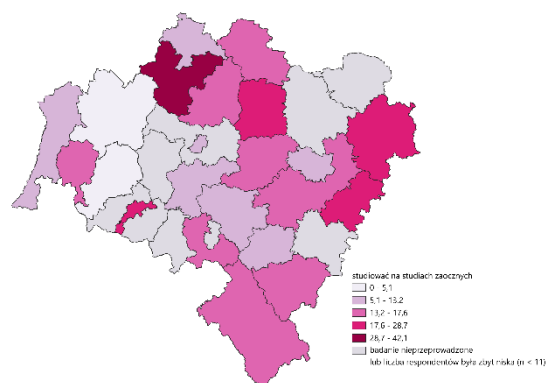
Uczyć się zawodu

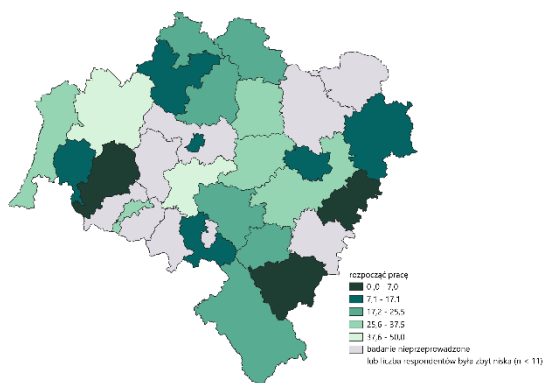
Uczyć się w szkole policealnej

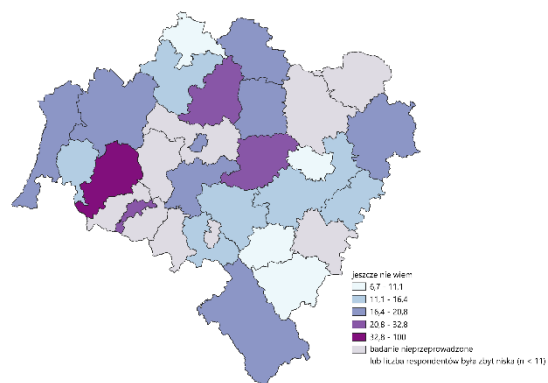
Studiować na studiach dziennych

Studiować na studiach zaocznich

Rozpocząć pracę

Brak decyzji

Ryc. 40. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: "Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...", w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]

*Powiaty zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska ($n < 11$).

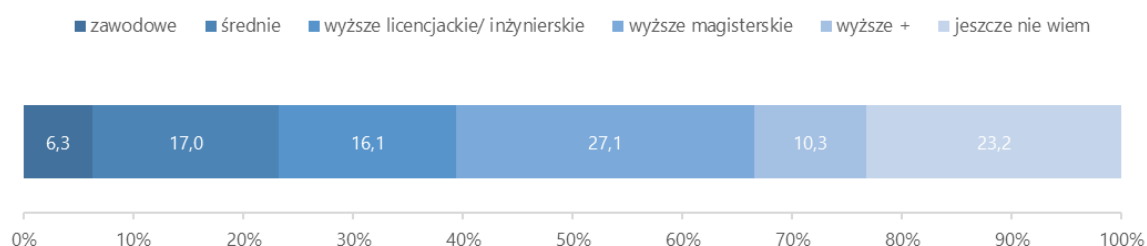
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Niewielki odsetek badanych (do 5%) deklaruje zamiar kontynuacji nauki w szkołach policealnych. Wyższe wartości obserwuje się głównie w południowych częściach województwa oraz na północy. Największy odsetek uczniów deklarujących zamiar podjęcia studiów dziennych odnotowano w południowej i centralnej części województwa, szczególnie w powiatach wrocławskim, kłodzkim i dzierzoniowskim, gdzie wartości sięgają 50–70%. Uczniowie planujący studia zaoczne stanowią mniejszy odsetek, zazwyczaj 10–20% w skali powiatu. Wyższe wartości (powyżej 25%) pojawiają się lokalnie, m.in. w powiatach północno-zachodnich i południowo-wschodnich. Znaczący odsetek uczniów (25–40%) planuje podjęcie pracy zaraz po zakończeniu szkoły. Najwyższe wskaźniki obserwuje się w powiatach wałbrzyskim, głogowskim, świdnickim i kłodzkim, czyli w regionach o silnych tradycjach przemysłowych i technicznych. Dane te potwierdzają, że część młodzieży wybiera bezpośrednie wejście na rynek pracy, zamiast dalszej edukacji. W wielu powiatach duża grupa uczniów (20–30%, a miejscami więcej) nie ma jeszcze sprecyzowanych planów dotyczących przyszłości. Najwyższe wskaźniki braku decyzji obserwuje się w powiatach północno-zachodnich i centralnych.

6.2. Aspiracje edukacyjne

6.2.1. Ogólny obraz aspiracji edukacyjnych w badanej grupie

Poniżej przedstawiony został rozkład odpowiedzi uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych na pytanie o poziom wykształcenia, jaki chcieliby osiągnąć w przyszłości. Pytanie to odnosi się do aspiracji długoterminowych, wykraczających poza bezpośrednie decyzje po zakończeniu szkoły średniej.

Ryc. 41. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Odpowiedzi młodzieży ukazują zróżnicowane wyobrażenia na temat własnej ścieżki edukacyjnej – od planów zdobycia wykształcenia zawodowego, po chęć kontynuowania nauki na poziomie magisterskim lub wyższym.

Deklaracje uczniów i uczennic dotyczące poziomu wykształcenia, który chcieliby osiągnąć docelowo, ukazują znaczące aspiracje edukacyjne. Ponad 53,5% badanych wskazuje chęć ukończenia studiów wyższych – licencjackich/inżynierskich (16,1%), magisterskich (27,1%) lub wyższych niż magisterskie (10,3%). Wyniki te potwierdzają trwały trend postrzegania wykształcenia akademickiego jako kluczowego dla rozwoju zawodowego i społecznego statusu. Jednocześnie 23,2 % przyznaje, że jeszcze nie wie, jaki poziom wykształcenia chciałoby osiągnąć. Tak wysoki odsetek niezdecydowanych stanowi istotne wyzwanie dla systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego – młodzież potrzebuje dostępu do informacji, które pomogą jej podejmować świadome decyzje oparte na znajomości rynku pracy, możliwości finansowych oraz własnych predyspozycji.

Edukację na poziomie średnim planuje zakończyć 17,0% uczniów, a tylko 6,3% zamierza zdobyć wykształcenie zawodowe. Te proporcje wskazują na marginalizację kształcenia zawodowego w aspiracjach młodzieży, mimo że rynek pracy sygnalizuje rosnące zapotrzebowanie na techników i specjalistów z wykształceniem praktycznym.

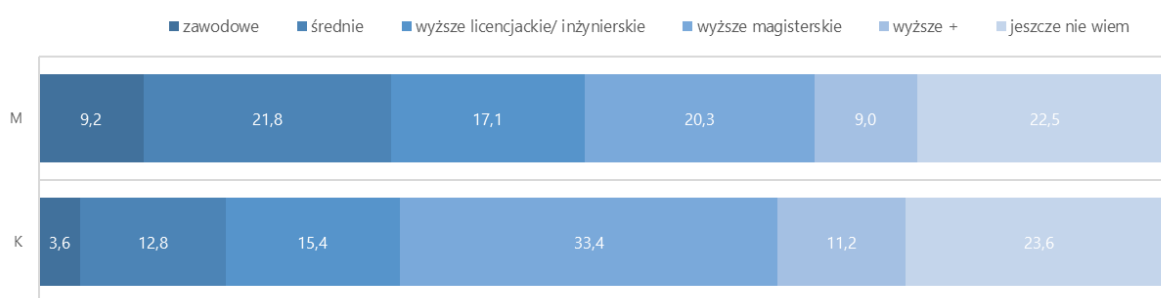
6.2.2. Płeć uczniów a aspiracje edukacyjne

Analiza deklarowanych planów uczniów szkół ponadpodstawowych dotyczących ich przyszłości edukacyjnej lub zawodowej po ukończeniu obecnego etapu nauki wskazuje na wyraźne zróżnicowanie ze względu na płeć.

Wśród uczennic zdecydowanie dominuje chęć kontynuowania kształcenia na poziomie wyższym – aż 33,4% deklaruje zamiar studiowania w trybie dziennym, a kolejne 15,4% rozważa studia zaoczne. Ponadto 11,2% uczennic rozważa uzyskanie wykształcenia wyższego ponad poziom magisterski. Łącznie więc ponad 60% uczennic planuje kształcenie akademickie, co może świadczyć o wysokim poziomie aspiracji edukacyjnych w tej grupie. Niewielki odsetek 3,6%

zamierza uczyć się zawodu, a 12,8% badanych deklaruje zakończenie kształcenia na poziomie średnim. Brak sprecyzowanych planów zgłosiło 23,6% uczennic.

Wśród uczniów przedstawiają się następująco: do wykształcenia akademickiego aspiruje 46,4% respondentów; w tym studia licencjackie/inżynierskie są w planach 17,1% uczniów, studia magisterskie są w zainteresowaniu 20,3% uczniów, a studia wyższe+ to deklaracja 9,0% badanych). Ukończenie kształcenia na poziomie średnim to zamiar 21,8% chłopców, a na poziomie zawodowym 9,2%. Odpowiedź „nie wiem” wybrało 22,5% uczniów.

Ryc. 42. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według płci (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Dane wskazują zatem na wyraźne różnice w planach edukacyjno-zawodowych między dziewczętami a chłopcami. Uczennice częściej planują kontynuację nauki na poziomie wyższym, u chłopców częściej pojawiają się deklaracje związane z podjęciem pracy oraz większa niepewność co do dalszych decyzji. Zdecydowanie warto uwzględnić te różnice w planowaniu polityk doradztwa zawodowego i wsparcia uczniów przy wyborze ścieżki edukacyjnej.

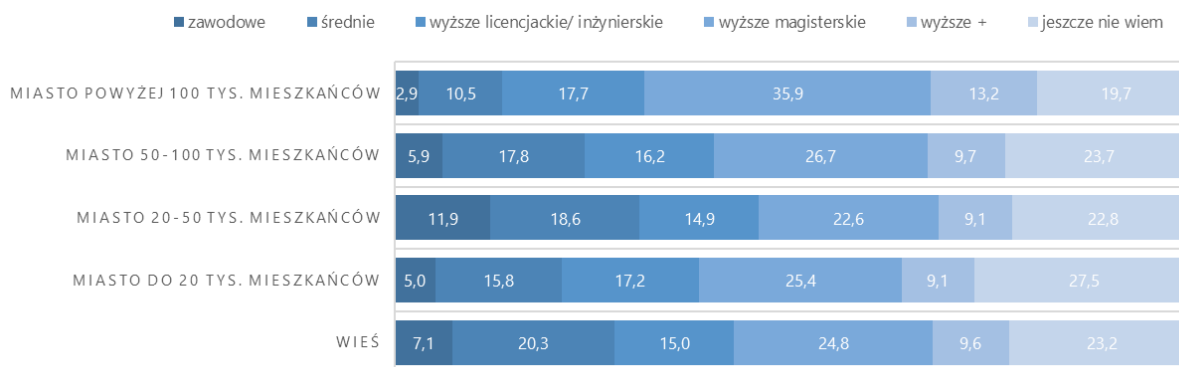
6.2.3. Miejsce zamieszkania a aspiracje edukacyjne

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wielkości miejscowości ich zamieszkania:

- **młodzież zamieszkująca miasta powyżej 100 tys. mieszkańców** – najczęściej wskazanym wyborem edukacyjnym jest wykształcenie wyższe, łącznie kategoria ta pojawiła się w 66,8% odpowiedzi. Szczegółowo przedstawia się następująco: wyższe magisterskie 35,9%,

wyższe licencjackie/inżynierskie 17,7%, wyższe+ 13,2%. Kolejne miejsca pozycje zajęły wykształcenie średnie 10,5% oraz zawodowe 2,9%. Warto podkreślić, iż odpowiedź „jeszcze nie wiem” była wybrana przez znaczną grupę uczniów i uczennic – 19,7%.

- **młodzież zamieszkująca miasta 50–100 tys. mieszkańców** – najczęściej aspiracje edukacyjne uczniów i uczennic dotyczą wykształcenia wyższego, łącznie to ponad połowa odpowiedzi (52,6%), w tym: wyższe magisterskie 26,7%, wyższe licencjackie/inżynierskie 16,2%; akademickie 9,7%. Wykształcenie średnie jest planem 17,8% badanych, a zawodowe 5,9% respondentów. Znaczny odsetek badanych wskazało na odpowiedź „jeszcze nie wiem” ok. 23,7%.
- **młodzież zamieszkująca miasta 20–50 tys. mieszkańców** – najczęściej aspiracje badanych skierowane są ku wykształceniu wyższemu: studia magisterskie planuje 22,6% badanych, studia licencjackie/inżynierskie to wskazanie 14,9% respondentów, a wyższe+ jest aspiracją 9,1% uczniów i uczennic. Łącznie do wykształcenia wyższego aspiruje 46,6% badanych. Wykształcenie średnie jest w planach 18,6% badanych, a zawodowe pojawiło się w 11,9% odpowiedzi. Duża grupa uczniów i uczennic udzieliła odpowiedzi „jeszcze nie wiem” 22,8%.
- **młodzież zamieszkująca miasta do 20 tys. mieszkańców** – uczennice i uczniowie w przeważającej części odpowiedzi wskazali wykształcenie wyższe jako swoją aspirację edukacyjną: wyższe magisterskie 25,4%, wyższe licencjackie/inżynierskie 17,2%, wyższe+ 9,1% (łącznie wskazanie to 51,7% odpowiedzi). Wykształcenie średnie pozostaje w planach 15,8% badanych, zaś zawodowe to 5,0% odpowiedzi. Blisko $\frac{1}{3}$ badanych (27,5%) wybrała odpowiedź „jeszcze nie wiem”.
- **młodzież zamieszkująca wieś** – uczniowie i uczennice szkół ponadpodstawowych blisko w połowie odpowiedzi wskazali na aspiracje osiągnięcia wykształcenia wyższego 49,4% (w tym wykształcenie: wyższe magisterskie 24,8%, wyższe licencjackie/inżynierskie 15,0%; wyższe+ 9,6%). Uzyskanie wykształcenia średniego planuje 20,3%, a zawodowego 7,1% badanych. Wyborem ścieżki kształcenia dotyczy 23,2%, którzy zaznaczyli odpowiedź „jeszcze nie wiem”.

Ryc. 43. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

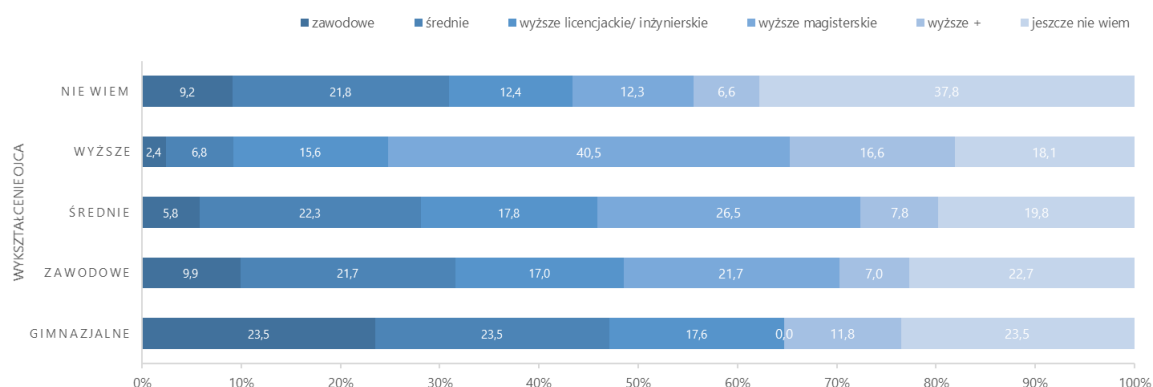
6.2.4. Wykształcenie ojca a aspiracje edukacyjne

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez nich wykształcenia ojca, przedstawiają się następująco:

- **dzieci ojców z wykształceniem wyższym** – uczniowie i uczennice najczęściej dokonali wyboru wykształcenia wyższego jako swojej aspiracji edukacyjnej, łącznie 72,7% odpowiedzi (w tym: wykształcenie magisterskie 40,5%, wykształcenie wyższe+ 16,6%, licencjackie/inżynierskie 15,6%). Wykształcenie średnie jest celem 6,8% badanych, a wykształcenie zawodowe: 2,4% respondentów. „Jeszcze nie wiem” było odpowiedzią 18,1% badanych.
- **dzieci ojców z wykształceniem średnim** – łącznie aspiracje do wykształcenia wyższego zgłosiło 52,1% uczennic i uczniów (w tym wykształcenie magisterskie to zamyśl 26,5% badanych, wykształcenie licencjackie/inżynierskie wskazało 17,8% respondentów, a wykształcenie wyższe+ 7,8%). Wskazania na wykształcenie średnie dokonało 22,3% badanych, a na zawodowe: 5,8% osób biorących udział w pomiarze. „Jeszcze nie wiem” to odpowiedź aż 19,8% uczniów i uczennic.
- **dzieci ojców z wykształceniem zawodowym** – łącznie aspiracje do uzyskania wykształcenia wyższego zgłosiło 45,7% badanych (w tym wykształcenie magisterskie 21,7%, wykształcenie licencjackie/inżynierskie 17,0%, wykształcenie wyższe+ 7,0%).

Wykształcenie średnie planuje zdobyć 21,7% uczniów i uczennic, a zawodowe jest celem 9,9% badanych. Duża grupa uczniów i uczennic – 22,7% – udzieliła odpowiedzi „jeszcze nie wiem”.

- **dzieci ojców z wykształceniem gimnazjalnym** – w tej grupie badanych aspiracje do zdobycia wyższego wykształcenia są dominujące, stanowią 41,1% odpowiedzi (w tym wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie planuje zdobyć 23,5% badanych, wykształcenie wyższe magisterskie jest zamiarem 17,6% respondentów). W planach 23,5% uczniów i uczennic jest zdobycie wykształcenia średniego 23,5%. Celem niewielkiej grupy badanych jest wykształcenie zawodowe 0,9%. Z kolei odpowiedzi „jeszcze nie wiem” udzieliło 23,5% badanych.
- **dzieci, które nie znały wykształcenia swoich ojców** – łącznie aspiracje uczennic i uczniów do wykształcenia wyższego stanowią 31,3% odpowiedzi badanych (w tym wykształcenie licencjackie/inżynierskie 12,4% odpowiedzi; wykształcenie magisterskie 12,3% wskazań; wykształcenie wyższe+ 6,6% wyborów respondentów). Wykształcenie średnie stanowi aspirację aż 21,8%, a wykształcenie zawodowe jest zamiarem 9,2% badanych. Największa grupa uczniów i uczennic udzieliła odpowiedzi „jeszcze nie wiem” 37,8%.

Ryc. 44. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

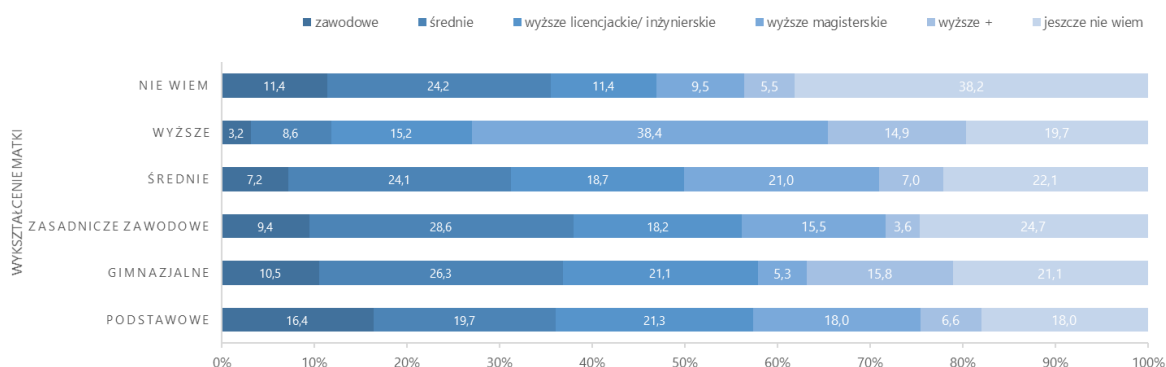
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.2.5. Wykształcenie matki a aspiracje edukacyjne

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez nich wykształcenia matki, przedstawiają się następująco (opis wyłącznie danych):

- **dzieci matek z wykształceniem wyższym** – największe aspiracje edukacyjne uczniów i uczennic skierowane są na zdobycie wykształcenia wyższego – łącznie 68,1% (w tym wykształcenie wyższe magisterskie chce zdobyć 38,0% badanych, wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie to aspiracje 15,2% respondentów, a wykształcenie wyższe+ planuje osiągnąć 14,9% kohorty). Wykształcenie średnie jest aspiracją 8,6% badanych, a zawodowe zamierza zdobyć 3,2% uczniów i uczennic. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 20,7% przypadków.
- **dzieci matek z wykształceniem średnim** – aspiracje do uzyskania wykształcenia wyższego zgłosiło łącznie 46,7% badanych (na ten wynik składają się plany zdobycia: wykształcenia magisterskiego 21,0% wskazań, wykształcenia licencjackiego/inżynierskiego 18,7% uczestników, wyższego+ 7,0% badanych). Osiągnięcie wykształcenia średniego jest zamiarem 24,1% uczennic i uczniów, a wykształcenie zawodowe jest celem 7,2% badanych. Z kolei odpowiedzi „jeszcze nie wiem” udzieliło 22,1% respondentów.
- **dzieci matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym** – aspiracje do uzyskania wykształcenia wyższego zgłosiło 37,3% badanych (w tym: wykształcenie licencjackie/inżynierskie to plan 18,2%, wykształcenie magisterskie jest zamiarem 15,5%, a wykształcenie wyższe+ 3,6%). Z kolei wykształcenie średnie jest aspiracją edukacyjną 28,6%, wykształcenie zawodowe 9,4% uczniów i uczennic. Grupa osób, które odpowiedziały „jeszcze nie wiem” to aż 24,7%.
- **dzieci matek z wykształceniem gimnazjalnym** – aspiracje do zdobycia wykształcenia wyższego zgłosiło łącznie 41,3% (na ten wynik złożyły się plany zdobycia wykształcenia wyższego: licencjackiego/inżynierskiego 20,1%, magisterskiego 15,6%, wyższe+ 5,6% badanych). Wykształcenie średnie jest aspiracją 26,3%, a zawodowe 10,5% uczennic i uczniów. Z kolei odpowiedzi „jeszcze nie wiem” udzieliło aż 21,8% badanych.

- **dzieci matek z wykształceniem podstawowym** – aspiracje do osiągnięcia wykształcenia wyższego zgłosiło łącznie 46,1%: (w tym wykształcenie licencjackie/inżynierskie zamierza zdobyć 21,3%, wykształcenie magisterskie jest planem 18,0% badanych, a wykształcenie wyższe+ to zamiar 6,8% uczennic i uczniów). Z kolei wykształcenie średnie planuje osiągnąć 19,7% respondentów, a wykształcenie zawodowe jest aspiracją 16,4% badanych. Odpowiedzi „jeszcze nie wiem” udzieliło 18,0% uczniów i uczennic.
- **dzieci, które nie znały wykształcenia swoich matek** – największa grupa badanych, świadomych wyborów edukacyjnych jakich zamierza dokonać – łącznie 26,4% – wskazała aspiracje do zdobycia wykształcenia akademickiego (na ten wyniki złożyły się odpowiedzi dotyczące wykształcenia wyższego licencjackiego/inżynierskiego 11,4%, wykształcenia magisterskiego 9,5% oraz wykształcenia wyższego+ 5,5%). Wykształcenie średnie jest przedmiotem aspiracji 24,2% badanych, a zawodowe 11,4% respondentów. Jednak najwięcej osób wybrało odpowiedź „jeszcze nie wiem”.

Ryc. 45. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.2.6. Ukończona szkoła a aspiracje edukacyjne

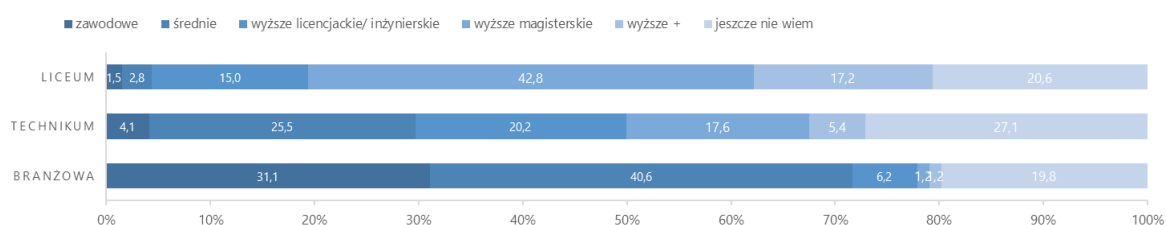
Analiza planów edukacyjnych w zależności od typu szkoły, do którego uczęszczają badani, ujawnia duże zróżnicowanie ich aspiracji edukacyjnych.

Uczniowie i uczennice szkół branżowych aspirują przeważająco do uzyskania wykształcenia średniego – 40,6% badanych. Aż 31,1% respondentów planuje zostać na poziomie

wykształcenia zawodowego, które uzyskują absolwenci/absolwentki szkół branżowych. O studiach licencjackich i magisterskich myśli odpowiednio 6,2% i 1,2% respondentów. Co ciekawe taka sama liczba uczniów, jak do studiów magisterskich aspiruje do np. studiów doktoranckich: 1,2% badanej grupy. Spory odsetek uczniów szkół branżowych – 19,8% nie potrafi wcale określić swoich aspiracji w zakresie wykształcenia.

Uczniowie i uczennice techników planują podjęcie studiów: licencjackich – 20,2%, magisterskie – 17,6%, doktoranckie- 5,4%. Na obecnym poziomie wykształcenia planuje poprzestać 29,6% badanych, z czego 25,5% wskazało jako docelowe wykształcenie średnie, a dla 4,1% zawodowe. Wśród uczniów i uczennic techników odnotowano największy odsetek osób niemających sprecyzowanych aspiracji edukacyjnych – 27,1 % badanych.

Uczniowie i uczennice liceów aspirują przede wszystkim do zdobycia wykształcenia magisterskiego i wyższego. Aż 42,8% badanych planuje studia magisterskie, a 17,2 % magisterskie+. Studia licencjackie cieszą się zainteresowaniem – 15,0 % badanych. Na poziomie średnim poziomie wykształcenia zamierza poprzestać zaledwie 2,8 %, a uzupełnieniem go o kwalifikacje zawodowe jest zainteresowanych 1,5 % respondentów. Znacząca grupa uczennic i uczniów, bo 20,6% potrafiła określić, jakim wykształceniem jest docelowo zainteresowana.

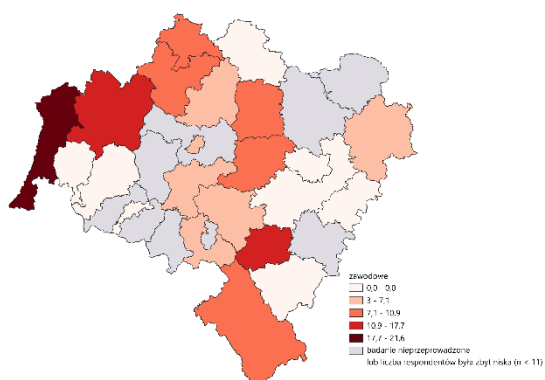

Ryc. 46. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według typu szkoły (w %)

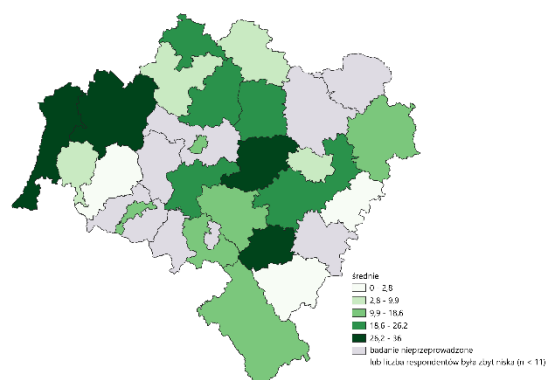
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.2.7. Zróżnicowanie przestrzenne aspiracji edukacyjnych

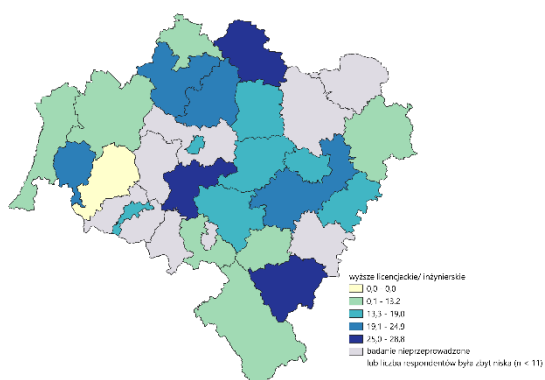
Wyniki ukazują przestrzenne zróżnicowanie aspiracji edukacyjnych młodzieży Dolnego Śląska, wskazując zarówno ośrodki wysokich ambicji akademickich, jak i regiony, w których przeważają plany zakończenia nauki na wcześniejszych etapach.

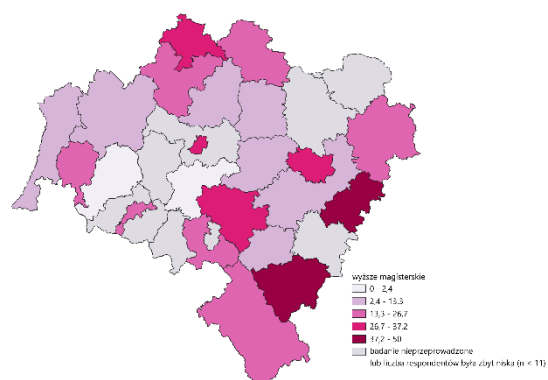
Wykształcenie zawodowe

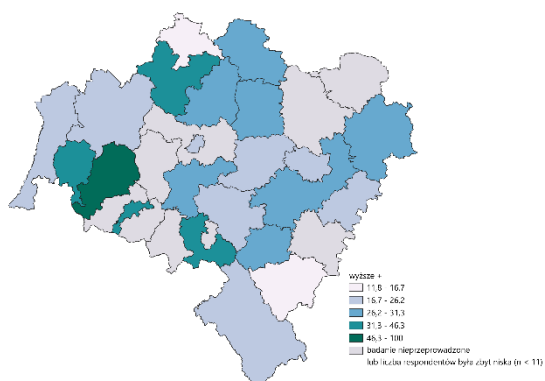
Wykształcenie średnie

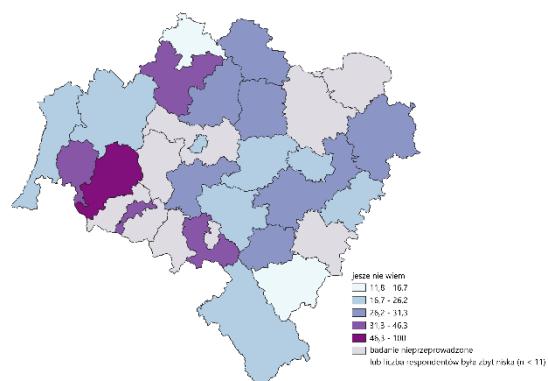
Wykształcenie wyższe licencjackie/inżynierskie

Wykształcenie wyższe magisterskie

Wykształcenie wyższe +

Brak decyzji

Ryc. 47. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]

*Powiaty zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska ($n < 11$).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Deklaracje zakończenia edukacji na poziomie zawodowym występują najczęściej w zachodnich i południowych powiatach województwa, w tych rejonach wskaźnik przekracza 10%. Aspiracje kończące się na poziomie wykształcenia średniego są charakterystyczne dla części powiatów północnych i południowych. W niektórych z nich odsetek takich deklaracji przekracza 25%.

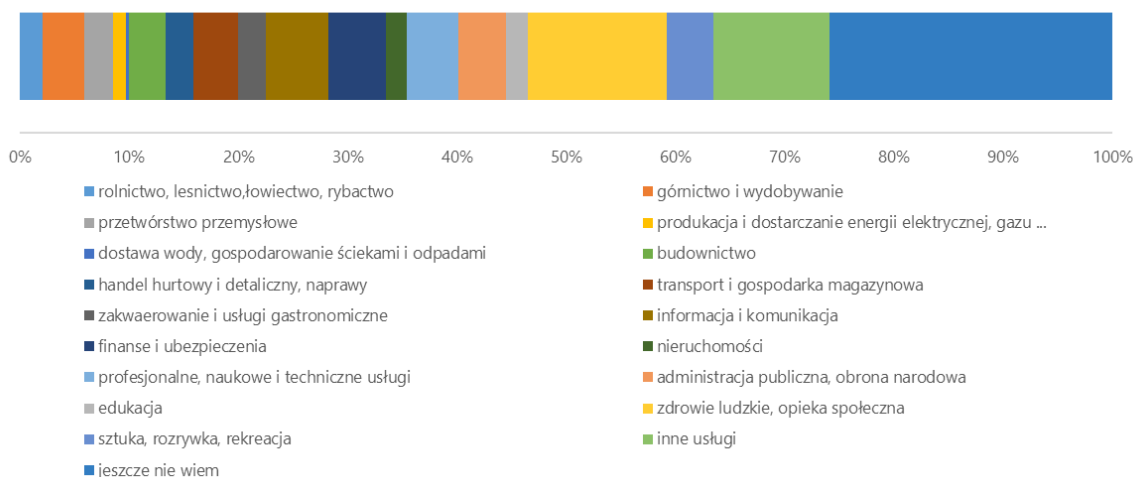
Deklaracje zdobycia wykształcenia wyższego zawodowego (licencjat, inżynier) są szerzej rozpowszechnione — w większości powiatów odsetek takich odpowiedzi przekracza 20%, a lokalnie sięga 30%. Wyróżniają się tu powiaty położone w centralnej i północnej części regionu. Najwyższe aspiracje edukacyjne, związane z uzyskaniem tytułu magistra, koncentrują się w południowej i południowo-wschodniej części województwa, gdzie odsetek takich deklaracji sięga 40–50%. Łącznie aspiracje sięgające poziomu wyższego obejmują ponad 40% uczniów w powiatach ośrodków miejskich i podmiejskich, zwłaszcza w rejonie Wrocławia, Legnicy i Lubina. Znaczna część uczniów (często powyżej 30%) nie ma jeszcze sprecyzowanych planów dotyczących docelowego poziomu wykształcenia. Najwięcej takich odpowiedzi odnotowano w zachodnich i centralnych powiatach województwa.

6.3. Wyobrażenia uczniów o branży ich przyszłej pracy zawodowej

Uczniowie i uczennice szkół ponadpodstawowych odpowiedzieli także na pytania dotyczące ich preferencji zawodowych, obejmujących zarówno wybór branży, w której chcieliby pracować, jak i typ stanowiska, do którego aspirują. Oba pytania zostały ujęte w sposób pozwalający uchwycić zarówno kierunek zainteresowań, jak i poziom oczekiwań związanych z przyszłą pozycją zawodową.

Wprowadzenie rozróżnienia na branżę i stanowisko umożliwiło bardziej dokładne rozpoznanie planów uczniów i uczennic. Badane osoby mogą chcieć pracować w tej samej branży, ale na różnych poziomach (np. w sektorze zdrowia jako lekarz, opiekun, technik medyczny lub osoba administracyjna). To zróżnicowanie aspiracyjne warto analizować z

uwzględnieniem uwarunkowań społecznych, edukacyjnych i rodzinnych, które kształtują horyzont oczekiwań młodzieży.

Ryc. 48. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Zamierzam pracować w branży”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Deklaracje uczennic i uczniów dotyczące planów zawodowych po ukończeniu szkoły ponadpodstawowej pokazują zróżnicowane preferencje branżowe, a zarazem dużą niepewność co do wyboru konkretnej ścieżki kariery. Najliczniejszą grupę stanowią osoby niezdecydowane – 25,6% badanych nie wie jeszcze, w jakiej branży chciałoby pracować.

Wśród konkretnych wskazań największym zainteresowaniem cieszy się sektor zdrowia i opieki społecznej, który wybrało 12,5 % respondentów. Kolejne pozycje zajmują: inne usługi (10,4 %), informacja i komunikacja (5,7 %), finanse i ubezpieczenia (5,2 %) oraz profesjonalne, naukowe i techniczne usługi (4,6 %). Kolejne pozycje to administracja publiczna i obrona narodowa (4,3 %), sztuka, rozrywka i rekreacja (4,3 %), a także transport i gospodarka magazynowa (4,1 %).

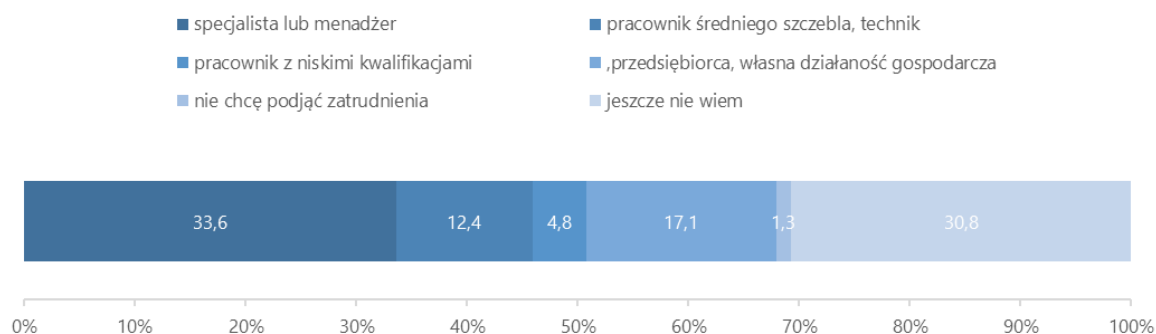
Stosunkowo niskie zainteresowanie dotyczy natomiast sektorów tradycyjnie uznawanych za mniej prestiżowe lub wymagające pracy fizycznej: rolnictwo, leśnictwo, rybactwo (2,1 %), przetwórstwo przemysłowe (2,7 %), zakwaterowanie i gastronomia (2,5 %),

budownictwo (3,3 %) czy górnictwo i wydobywanie (3,7%). Niewielki odsetek wskazań na sektor edukacji (2,0 %).

6.4. Planowany przez uczniów charakter zatrudnienia

Deklaracje uczennic i uczniów dotyczące przyszłego stanowiska pracy wskazują na silne aspiracje zawodowe oraz rosnące zainteresowanie samodzielnością i odpowiedzialnością w życiu zawodowym. Największą grupę, spośród osób potrafiących wskazać charakter planowanej pracy, stanowią respondenci, którzy chcieliby pracować jako specjalista lub menadżer – 33,6 %. Jednak oprócz wyobrażenia o charakterze zatrudnienia, równie istotne jest poczucie niepewności związanej w wykonywaną pracę, co ilustruje grupa badanych, którzy wybrali odpowiedź „jeszcze nie wiem” – to aż 35,4% respondentów.

Liczne wskazania padły również na wykonywanie pracę jako przedsiębiorca lub prowadzący własną działalność gospodarczą 17,1%. Znacznie mniejszy odsetek badanych wybrał pracę techniczną lub na stanowiskach średniego szczebla (12,4 %). Zaledwie 4,8 % uczniów planuje pracować na stanowiskach wymagających niskich kwalifikacji. Tylko 1,3% badanych nie chce podjąć zatrudnienia.

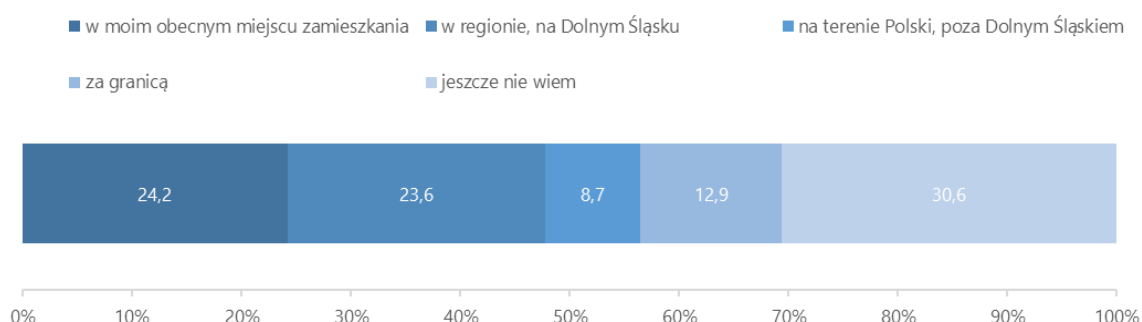
Ryc. 49. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Chcę pracować na stanowisku...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.5. Deklarowana przez uczniów mobilność zawodowa

6.5.1. Ogólny obraz deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej

Deklaracje młodzieży dotyczące preferowanej lokalizacji przyszłej pracy zawodowej ukazują względnie silne zakorzenienie lokalne, ale też znaczący poziom niepewności co do dalszych wyborów życiowych. Największa grupa – 30,4 % uczniów i uczennic – nie ma jeszcze sprecyzowanych planów w tym zakresie. Spośród uczniów, którzy potrafią określić preferowaną lokalizację zatrudnienia, najwięcej, bo 24,2% badanych, chce pracować w obecnym miejscu zamieszkania. Kolejne 23,6% respondentów deklaruje chęć pozostania w regionie, na Dolnym Śląsku. Łącznie więc niemal połowa badanych (47,8%) planuje przyszłość zawodową z myślą o pozostaniu w regionie. Chęć podjęcia pracy poza Dolnym Śląskiem, ale na terytorium Polski zadeklarowało jedynie 8,7 % spośród badanych. Z kolei podjęcie pracy za granicą rozważa 12,9%. Jednak 30,6% badanych „jeszcze nie wie”, gdzie będzie wykonywać pracę zawodową.

Ryc. 50. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.5.2. Płeć uczniów a mobilność zawodowa

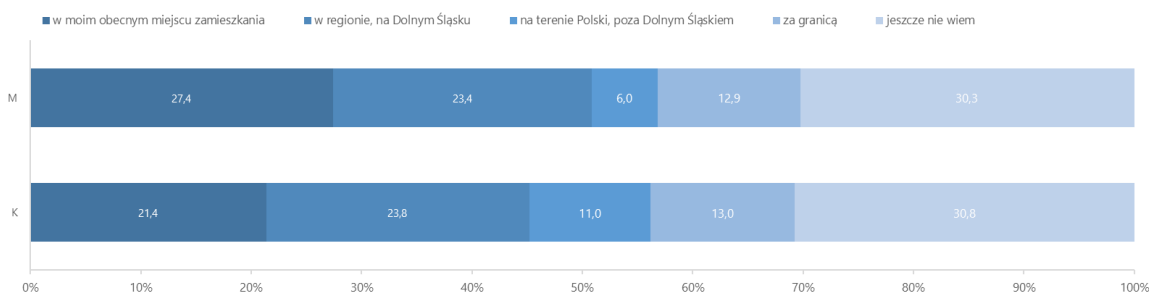
Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według płci przedstawiają się następująco:

- **uczniowie (M)** – najczęściej wybierali odpowiedź „jeszcze nie wiem” – 30,3%; kolejne odpowiedzi na pytanie to: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” (27,4%), „w

regionie – na Dolnym Śląsku” – 23,4%, „za granicą” – 12,9% oraz „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” 6,0% wskazań.

- **uczennice (K)** – najczęściej wskazywały „jeszcze nie wiem” – 30,8%; w dalszej kolejności pojawiły się odpowiedzi: „w regionie – na Dolnym Śląsku” – 23,8%, „w moim obecnym miejscu zamieszkania” – 21,4%, „za granicą” – 13,0% oraz „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” – 11,0% odpowiedzi.

Warto zauważyć, że skumulowane odpowiedzi „w moim obecnym miejscu zamieszkania” oraz „w regionie – na Dolnym Śląsku” zarówno w przypadku uczennic (45,2%) oraz uczniów (50,8%) wskazują na przywiązanie młodzieży do województwa i ukazują plany pozostania na jego terenie.

Ryc. 51. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według płci (w %)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

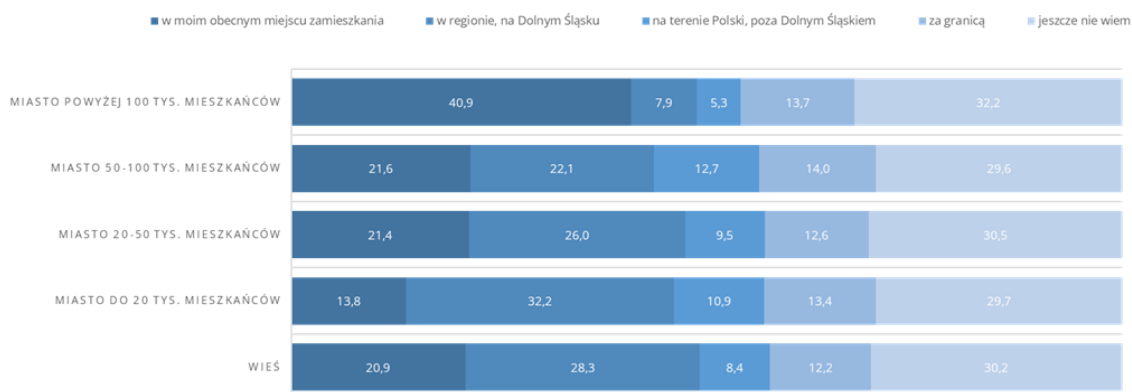
6.5.3. Miejsce zamieszkania a mobilność zawodowa

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...” według kategorii miejscowości zamieszkania – przedstawiają się następująco:

- **miasto powyżej 100 tys. mieszkańców** – odpowiedzi uczniów i uczennic wskazują na zamiar pozostania i podjęcia pracy zawodowej na Dolnym Śląsku 48,8% (skumulowane odpowiedzi na pytania „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 40,9%, w regionie – na Dolnym Śląsku 7,9%). Zamiar opuszczenia kraju zadeklarowało 13,7%. Pozostałe osoby

planują migracje wewnątrz kraju 5,3% lub ciągle są przed podjęciem decyzji (odpowiedzi „jeszcze nie wiem”) – 32,2% odpowiedzi.

- **miasto 50–100 tys. mieszkańców** – 43,7% badanych wiąże swoje plany z pozostaniem na Dolnym Śląsku (łącznie odpowiedzi „w moim obecnym miejscu zamieszkania” – 21,6% i „w regionie” 22,1%). Pracę na terenie kraju planuje 12,7%, migracje zagraniczne są w zamiarach za granicą 14,0% badanych. Uczniowie i uczennice udzielający odpowiedzi „jeszcze nie wiem” to 29,6% wskazań.
- **miasto 20–50 tys. mieszkańców** – deklaracja zamiaru podjęcia pracy zawodowej na Dolnym Śląsku padła w 47,4% wskazań (to skumulowane wyniki odpowiedzi „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 21,4% oraz „w regionie” 26,0%). Plany podjęcia zatrudnienia na terenie Polski ujawniło 9,5% badanych, a praca za granicą jest w zamiarach 12,6% uczennic i uczniów. Duża część badanych wybrała również odpowiedź „jeszcze nie wiem” – 30,5%.
- **miasto do 20 tys. mieszkańców** – w odpowiedziach uczniów i uczennic z małych miast widoczne są plany pozostania na terenie Dolnego Śląska, to 46% wskazań (na wynik ten składają się odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 13,8% oraz „w regionie” 32,2%). Migrację zarobkową na terenie Polski planuje 10,9% badanych; a migrację za pracą poza granice Polski rozważa 13,4% uczniów i uczennic. Duża grupa respondentów nadal nie ma planów w tym zakresie 29,7%.
- **wieś** – plany uczniów i uczennic zamieszkujących wsie dotyczą pozostania na Dolnym Śląsku, to ujawniło 49,2% respondentów (skumulowane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania ok. 20,9%; w regionie 28,3%); deklarację podjęcia „na terenie Polski” złożyło 8,4%, a za granicą ok. 12,2%. Przed podjęciem decyzji jest nadal 30,2% badanych.

Ryc. 52. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)

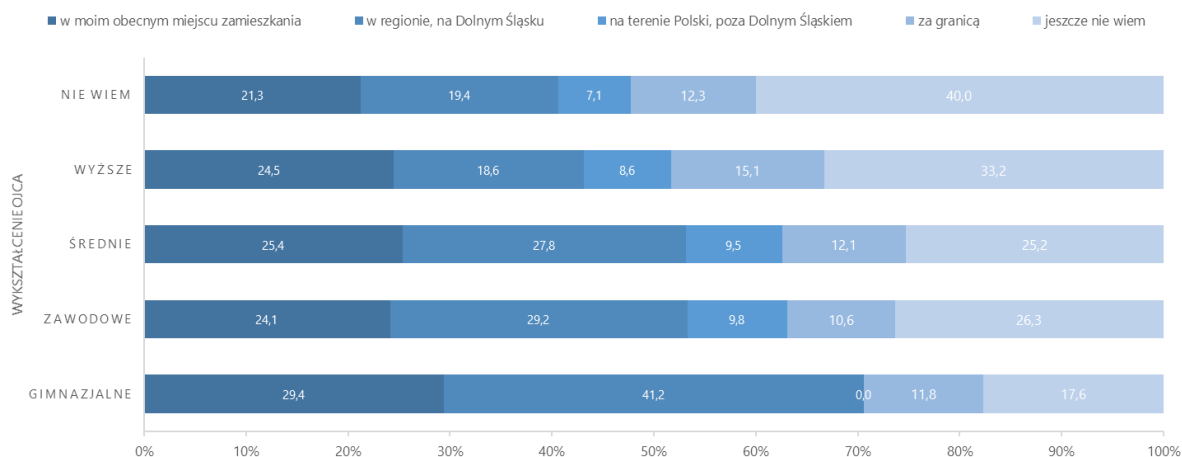
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.5.4. Wykształcenie ojca a mobilność zawodowa

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez nich wykształcenia ojca przedstawiają się następująco:

- **dzieci ojców z wykształceniem wyższym** – największa grupa badanych deklaruje realizację zamierzeń zawodowych na terenie województwa dolnośląskiego to łącznie aż 43,1% badanych (skumulowane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 24,5% oraz „w regionie – na Dolnym Śląsku 18,6%). Migracje zarobkowe na terenie Polski są w planach 8,6% respondentów, a podjęcie zatrudnienia za granicą rozważa 15,1%. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” padła w 33,2% wskazań.
- **dzieci ojców ze wykształceniem średnim** – w planują podjąć aktywność zawodową na Dolnym Śląsku – to łącznie 53,2% odpowiedzi (powiązane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 25,4% i „w regionie – na Dolnym Śląsku” 27,8%). Migrację zarobkową na terenie Polski rozważa 9,5% respondentów, a podjęcie pracy za granicą jest w planach 12,1% respondentów. Czwarta część badanych udzieliła odpowiedzi: „jeszcze nie wiem” (25,2%).

- **dzieci ojców z wykształceniem zawodowym** – w ponad połowie odpowiedzi wskazały na Dolny Śląsk jako miejsce wykonywania pracy w przyszłości – 53,3% (na ten wynik składają się połączone rezultaty odpowiedzi na pytania: „w moim obecnym miejscu zamieszkania 24,1%”; w regionie – na Dolnym Śląsku 29,2%). Migrację za pracę „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” planuje 9,8% badanych; a za granicą 10,6% respondentów. Odpowiedź „jeszcze nie wiem” wskazało 26,3% uczennic i uczniów.
- **dzieci ojców z wykształceniem gimnazjalnym** – w przeważającej części planują pozostać w regionie – 70,6% respondentów wskazało na taki zamiar (skumulowane odpowiedzi „moim obecnym miejscu zamieszkania” 29,4% oraz „w regionie – na Dolnym Śląsku 41,2%”). Plany zagranicznych migracji zarobkowych wyraziło 11,8% badanych, a przed wyborem pozostaje 17,6%, które wskazało odpowiedź: „jeszcze nie wiem”.
- **dzieci, które nie znały wykształcenia ojców** – planują podjąć pracę w regionie, to 40,7% odpowiedzi (suma odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 21,3% i „w regionie – na Dolnym Śląsku” 19,4%). Polskę jako miejsce wykonywania pracy zawodowej wskazało 7,1% respondentów, a plany podjęcia pracy zawodowej za granicą 12,3% uczennic i uczniów. Wiele osób wybrało odpowiedź „jeszcze nie wiem” – 40,0%

Ryc. 53. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

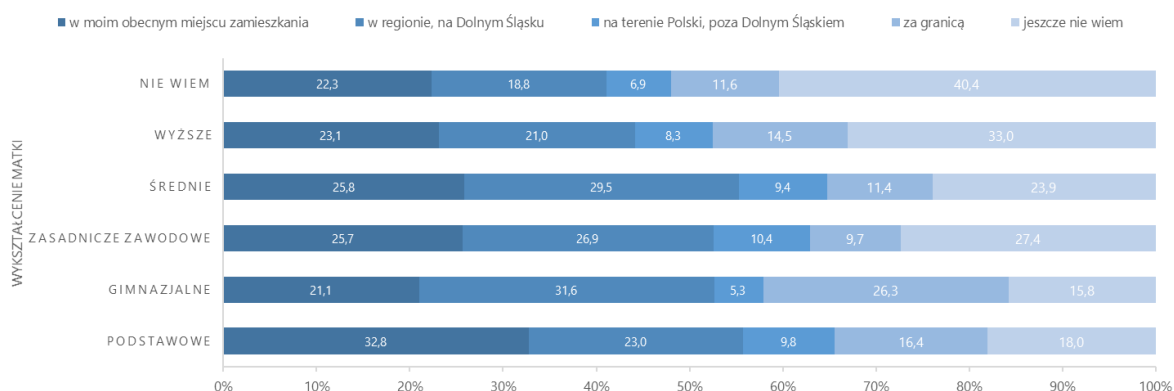
6.5.5. Wykształcenie matki a mobilność zawodowa

Odpowiedzi uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez nich wykształcenia matki przedstawiają się następująco:

- **dzieci matek z wykształceniem wyższym** – największa grupa badanych deklaruje realizację zamierzeń zawodowych na terenie województwa dolnośląskiego to łącznie aż 44,1% badanych (skumulowane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 23,1% oraz „w regionie – na Dolnym Śląsku 21,0%). Migrację za pracę „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” rozważa 8,3% badanych. Zagraniczne lokalizacje w realizacji planów zawodowych są w planach 14,5% respondentów. Z kolei 33,0% uczniów i uczennic stoi przed wyborem decyzji o miejscu wykonywanej pracy.
- **dzieci matek ze wykształceniem średnim** – w ponad połowie przypadków (55,4%) zadeklarowały wybór Dolnego Śląska jako miejsca wykonywania przyszłej pracy (zsumowane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 25,8% i „w regionie – na Dolnym Śląsku” 29,5%). Plany na pracę „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” posiada 9,4% respondentów, a pracę „za granicą” chce wykonywać 11,4% badanych. Odpowiedzi „jeszcze nie wiem” udzieliło 23,9% uczennic i uczniów.
- **dzieci matek z wykształceniem zawodowym** – przedstawiły widoczne są plany pozostania na terenie Dolnego Śląska, to 52,6% wskazań (na wynik ten składają się odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 25,7% oraz „w regionie” 26,9%). Migrację zarobkową na terenie Polski planuje 10,4% badanych; a migrację za pracę poza granice Polski rozważa 9,7% uczniów i uczennic. Duża grupa odpowiedziała „jeszcze nie wiem” – 29,7%.
- **dzieci matek z wykształceniem gimnazjalnym** – wyraziły zamiar pozostania na Dolnym Śląsku, to ujawniło 42,72% respondentów (skumulowane odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania ok. 21,1%; w regionie 31,6%); deklarację podjęcia „na

terenie Polski” złożyło 5,3%, a za granicą ok. 26,3% badanych. Przed podjęciem decyzji jest nadal 15,8% uczennic i uczniów.

- **dzieci matek z wykształceniem podstawowym** – zadeklarowały zamiar pozostania na Dolnym Śląsku 55,8% odpowiedzi (skumulowane wyniki odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 32,8% oraz „w regionie – na Dolnym Śląsku” 23,0%). Migrację zarobkową na „na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem” planuje 9,8% badanych, a za granicą 16,4% respondentów. Odpowiedź: „jeszcze nie wiem”, padła w 18,0% przypadków.
- **dzieci, które nie знаły wykształcenia matek** – wyraziły chęć podjęcia pracy na Dolnym Śląsku zadeklarowało 41,1% (suma odpowiedzi: „w moim obecnym miejscu zamieszkania” 22,3% i „w regionie – na Dolnym Śląsku” 18,8%). Polskę jako miejsce wykonywania pracy zawodowej wskazało 6,9% respondentów, a plany podjęcia pracy zawodowej za granicą 11,6% uczennic i uczniów. Wiele osób wybrało odpowiedź „jeszcze nie wiem” – 40,4%.

Ryc. 54. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.5.6. Ukończona szkoła a mobilność zawodowa

Przyglądając się deklaracjom uczniów szkół ponadpodstawowych w zakresie planowanego miejsca, wykonywania ich przyszłej pracy warto zauważyć, że ponad 50 % uczniów

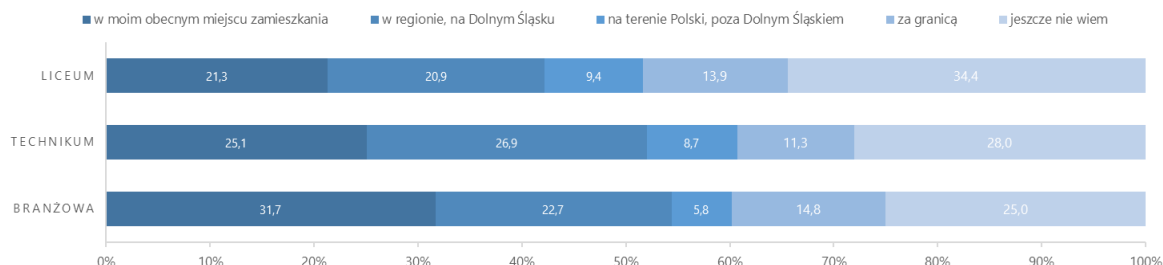
szkół branżowych i techników planuje pozostać na Dolnym Śląsku, w liceach jest to ok 42 % uczniów.

Uczniowie szkół branżowych wykazują najniższą mobilność zawodową w badanej grupie, aż 31,7 % uczniów planuje podjąć pracę w obecnym miejscu zamieszkania, kolejne 22,7 % w regionie, na Dolnym Śląsku, a 5,8 % na terenie kraju. O wyjeździe do pracy, poza granice Polski, myśli 14,8 % uczniów. Niesprecyzowane plany deklaruje 25% badanej grupy.

Wśród **uczniów techników** dominującym wyborem jest praca na Dolnym Śląsku - 26,9% badanych. W obecnym miejscu zamieszkania chciałoby podjąć pracę 25,1 % uczniów. 8,7% respondentów planuje pracować w Polsce, ale poza Dolnym Śląskiem.

O pracy za granicą myśli 11,3 % badanej grupy. Niestety aż 28,0 % badanych uczniów w technikach nie ma sprecyzowanych planów, co do miejsca ich przyszłej pracy.

Jeszcze wyższy odsetek badanych **uczniów uczęszczających do liceów** nie ma sprecyzowanych planów, co do ich przyszłego miejsca zatrudnienia – 34,4 %. Ponad 50 % chce jednak podjąć pracę w Polsce, z czego 21,3 % w obecnym miejscu zamieszkania, 20,9 % na Dolnym Śląsku, a 9,4 % poza regionem. O pracy za granicą myśli 13,9 % badanych licealistów.

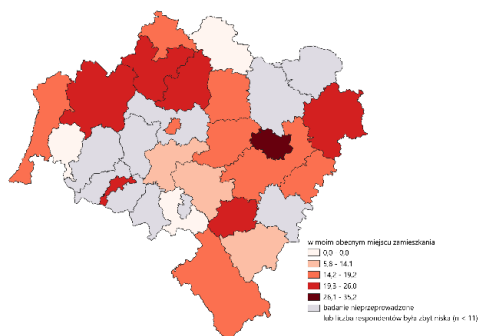

Ryc. 55. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według typu szkoły (w %)

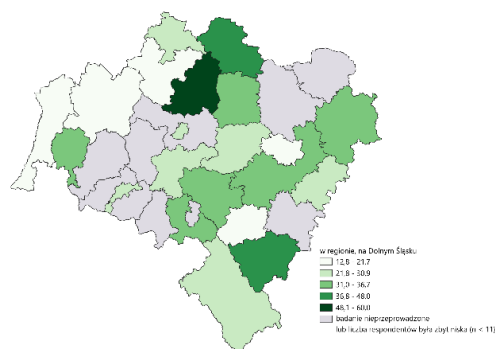
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

6.5.7. Zróżnicowanie przestrzenne deklaracji co do miejsca przyszłej pracy zawodowej

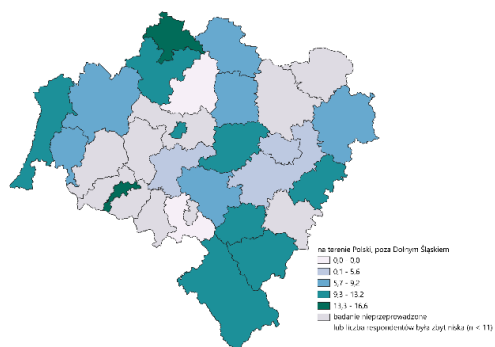
Wyniki ukazują przestrzenne zróżnicowanie „aspiracji zawodowych” młodzieży Dolnego Śląska, wskazując preferencje dotyczące miejsca przyszłej aktywności zawodowej.

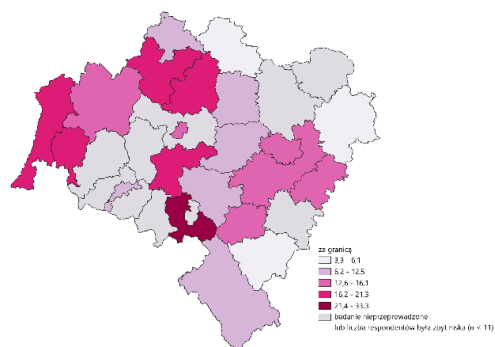
W moim obecnym miejscu zamieszkania

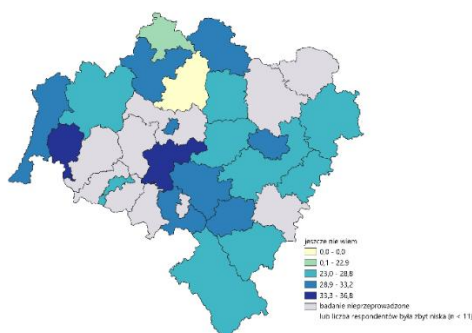
W regionie, na Dolnym Śląsku

Na terenie Polski, poza Dolnym Śląskiem

Za granicą

Brak decyzji

Ryc. 56. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]

*Gminy zaznaczone na szaro to obszary, w których badanie nie było realizowane lub liczba respondentów była zbyt niska ($n < 11$).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Najwięcej uczniów deklarujących chęć pozostania w swoim miejscu zamieszkania odnotowano w centralnych, południowych i zachodnich powiatach województwa, gdzie wskaźniki przekraczają 25%, a miejscami sięgają nawet 35%.

Znaczący odsetek uczniów planuje podjąć pracę w obrębie województwa dolnośląskiego. Wskazuje to na postrzeganie Dolnego Śląska jako regionu dającego szerokie możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego. Deklaracje chęci pracy w innych częściach kraju pojawiają się częściej w południowych i północnych powiatach województwa, gdzie odsetek takich odpowiedzi przekracza 10%. Znaczący odsetek uczniów planujących wyjazd zarobkowy za granicę (ponad 15%, miejscami do 30%) odnotowano w powiatach południowych i zachodnich. W wielu powiatach duża część uczniów (ponad 30%) nie ma jeszcze sprecyzowanych planów dotyczących miejsca przyszłej pracy. Najwięcej takich odpowiedzi pojawia się w centralnych i południowych częściach województwa.

Rekomendacje

Poniższe rekomendacje zostały sformułowane w oparciu o zidentyfikowane potrzeby i wyzwania w oparciu o dane uzyskane od respondentów:

1. Wzmocnienie i rozwijanie doradztwa zawodowego w regionie

- Zainicjowanie szerokiej kampanii informacyjno-doradczej opartej na wynikach „Barometru”, mającej na celu rozwijanie doradztwa zawodowego, które jest obecnie „zmiennie w zależności od lokalizacji i zasobów szkoły”.
- Podjęcie działań na rzecz zmniejszenia wysokiego stopnia niezdecydowania młodzieży. Rekomenduje się intensyfikację działań doradczych dla grup z największym odsetkiem odpowiedzi „jeszcze nie wiem”, w tym dla uczniów mających trudności z określeniem poziomu docelowego wykształcenia (35,7% uczniów szkół podstawowych), planów zawodowych (34,2% uczniów szkół podstawowych, 35,4% uczniów szkół ponadpodstawowych) oraz przyszłego miejsca pracy (30,6% uczniów szkół ponadpodstawowych).
- Wzmocnienie wiedzy uczniów na temat rynku pracy i ról zawodowych rodziców. Rekomenduje się wdrożenie programów, które będą przeciwdziałać fragmentaryczności wiedzy na temat pracy opiekunów, ponieważ duża część uczniów nie potrafiła wskazać ani branży (24,0% matek, 19,4% ojców w SP) ani stanowiska pracy rodziców (ponad 30,0% w SP).

2. Wyrównywanie szans edukacyjnych i regionalnych dysproporcji

- Kierowanie wsparcia do grup wymagających interwencji, w szczególności do uczniów z obszarów peryferyjnych, celem wyrównywania dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych i doradczych.
- Bardziej efektywne i adekwatne planowanie sieci szkół ponadpodstawowych, uwzględniające zróżnicowanie przestrzenne planów edukacyjnych uczniów w celu optymalizacji oferty kształcenia w regionie.

3. Zwiększenie atrakcyjności i prestiżu kształcenia zawodowego

- Zwiększenie atrakcyjności ścieżek zawodowych i technicznych oraz wzmocnienie ich pozytywnego wizerunku. Jest to kluczowe w obliczu marginalizacji kształcenia zawodowego w aspiracjach młodzieży (tylko 6,3% uczniów szkół ponadpodstawowych zamierza zdobyć wykształcenie zawodowe) oraz sygnałów z rynku pracy o rosnącym zapotrzebowaniu na techników i specjalistów.
- Wprowadzenie lub wzmocnienie dualnych modeli kształcenia i programów stażowych, co mogłoby wykorzystać potencjał 20,8% absolwentów szkół ponadpodstawowych, którzy planują od razu podjąć pracę.
- Różnicowanie oferty kształcenia zawodowego w celu dopasowania do zmieniających się potrzeb rynku pracy i zidentyfikowanych kluczowych branż dla Dolnego Śląska (np. Auto-Moto, przemysł lotniczy i kosmiczny, przemysł przetwórczy, transport).

4. Uwzględnianie w formach wsparcia zróżnicowania ze względu na płeć

Planowanie polityk doradztwa zawodowego i wsparcia z uwzględnieniem różnic płciowych, w tym:

- Wspieranie chłopców, u których częściej pojawiają się deklaracje związane z podjęciem pracy i większa niepewność co do dalszych decyzji edukacyjnych.
- Monitorowanie tendencji do emigracji zarobkowej, zwłaszcza wśród mężczyzn, którzy częściej deklarują wyjazd za granicę niż kobiety (27,4% M vs. 18,3% K w SP).

5. Kontynuacja i usprawnienie monitorowania planów zawodowych i aspiracji edukacyjnych dolnośląskich uczniów

- Konsekwentne prowadzenie cyklicznego badania „Barometr”, które zostało zaplanowane jako populacyjne i cykliczne narzędzie diagnostyczne, w celu budowania regionalnego systemu monitorowania aspiracji młodzieży.

- Poszerzenie działań informacyjnych dotyczących badania „Barometr” w celu dotarcia do wszystkich szkół na Dolnym Śląsku, co przełoży się na zwiększenie udziału uczniów i uczennic w drugim cyklu pomiarów (październik-listopad 2025).

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Struktura respondentów (uczniów szkół podstawowych) według płci i wieku	17
Ryc. 2. Struktura respondentów (uczniów szkół podstawowych) według wieku	18
Ryc. 3. Udział respondentów (uczniów szkół podstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania.	18
Ryc. 4. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Średnia ocen, uzyskana przeze mnie w ostatnim semestrze”.	19
Ryc. 5. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Wykształcenie moich rodziców”	20
Ryc. 6. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Zawód wykonywany przez moich rodziców/opiekunów prawnych to...”	21
Ryc. 7. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Mój ojciec/opiekun prawny (matka/opiekunka prawna) pracuje na stanowisku”	22
Ryc. 8. Struktura respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) według płci	23
Ryc. 9. Udział respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania	24
Ryc. 10. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Średnia ocen, uzyskana przeze mnie w ostatnim semestrze”	25
Ryc. 11. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Wykształcenie moich rodziców”	26
Ryc. 12. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Zawód wykonywany przez moich ojca/opiekuna prawnego (matkę/opiekunkę prawną) to...”	27
Ryc. 13. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie „Mój ojciec/opiekun prawny (matka/opiekunka prawna) pracuje na stanowisku”	28
Ryc. 14. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Po skończeniu szkoły podstawowej zamierzam uczyć się...”	29
Ryc. 15. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według płci (w %)	30
Ryc. 16. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)	31
Ryc. 17. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	33
Ryc. 18. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	34
Ryc. 19. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły zamierzam kontynuować naukę w szkole...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]	35
Ryc. 20. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Docelowo chcę zdobyć wykształcenie...”	37
Ryc. 21. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według płci (w %)	37
Ryc. 22. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)	39

Ryc. 23. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	41
Ryc. 24. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	42
Ryc. 25. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]	44
Ryc. 26. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie „Zamierzam pracować w branży”	46
Ryc. 27. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Chcę pracować jako...”	46
Ryc. 28. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”	47
Ryc. 29. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według płci (w %)	48
Ryc. 30. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)	49
Ryc. 31. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	50
Ryc. 32. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	52
Ryc. 33. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danej gminie [%]	53
Ryc. 34. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Po ukończeniu szkoły zamierzam...”	55
Ryc. 35. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: Po skończeniu szkoły zamierzam...”, według płci (w %)	57
Ryc. 36. Udział respondentów (uczniów szkół ponadpodstawowych) w próbie badawczej z podziałem na typy miejscowości zamieszkania	57
Ryc. 37. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	59
Ryc. 38. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	61
Ryc. 39. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, według typu szkoły (w %)	62
Ryc. 40. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: “Po skończeniu szkoły ponadpodstawowej zamierzam ...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]	63
Ryc. 41. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”	64
Ryc. 42. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według płci (w %)	66
Ryc. 43. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)	68
Ryc. 44. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	69
Ryc. 45. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	71
Ryc. 46. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”,	72

według typu szkoły (w %)	72
Ryc. 48. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Jaki najwyższy poziom wykształcenia chcesz uzyskać?”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]	73
Ryc. 49. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Zamierzam pracować w branży”	75
Ryc. 50. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Chcę pracować na stanowisku...”	76
Ryc. 51. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”	77
Ryc. 52. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według płci (w %)	78
Ryc. 53. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według klas miejscowości zamieszkania (w %)	80
Ryc. 54. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia ojca (w %)	81
Ryc. 55. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół podstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według wskazanego przez uczniów wykształcenia matki (w %)	83
Ryc. 56. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, według typu szkoły (w %)	84
Ryc. 57. Rozkład odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych na pytanie: „Moją pracę zawodową chcę wykonywać...”, w odniesieniu do liczby ankietowanych w danym powiecie [%]	85